

Valkoinen myyty mustalle

eli

Uudessa ja vanhassa maailmassa.

Satakunnalle kertoellut

Tapani Tarkka.

Porissa,

Satakunnan kirjapainossa 1898.

I.

Muuan Cunard-linjan isompia siirtolaislaivoja makasi Newyorkin satamassa ja tuprutti höyryä ilmaan.

Yleisessä tungoksessa ja ihmisten hälinässä laivala, joka vast'ikään oli viiltänyt Atlantin meren aaltoja, katseli eräs nuori hoikka ruotsalaisseurakuntien pukua kantava suomalainen tyttö ympärilleen, nähtävästi etsien silmillään jotakin henkilöä maalta laivaan tulleiden joukossa. Silloin nykasi joku takaapäin tuleva häntä käsivarresta ja mainitsi hänen nimensä.

— Mauno — huudahti tyttö sydämmellisellä ilolla ja tarttui molemmin käsin nuoren miehen käteen.

— Terve tuloa! Kiitos ettäs tulit! sanoi mies, katsellen häntä ilmeisestä mielihyvästä kiiluvin silmin. Ah, sinä olet sängen kaunis Maria, paljo kauniimpi kuin valokuvastasi taisin aavistaakaan, ja niin soreaksi kun olet kasvanut sitte.

Tyttö punastui ilosta ja hymyili viehättävästi.

Se oli vaaleahko, vähän keskinkertaista kookkaampi nuori mies hyvässä pukimessa. Hänen eloiset silmänsä kääntyivät nyt omituisella katseella eräasen

kohtaan laivan sivulla. Tyttö seurasi silmillään hänen katseensa tähtäystä, hän sävähti. Kaksi mustaa, hienosti puettua nuorta miestä seiso i siinä ihan lähellä. Vanhempi heistä tähtäsi häneen kauniit mustat silmät ja hymyili ihastuksesta, tehden liikkeen ikäänkuin esiin astuakseen, mutta kuitenkin äkisti pysähtyen, nähdessään miten tytön silmät kummastuneina tuijottivat heihin, samalla heittäen lyhyen nuhtelevan katseen toiseen, mikä vielä oli nuorukainen ja joka puhui vilkkaasti ja iloisesti, jotta valkeat hampaat loih tivat suusta. Molemmat katselivat mieltymyksellä häntä, juuri kuin huomiota odottavina.

Maria oli kyllä kuullut puhuttavan sekä vähän lukenutkin neekereistä, hän ei siis heidän värinsä vuoksi erityisesti kummastunut. Mutta tuntui kuitenkin niin omituiselta, kun nuo palavat silmät, jospa mieltymykselläkin, olivat häneen niin nähtävästi tarkoituksella tähdätyt. Ei siis kummakaan, että hän oli hämillään. Hän katsoi Maunoon ja näki hymyilyn kun vastineena heille hänenkin supistuneilla haulillaan.

— Tunnetko sinä noita herroja, noita mustia? kysyi Maria levottomasti. — Katso kuinka he tähystelevät.

vät minua, onhan täällä muitakin outoja laivalla — sanoi hän vähän nurpeasti — mitä kummallista he minussa . . . ?

— Tunnen hyvin, tulimme yhdessä laivaan, ne ovat ystäviäni, kaksi veljeä Tomkins. Meillä on vanhemman kanssa heistä isoja kauppoja keskenämme — vastasi Mauno huolettomasti — Sallitko, armaani, että esitän heidät sinulle, sillä sitä juuri he odottavat? Ne ovat rikkaita, sivistyneitä miehiä, mutta sangen arastelevia värinsä tähden, älä siis ole lapsellinen ja anna heidän huomata, että epiröitset, minä pyydän.

— Mielelläni sen sallin, vastasi Maria kauniilla hymyllä, selityksen kuultuaan.

Mauno astui silloin hänen kanssaan heitä kohti ja he myöskin lähenivät. Esittely tietysti tapahtui englannin kielellä, jota Maria ei ymmärtänyt sanaakaan. Hän käsitti kumminkin kumarrukset, kädenpuristukset ja iloiset, ystävälliset katseet, jotka ikäänkuin sanoivat: tervetuloa, ja joihin kaikkiin hän samaten ystävällisesti vastasi.

Puhelu oli muutaman minuutin ajan vilkas miesten kesken, sitte kumartelivat he toisilleen tyytyväisen näköisinä.

Maria punastui kauniisti, sillä hän otaksui heidän katseistaan ja äänen painosta heidän puhuessaan, että he sanoillaan tarkoittivat jotakin, joka koski Maunon ja hänen avioliittoaan.

— Tuolla on minulla vuokravaunut odottamassa rannassa, joudu nyt — sanoi Mauno kiirehtivällä äänellä — ajamme ensimmäiseksi eräasen etevään vaatekauppaan, josta olen tilannut puvun sinulle, tuossa puvussa — hän heitti pikaisen, vähän halveksivan silmäyksen Marian pukuun — et täällä voi esiintyä, se on niin omituinen. Minulla on sängen kiire, välillä puhun enemmän.

Hän veti Mariaa muassaan.

— Mutta minun arkkuni.

— Emme siitä nyt välitä, minä lähetän sitä doutauiaan sitte. Herrat Tomkins tekevät meille seuraa, he ovat sitä varten tänne saapuneet kotoansa, eikä meidän siis sovi arkkua kuljettaa muaesamme.

He jättivät laivan.

Mauno ja Maria olivat molemmat kotoisin eräästä ruotsalaisesta seurakunnasta Pohjois-Suomesta. Sandviikin talo, jonka nuorempi poika Mauno oli, oli ollut Marian isävainajan, mutta takausten tähden

oli talo myyty velasta ja, niinkuin Marian äiti usein oli sanonutkin, mennyt puolesta hinnasta. Talon oli Maunon isä ostanut ja sitte antanut sen vanhemmalle pojalleen Simolle. Mutta Simossa ei näyttänyt olevan talon asujata, velkaa taaskin karttui taloon, sanottiin. Sentähden, kun Mauno Amerikasta kirjoitti kirjeitään Marialle ja niissä vakuutti rakastaneensa häntä jo ennen kuin kolme vuotta sitte lähti kotoa, oli tämä äidin mielestä aivan kuin viittaus ylhäältä. „Jos Sandviiki olisi isompi“, oli Mauno kirjoittanut, „niin sopisi meidän se lunastaa Simolta ja asettua sinne kotio asumaan — täytyy hänen se kumminkin myydä ja sinun kauttasi, joka olet vanhoja perillisiä taloon, olisi minulla oikeus sitä vaatiakin — mutta se on niin vähäpätöinen tähän maatilaan verraten, joka minulla täällä on. Mutta miten sinäkin tahdot ja äitisi kanssa yksissä neuvoin tuumit, kun kuitenkin täällä ensiksi näet tämän“. Sentähden sanoi äiti aina Marialle: „Ken tietää miten maailmassa käypi, sinusta voipi vielä tulla kototalon emäntä, kun tulette takaisin Suomeen, kummempia asioita on nähty. Ja kyllä varmaan te sieltä takaisin tulette, tiedän minä sen, olkoon talo niin hyvä ja iso siellä kuin tahan-

sa. Oli se Mauno vähän ilkeänkurinen lapsena, muistan, että tuskinpa olisi luullut siitä niin kelpo miestä tulevankaan. Oli semmoinen vetelehtijä, ettei viitsinyt karjassakaan käydä, viritteli vain päiväkaudet satimia pikkulinnuille ja laski lehmät ihmisten niittyihin, mutta siitä san nyt näkee että „kyllä kissa kynnet löytää kun puuhun mennä tahtoo.“ Vai isompi maatila kuin kototalo . . . ja antaa sinun päättää missä asutaan . . . No, mikä niillä ehdoilla mennessä on, kun tikketin saa?“

Maria tavallisesti vaan hymyili noille kuvitteluille. Hänestä oli kumpulainen mäkitupinensa, jossa hän oli kasvanut ja varttunut, rakkain kaikista. Kuitenkin herättivät Maunon kirjeet ja äidin kehoitukset hänen sydämessään hellän tunteen Maunoa kohtaan. Halu myöskin heräsi päästä maailmaa näkemään, varsinkin Valtameren suuruutta, joka hänen kuvitteluunsa heijasti äärettömyytenä kuin ijankaikkisuus. Se seikka, että Mauno kutsui saman talon kodokseen, jonka katon alla Mariakin oli nähnyt päivän valon, teki edellisen ikäänkuin veljeksi jälkimäiselle. Ja tätä tunnetta eivät äidia kertomukset Maunon lapsuudesta vähentäneet, pikemmin tuo poika, joka lapsuudes-

saan teki vallattomuuden kepposiaan, kasvoi hänen kuvittelussaan oikeaksi sankariksi, joka kolmen vuoden ajalla oli itselleen melkoisen omaisuuden koonnut. Ja kun hän tunsi hänet kauniin muotoiseksi mieheksi — silloin neljänkolmatta vuoden vanha, kun oli kotomaan jättänyt — ja tämä nyt tarjousi hänelle matkarahan lähettämään, sekin lisäsi tuota tunnetta. Sentähden ei hän empinytkään, vaan lähti mielihyvällä matkalle.

Tämän poikkeuksen tehtyämme jatkakaamme kertomusta tahi, niinkuin romaanien kirjoittajat sanovat, solmitkaamme kertomuksen lanka.

Nyt astuttiin vaunuihin.

Kummallinen tunne valtasi tytön. Oli kuin olisi hän nähnyt unta ja hänen täytyisi herätä. Hän ei ollut avioliittoaan koskaan juuri syvästi ajatellut — hän olikin vaan kahdeksantoisia vuotias — oli ainoastaan seurannut äidin ohjausta siinä, mutta nyt tuntui hänelle äkisti juuri kuin vaisto jostakin epämääräisestä vaarasta.

Vaunut pysähtyivät erään naisten vaatekaupan eteen. Ulos astui Mauno ja kurotti Marialle kätensä. He kävivät sisään.

— Pukeudu nyt — sanoi Mauno hymyillen — kii-
reestä kantapäähän, sillä se tulee olemaan sinun
morsiuspukusi. Sitte menemme rauhantuomarin luo.

— Morsiuspukuni jo! Ja rauhantuomari, ken se on,
mitä minä siellä?

— Kas, näetkös, en vielä ehtinyt puhua sinulle sii-
tä. Se on se virkamies, jonka luona avioliitto solmi-
taan. Siellä kirjoittavat kumpikin avioliittoon mene-
vistä nimensä kirjaan ja todistajat myöskin kirjoit-
tavat nimensä. Sitte saavat asianomaiset kumpikin
avioliittokontrahtinsa tahi sitoumuskirjansa. Herrat
Tomkins odottavat vaunuissa, he ovat luvanneet tul-
la meille todistajiksi ja John, vanhempi veli on hyvän-
tahtoisesti ottanut esittääkseen asian minun puoles-
tani rauhantuomarille, jonka hyvä tuttava hän on, sil-
lä en minä ole vielä juuri hyvin perehtynyt kieleen.
Siis saapi hän olla puhemiehenämme — lisäsi hän hy-
myillen.

— Nytkö heti? kysyi tyttö melkein hämillään.

— Niin, tietysti heti, sillä ei minun sovi sinua viedä
huoneeseni muuten kuin vaimonani, käsitähän sen
itsekin — sanoi Mauno vakavasti — onko sinulla mi-
tään sitä vastaan? kysyi hän levottomasti.

— Ei, ei suinkaan — vastasi tyttö hätäisesti ja punastuneena Maunon huomautuksesta — tuntui vaan niin kummalliselta, että kohta, ensi askelilla . . .

Hän hymyili ujosti.

— Amerikassa käy kaikki äkisti. Ja minun täytyy heti lähteä matkalle erään raha-asian tähden. Meidän täytyy siis kiirehtiä, muuten jäät sinä turvattomaksi.

— Ah niin, tietysti, kiitos! Mennään siis heti. Mutta . . .

— Mikä mutta nyt?

— Minä luulin vaan että . . .

— Että, mitä? sanoi Mauno melkein äkäisesti.

— Että olisin ensiksi asunut muualla siksi kunnes olisimme kuulutetut ja . . . ja . . . niin, tottapa meidät pappikin vihkii?

— Ah, kyllä, se on tietty, koska vaan tahdot, mutta tämä onkin pääasia. Mutta älä nyt hanki pukemisen kanssa, vaan koeta olla nopea. — Hän katsoi kelloaan. — Viisi ja seitsemän minuuttia — sanoi hän. Kääntyi sitte eräasen naisista, joka näkyi odottavan ja sanoi hänelle jotakin.

Nainen teki Marialle merkitsevän eleen, seuraamaan häntä toiseen huoneeseen.

Hetken kuluttua astui Maria ulos puettuna mustaan kuosinmukaiseen silkkipukuun, jossa hän aluksi liikkui vieraasti ja katsoi kainosti alas. Hiukset olivat luontevasti lasketut niskaan, niin ettei niiden kullahtava rikkaus peittynyt pieneltä kesähatulta. Raitaliinaan, joka hänellä oli ollut päässään, oli hän solminut vaatteet, jotka hän oli päältään ottanut. Nyytti oli hänellä kädessään.

— Ei sinun sovi tuota nyyttiä kantaa, jätä se missille, hän sen kyllä lähettää laivaan, josta sen saat arkun keralla.

Mauno otti nyytin hänen kädestään ja antoi sen naiselle, jolle hän puhui muutaman sanan. Nainen otti sen vastaan, nyökäytti päätään ja vei sen eräasen sivuhuoneeseen ja tuli heti takaisin. Laski sitte kashimirivaipan Marian hartioille.

— Kas niin, nyt taidan viedä sinut rauhantuomarin luo ja kotio. Ota käsivarteni, kultaseni, täten. Ja nyt kiiruusti vaunuihin.

II.

Ei ole kummallista että Maria tunsi itsensä ikäänkuin pelon alaiseksi tuolla rauhantuomarin virka-huoneessa, kun hän ei ymmärtänyt sanaakaan siitä mitä puhuttiin, eikä edeltä tietänyt miten siinä piti käyttäytyttämän. Vaikuttaahan tavallinen vihkimyskin tuollaisen tunteen juhlallisuutensa vuoksi, vaikka se kielensä ja toimensa suhteen on kyllin edeltä tunnettu. Ja sekin on muistettava, ettei hän ollut edeltä tietänyt mieltänsä siihen valmistaa.

Lyhyesti ja vilkkaasti, kuin hyvä puhemies ainakin, John Tomkins esitti asian virkamiehelle, joka kuunnellessa käänsi lehteä isossa kirjassa, joka makasi virkapöydällä hänen edessään ja tähtäsi samalla läpi silmälasien Mariaan. Se oli vanhanpuoleinen kaljupäinen mies. Kirjuritkin katselivat tarkasti tyttöä, jonka pohjoismaisissa miedoissa kasvoissa neidollinen kainous oli luettavana.

— Kuuntele nyt tarkasti mitä sanon — sanoi sillä aikaa puolikovaa hänelle Mauno — ettei sinun tietämättömyytesi tähden mitään selkkauksia tapahdu.

Hänen kasvonsävynsä olivat tätä sanoessaan jännitetyt ikäänkuin sisällisestä levottomuudesta, mikä teki Mariaankin levottoman vaikutuksen.

— Tuomari sanoo nyt heti sinulle, — sanoi Mauno edelleen — että: John Tomkins on esittänyt hänelle asiamme, ja hän kysyy siis sinulta, jos se on sinunkin tahdostasi tapahtunut, se on, jos tahdot ottaa minut mieheksesi. Vastaa silloin selvästi: j e s, ymmärrätkö?

— Ymmärrän, jes, vastasi Maria ja kääntyi odottavana rauhantuomaria kohti.

Ja heti, niinkuin Mauno oli sanonutkin, tähtäsi tämä häneen terävän katseen ja sanoi jotakin, joka kuului kysymykseltä, mutta josta hän ei muuta käsittänyt kuin tuon asian esittäjän nimen.

Siis vastasi Maria, vähän kumartaen, kuuluvan:

— Jes.

Ja käänsi sitte katseensa Maunoon, joka tyytyväisesti katsahti häneen.

Kun Maria taaskin katsoi ison pöydän puoleen, riipasi John Tomkins jotakin tuohon isoon kirjaan, jonka lehteä tuomari oli kääntänyt.

Joko hän nyt todisti lupaukseni? ajatteli tyttö.

Taaskin sanoi rauhantuomari pari sanaa, sen aikana kiinnittäen Mariaan tarkan katseensa.

— Mene kirjoittamaan nimesi — kuiskasi Mauno samassa.

— Minäkö? Mene sinä ensiksi — pyysi Maria.

— Amerika on kohtelias naiselle, nainen kirjoittaa ensiksi. Joudu ja mieti perästäpäin. Minä tietysti tulen samalla kanssasi.

Virkamies uudisti samassa edellä lausutut sanansa.

Maria kävi joutuin pöydän tykö. Mauno astui myös samalla lähemmäksi pöytää.

Mainittu herra osoitti kynällä paikan kirjassa ja Maria kirjoitti siihen joutuin: Maria Langviik.

Samassa astui Maunokin esiin ja Maria väistyi edemmäksi.

Nyt kirjoitti Mauno vuorostaan nimensä ja viimeksi nuorukainen William Tomkins.

Mutta tapahtuipa heti jotakin, joka vielä enemmän kummastutti ja jotenkin loukkasi neitoa.

John Tomkins astui hänen luokseen ja tarjosi kohteliaasti hänelle sormuksen.

Hän katsoi silloin kummaksuen ja kysyvästi vie-

ressään seisovaan sulhoonsa. Tämä antoi aiheen seuraavaan keskusteluun puolikovaa heidän keskensä.

— Etkös näe, että herra Tomkins tarjoaa sinulle sormuksen?

— En minä ota. Miten minä häneltä taidan sormuksen vastaanottaa, ja nyt, tällä hetkellä?

— Näillä mustilla on eri tavat kuin meillä Suomessa. Ja sinä haavoittaisit syvästi hänen kunniantunnettaan — sanoi Mauno painolla — jos et ottaisi vastaan hänen tarjoamaansa lahjaa, jonka hän kumppaninani, ystävänäni ja nuodemiehenäni sinulle antaa, osoittaakseen sillä minulle kunnioitustaan.

Maria seiso i ja tuijotti Maunoon vastaamatta.

— Ja . . . oletkos koskaan kuullut puhuttavan „lynkkäämisestä“? Nämät mustat eivät salli suurta loukkausta, ennenkuin miehen hirttävät, katso sen silmät, miten ne palavat jo.

Maria katsoi äkisti Tomkins'iin, joka sangen vakavasti ja kiinteästi katsoi häneen ja jonka silmät kyllä oikeuttivat Maunon huomautuksen. Hän vavahti, otti nopeasti, vaikka vastenmielisesti, sormuksen vastaan ja kiitti. Hän oli, kuten Mauno arvasikin, kuullut kamalia kertomuksia „lynkkäämisestä“. Kukapa

ei niitä olisi kuullut?

— Pistä tuohon sormus, niin olet kiltti. Mauno osotti sormussormea Marian vasemmassa kädessä. Ja jos et tahdo, niinkuin luonnollista onkin, vaimonani sitä siinä kantaa — kuiskasi hän — niin saat sen hetken kuluttua ottaa siitä pois, mutta heidän kummallinen tapansa vaatii, että sen siihen lasket, merkiksi että sen otat morsiuslahjana vastaan, muuten halveksit antajaa. Maalla maan tapa, ymmärrät. Salli nyt! — Hänen äänensä oli niin rukoileva. — Sormi ei siitä pahene, eikä meidän suhteemme siitä muutu, vaikka tämän uhrauksen teet minulle, papin vihkiessä annan minä vasta sormukseni.

Hän nosti tätä sanoessaan vähän vasenta kättään, jonka pikkusormessa kiilsi komea sormus.

— Niin on tapa tässä maassa — lisäsi hän — eikö sitä ole kukaan sinulle kertonut.

— Ei, kummallista — vastasi Maria ja miettivästi pujotti hän sormuksen sormeensa.

— Katso tässä — Mauno painoi sormuksen, joka hänellä oli toisessa kourassaan, Marian käteen — morsian myöskin on velvollinen lahjan antamaan.

Hätäisesti lensivät ajatukset Marian päässä, mutta

aikaa ei saanut hän niitä selvittääkseen.

John kurotti vähän kättään ja näkyi odottavan.

— Maria, joudu pian, sinä teet minut onnettomaksi muuten — kuiski Mauno — mies on sangen pikainen. Sinä rikot tapoja vastaan ja saatat meidät puheenaineeksi. Etkös käsitä että sivistyneet henkilöt sekkä ottavat että antavat lahjoja keskenään, enkä minä tahdo siinä suhteessa jäädä hänelle velkaa.

Maria kiinnitti tarkan katseen Maunoon ja näki että hän oli tavattoman kalvea, hikihelmet seisoivat hänen otsallaan, jolloin suonet paisuivat, syvät poimut vetivät kokoon kulmakarvat, silmissä loisti synkkä tuli kuin tukahutetun vihan leimaus ja lauseet tulivat äkisti ja katkonaisin sanoin hänen huuliltaan. Samassa otti hän Mariaa kovasti käsivarteen ja tämä tunsi, kuinka hänen kätensä värisi.

— Hanki nyt — sähäytti hän hiljaa hammasten välitse — siksi että se on myöhäistä. . . ja olet saattanut minut kaikille nauruksi, tahi. . . köyteen tämän loukkauksen tähden.

Hänen äärensä värisi pelokkaasta levottomuudesta ja sanat tuskin tunkeusivat ulos hänen kurkustaan.

Maria käänsi levottomasti epäröivän, kysyvän

katseen John Tomkins'iin. Tämän iloinen katse oli synkistynyt ja kysyväisenä käänsi hänkin sen Mariasta Maunoon. Ankaruus ja syvä ylenkatse kuvastui hänen kasvoillaan, joilla sävyt olivat erinomaisesti jännitetyt ja luja rautainen tahto oli luettavana niissä. Taaskin hän käänsi katseensa odottavana Mariaan. Tenho hänen mustissa silmissään oli ylen mahdollikas, niissä oli jotakin lumoavaa, jota täytyi totella, ne rukoilivat, käskivät, vetivät kuin maneetti.

Maria värähti, hän käsitti että jotakin oli tehtävä ja pian, sillä jokainen viranomaisistakin tuijotti häneen kummeksuen, kun hänen silmänsä hätäisesti kuin neuvoa etsien hapuilivat ympäri. Ja enempeää empimättä kurotti hän neekerille sormuksen.

Tämän kasvot elostuivat, katse tuli suloisen lempeäksi ja hän hymyili taaskin, kiittäen iloisesti ja sydämmellisesti, pujottaessa sormuksen sormeensa, niin että Maria itsekin ilostui ja hymyili. Nyt näki hän Maunonkin väräjävillä huulilla hymyilyn.

Sitte käski Mauno hänen menemään tuomarilta ottamaan kontrahtinsa ja pitämään se tallella. Ja Maria nähdessään, miten tämä herra kurotti hänelle paperia, riensi sitä ottamaan, kiitti ja käänsi sen tas-

kuun pantavaksi.

Senjälkeen nousi rauhantuomari ylös tuoliltaan, otti ystävällisesti hänen kätensä ja sanoi jotakin, joka äänenpainosta päättäen kuului onnen toivotukselta, johon hän vastasi sievällä kumarruksella ja astui takaisin.

Ja hyvästiksi puristi tämä herra John Tomkins'in kin kättä, jonka „hyvä tuttu“ Mauno oli sanonut hänen olevan, antaen samalla hänelle jotain, jonka tämä pisti povitaskuunsa, mutta mitä se oli, ei Maria huomannut, koska hän itse jo oli edempänä ja edellinen seisoj selin häneen.

Sitte ne poistuivat ja ajoivat rautatieasemalle.

Matkalla puhelivat Mauno ja neekerit taaskin vilkkaasti keskenään.

Maria olisi niin mielellään tehnyt jonkun kysymyksen Maunolle, tämän päivän tapahtumat tuntuivat hänestä niin kummallisilta, mutta hän ei saanut yhtään tilaisuutta siihen, sillä tällä näkyi olevan niin paljon sanomista neekereille. Eikö hän noita nyt ennen ole nähnyt, puhuisi jo minullekin sanan, ajatteli hän.

Asemasillalla kävelivät Mauno ja John Tomkins muutaman minuutin jatkaen kanssapuhettaan. Nee-

keri oli iloisen näköinen, hän asteli reippaasti ja hänen liikkeensä olivat tarmokkaat ja sujuvat. Maunon askeleet sitä vastoin olivat aivan kuin vähän epävarmat, hänen liikkeensä hätäilevät ja hän oli kuin kuumessa.

Mikä hänellä on tänään? Hänellä näkyy olevan niin paljon hommaa tuon neekerin kanssa, noh, jopa hän sitä sanoikin. Mutta mitä katsoo hän väliin niin tutkivasti minuun? Näin kyseli Maria ajatuksissaan.

Nyt olivat he selin häneen. Neekerin korkea, sorea vartalo, hänen varma, voimakas ja samalla joutava ryhtinsä esiintyi paljon hänen edukseen Maunon rinnalla, joka oli ylen hoikka ja vähän huokuva liikkeisään; ja nyt Maria huomasi, että hän astui ylen paljon ulospäin jaloillaan, mikä rumensi hänen käyntiään.

Kyllä tuo on sangen uljas mies, vaikka hän on musta, ajatteli Maria, mutta eipä näy hän siitä olevan mil-länsäkään, koska yhäti näyttää olevan hilpeällä mielellä. Mutta mitä he nyt menevät tuonne sisään vielä, juna luulemma lähtee jo pian? Ja Mauno kun jättää minut tähän tuon mustan pojan kanssa seisomaan, joka kurkistelee minua kuin kummaa ja hymyilee tuttavallisesti minulle kuin olisin hänen toverinsa tahi

sukua hänelle — Ah, jopa tulee Mauno, ja tuo toinenkin.

— Maria rakas — sanoi Mauno hätäisesti — nyt tulee pahin vastuksemme, minun täytyy nyt, niinkuin jo sanoin, heti lähteä matkalle, tulen muuten parin tuhannen dollarin tappioon, ja siihen meillä tietysti ei ole varoja. Tämä ero ei kuitenkaan tule pitkäksi. Mutta ole nyt uljasmielinen ja seuraa näitä ystäviäni maatilalleni, siksi kuin itse tulen kotio. Vanhempi näistä herroista on kumppanini kaikissa kaupoissani, en tiedä olenko sitä vielä sanonutkaan, hän on kuin oikea käteni kaikissa, sinä voit luottaa häneen.

— Oi voi, mutta koska sinä sitte palaat matkaltasi, minä luulin sinun vievän minut ensiksi kotio? Matkustatko kauvaksikin?

— Muutaman päivän perästä tulen, en kerkeä nyt selittämään, juna lähtee heti. Älä nyt ikävöi lähtiessä, se raskauttaa mieleni. (Maria koetti hymyillä). Kyllä pian näemme toisemme — hän lykkäsi Marian hiljaa vaunuun — hyvästi siksi!

Hän sulki oven.

Se oli toisen luokan vaunu ja vuokrattu ainoastaan kolmelle henkilölle. Maria vaipui istumaan, pai-

noi päänsä vaunun nurkkaan ja rupesi hiljaa itkemään.

Juna oli jo liikkeessä.

Vähän kummastuneina katselivat neekerit toisiinsa, näytti siltä kuin eivät olisi tuonlaisten tunteitten ilmausta odottaneet. He puhuivat matalaäänisesti keskenään, kuin eivät olisi tahtoneet häntä häiritä.

Hetken kuluttua nojauti John Tomkins vähän lähemmäksi, otti Marian käden omaansa ja puristi sitä hiljaa.

Marian ensi tunne oli säikäys, hän vavahti, veti äkisti pois kätensä ja vetäysi edemmäksi.

Neekerikin siirtäysi edemmäksi.

Kuitenkin katui Maria heti ja ajatteli tehneensä väärin Maunon ystävää ja kumppania kohtaan. Eihän se hänen syynsä ole, että hän on musta. Hän katsoi levottomasti ja anovasti ylös ja näki nyt, että neekerin muoto oli käynyt synkemmäksi ja saanut surullisen vivahduksen. Maria tunsu, että hän oli haavoittanut häntä, sillä hän käsitti, että mies oli osoittanut myötätunnetta hänen kaipaukselleen ja koettanut sitä haihduttaa.

— Anteeksi! sanoi hän sentähden hiljaa ja kätensä

liikahti vähän ikäänkuin sovinnoksi tarjoutuakseen. Kuitenkaan ei voinut hän vastenmielisyyttään kokonaan voittaa.

John Tomkins näkyi kuitenkin täydellisesti käsitävän tarkoituksen, vaikka ei hän tuota sanaa ymmärtänytkään, mutta äänen paino, katse ja käden liike ei jäänyt häneltä huomaamatta. Hän hymyili taaskin ystävällisesti kuin vanha tuttu, laski hienon, kauniin, mustan kätensä, josta hän oli vetänyt pois hansikkaan, silmänräpäykseksi Marian kädelle ja vetäysi sitte taaskin edemmäksi.

Kertomuksemme aiheesen ei kuulu, kauanko juna oli matkalla tahi mihin se kulkikaan; voimme siis lopettaa tämän luvun sillä tiedonannolla, että juna pysähti.

III.

Asemalla, jossa juna pysähti, olivat vaunut komeine amerikalaisine rautioineen, joita musta ajaja ohjasi, heitä jo odottamassa. Nyt jätettiin siis juna ja sijoituttiin vaunuihin.

Oi, jos toki Maunokin olisi muassa! ajatteli Maria. Noh, toisten, toisten, lohdutteli hän itseään. Muuten oli tämä hupaisin kulku mitä hän milloinkaan oli kulkenut. Hei, miten hevoset juoksivat, miten vaunut keinuivat ja mitkä kauniit näköalat avautuivat silmien eteen. Enkö kuitenkin ole hyvin onnellinen? ajatteli hän. — Hän veti kevyen huokauksen. Nyt pääsi hän pian kotiin, tuohon uuteen Maunon laittamaan kotiin. Tulisiko se hänelle milloinkaan niin rakkaaksi kuin lapsuuden koto, jonka hän oli jättänyt? Ei suinkaan. Ajatus äitiä kohtaan pusersi taaskin huokauksen hänen rinnastaan.

Synkeästä metsästä esiintyi nyt ihan äkisti uhkea maatila komeine kerros- sekä ulkokuoneriveineen heidän eteensä. Iloinen hälinä kuuluu, vaunut pysähtyvät.

Pihalla sekä ulkoeteisessä seisoivat useita mustia miehiä ja naisia heitä vastaanottamassa, mutta ainoatakaan valkoihoista ihmistä ei Maria nähnyt. Ne olivat muutamat hyvin rumiakin. Maria oikein kummeksui sitä, mutta ystävällisen ja iloisen näköisiä olivat he kaikki. Hän vastasi mielihyvällä heidän iloihin tervehdyksiinsä, mutta oli kuitenkin oikein kiitollinen mielessään John Tomkins'ille siitä, että tämä ei pysähtynyt puhumaan heidän kenenkään kanssaan, vaan vei hänet heti sisään saliin, jonka ovet etehiseen olivat avoinna.

Tämä sali oli valoisa, mahongi-huonekaluilla puunapohjaisine päällyksineen sisustettu huone, mikä ihan kuin hymyili oviverhojen välitse astuvalle.

Täällä otti vanhempi neekeritär heidät vastaan. Hän sulki John'in syliinsä. Maria käsitti heti, että se oli hänen äitinsä, sillä he olivat hyvin yhdenmuotoiset.

Maria huomasi ilokseen, ettei hän ollenkaan tuntenut itseään vieraaksi tämän naisen seurassa, päin vastoin tunsikin hän itsensä oikein kiintyneeksi häneen, sillä hän näki että tämän rauhallinen katse lepäsi niin äidillisesti hänessä. Hän senvuoksi vastasi sydämelli-

sesti hänen syleilyynsä.

Nainen sanoi jotakin, ääni värähti vähän.

Maria ei ymmärtänyt sanoja, mutta hän käsitti, että tämä rouva sanoi hänet tervetulleeksi. Hän kiitti siis, kiinnittäen häneen ystävällisen, kauniin katseen.

Tämä nainen eli mistress Tomkins olikin miellyttävän näköinen henkilö. Hän oli keski-ikäinen, mutta näytti vanhemmalta syystä että hiuskähärät olivat jotenkin valkeat, kuin vaalahtavan harmaan karitsan villa; silmät mustat ja lempeät, joista puhui tunne ja ymmärrys: nenä, vaikka se ei ollutkaan mikään mallinenä, vaan pikemmin rotunenä, oli hienompi kuin neekerien tavallisesti; huulet, sangen täyteläiset, mutta kuitenkin hienosti muodostuneet, ilmaisivat että suu hänen nuoruudessaan varmaankin oli viehättänyt hymyilyllään. Hieno, vaaleanharmaa, väleä puku ympäröi hänen täyteläisen vartalonsa ja punainen kashimirpuolisaali oli ilman viileyden vuoksi, jonka henkäys kävi avoimista ikkunoista, heitettynä hartioille.

Mistress Tomkins oli vetänyt Marian alas viereensä sohvalle ja John oli sijoittautunut erääsen nojatuoleista, joka oli heitä vastassa. Äiti ja poika puhuivat

keskenään ja edellinen koetti sekä sanoilla että eleillä saada Marian ymmärtämään itseään. Maria puolestaan koetti kyllä käsittää, mistä kysymys oli, mutta kun ei hän sanaakaan tajunnut, ravisti hän ainoastaan hiljaa päätään ja katsoi kysyvästi puhujaan. Mrs Tomkins nyökkäsi silloin ystävällisesti päätään ja laskeutui hänen käsivarrelleen, ikäänkuin olisi hän tahtonut sanoa: ole huoletti, me kyllä ymmärrämme toisemme. Mutta tällöin tunsikin Maria itsensä ujoksi ja puna laskeutui hänen poskilleen.

John Tomkins nousi nyt ylös ja meni ulos salista, sillä hän ymmärsi, että Maria paremmin kotiintuisi äidin seurassa kuin hänen. Mrs Saarah Tomkins olikin yleiseen tunnettu hyväsydämmiseksi naiseksi.

Maria saikin heti takaisin sievän, vaatimattoman oleensa. Hän hymyili, puhui muutaman sanan mrs Tomkins'ille, joka tämänkin hymyillen sanoi jotakin hänelle, vaikka luonnollisesti eivät kumpikaan ymmärtäneet toisensa sanoja.

Nyt nousi mrs Tomkins ylös ja antoi Marialle merkin, että tämä seuraisi häntä. Hän vei hänet komeaan huoneeseen, jossa Marialle outo ylellisyys vallitsi. Maria ei voinut käsittää, mitä ne olivat kaikki nämä kalut

ja kilut tässä huoneessa tai missä tarkoituksessa niitä käytettiin. Tämän huoneen perällä oli hieno sänkykamari. Nämä siis olivat Marian huoneet, sen hän käsitti mrs Tomkins'in viittauksista eli merkkikielestä.

Eräs nuori neekeri, joka äsken salissa virvokkeita tarjosi, esiintyi taaskin ja sanoi jotakin mrs Tomkins'ille, joka vastasi pienellä pään nyökäyksellä. Neekeri meni.

Mrs Tomkins otti nyt Marian käden omaansa ja vei hänet hymyillen parin huoneen kautta ruokasaliin. Täällä oli pöytä katettu kuudelle henkilölle, nimittäin mrs Tomkins'ille ja hänen kahdelle pojalleen, Marialle ja sitä paitsi kahdelle nekeriherralle, jotka esitettiin Marialle nimillä mister Wilkie ja mister Cobbins.

Mr Wilkie, pää-kirjanpitäjä, oli pieni, laiha harmaapäinen mies; mr Cobbins oli ihan hänen vastakohtansa, nuori, isoraajainen ja lihava.

John Tomkins vei Marian pöydän ääreen ja sijoitti hänet äitinsä viereen, itse otti hän tilan hänen toiselle puolelleen. Tämä sijoitus oli Marialle mieleinen, sillä John oli jo niin tuttu, oli ollut hänelle kohtelias, hyvä matkatoveri ja oli Maunon ystävä.

Mrs Tomkins tarjosi ystävällisesti, mutta Maria söi

ainoastaan vähän, sillä oudot, mustat ihmiset, vieras kieli ja vieras käytöstapa raskauttivat häntä. Tämän äkkäsi Mrs Tomkins, joka otaksui että Maria oli väsynyt matkasta ja tarvitsisi levätä. Hän huomautti tästä mr John'ille, nyökäsi Marialle, lykkäsi tuolinsa edemmäksi ja nousi pöydästä.

Mrs Tomkins vei Marian heti hänen huoneisiinsa, toivotti hyvää yötä ja vetäytyi omiin huoneisiinsa.

Monenkaltaisia ajatuksia kulki sinne ja tänne Marian päässä vaatteita päältään ottaessaan. Mitä vaikutusta oli noilla mustilla hänen elämäänsä? Ja minäkätähden heitä täällä oikeastaan oli, eikö hänen miehensä valkeita ihmisiä käyttänytkään toimissaan? Ja koska tulisi hän kotio? ynnä monta muuta kysymystä risteili hänen ajatuksissaan. Pian vaipui hän kuitenkin syvään, virkistävään uneen.

IV.

Siirtäytykäämme nyt hetkeksi toiseen päähän huoneriviä, mrs Tomkins'in huoneisiin.

Mrs Tomkins itse istuu mukavasti sohvassaan, hänen poikansa mr John istuu nojatuolissa. Kirjeitä ja sanomia makaa heidän edessään pöydällä.

— Sanokaa, äiti, nyt oikein — kysyy John, katkaisten äänettömyyden, joka pienen hetken oli vallinnut — mitä pidätte Mariasta?

— Ah, poikani, hän on valloittanut minut kokonaan, näet sen itsekin. Hän on kaunis, suloinen ja rakastettava, ja niin luonnollinen ja vaatimaton sitte. Varmaankin voipi hän tehdä miehen onnelliseksi. Tahhi miten luulet itse? kysyi hän hymyillen.

— Hän on viehättävä. Minä pidän kaikesta, mikä on ihanaa, raitista ja luonnollista ja hänessä on kaikki tämä ihan kuin yhteensulaneena. Hän on kuin keväinen päivä maalla, auringonvaloa, raitista ilmaa . . . mutta yht'äkkiä pilvi . . . niin, pelkäänpä, että jos hän tuntisi siteen painavaksi, niin surkastuisi, kuihtuisi hän ennen aikaansa.

— Mitä nyt joutavia — huudahti mrs Tomkins nau-
rahtaen — tuonlaisia turhia edellytyksiä, hankö niin
hento? Sinä olet tullut runolliseksi, olet rakastunut,
poikani. Noh, sepä hyvä. Hän katseli poikaansa hy-
myillen.

— Olkoon että olen rakastunut, tietysti, sitä en kiel-
lä. Mutta kun näen hänen pelokkaan katseensa, tun-
nen hänen kätensä vavahduksen, silloin kysyn huo-
lestuneena itseltäni: milloin on tuo katse luottamuk-
sella minuun kiinnitetty, milloinka on vavahdus mi-
nut nähdessään hänestä kadonnut ja milloin . . . ?

Hän katkaisi äkisti lauseen lyhyeen huokaukseen.

— Tottumus kyllä pian vaikuttaa ja hyvä käytös
meidän puoleltamme. Älä ole liiaksi hätäinen, tämä
on vielä kaikki niin uutta, outoa hänelle, aikaa voit-
taen suurimmatkin vastukset voitetaan. Mikä ei ole
tapahtunut tänään, tapahtuupi huomenna. Mutta on
jo pian puoliyö, luultavasti odottaa hän kuitenkin . . .

— Ei, äiti, minä tunnen, ettei kaikki ole oikein sel-
villä keskenämme. Ikävää, kun emme ymmärrä tois-
temme puhetta. Jospa kuitenkin osaisin muutaman
sanankin tuota outoa kieltä, jota hän puhuu, jotain
muinaisruotsia luulemma; jospa olisin sen tietänyt,

olisin sitäkin lukenut, mutta nyt ei hän käsitä mitä sanon.

— Mutta hän on sinun vaimosi, sen hän kuitenkin käsittää.

— Tietysti hän sen käsittää, kuinkas muuten? Mutta siinä on sittekin jotakin salaperäistä meidän välisämme, jonka perille tahtoisin päästä. Niinkuin sanoin, kaikki ei ole selvillä.

— Epäiletkö hänestä mitään, hän näyttää niin viattomalta, melkein lapselliselta. . . Kahdeksantoista vuoden vanha ja jostakin sydänmaasta Euroopasta kotoisin.

— Niin on, Suomesta. Epäillä hänestä? Mitä tarkoittatte, äiti?

— Mutta mikä sitten ei ole selvillä, olet niin vähän ilmaissut minulle kirjeissäsi tästä asiasta. Ja pois kotoa kun olet ollut. . .

— Te olette ymmärtäväinen nainen, äitinä, paljon edellä muita naisia meidän raukasta mustasta rodustamme. Jos olisin löytänytkin yhden ainoan naisen, teidän kaltaisenne, omista verenheimolaisistamme, niin en koskaan olisi etsinyt itselleni valkeaa naista vaimoksi, mutta meidän naisten naurettava tuh-

muus, korskeus ja narrimainen keikaileminen panivat jyrkän esteen avioliittoon haluamiselle kenenkään kanssa heidän joukostaan. Jo yliopistoajallani neljä vuotta sitte . . .

— Joko siitä on neljä vuotta? Niin, niin, sinä olet jo viisikolmatta täyttänyt. Ah, miten ne ajat kuluvat. Mutta jatka!

— Niin, silloin jo päätin, ett'en koskaan naisi neekeritärtä, sillä ne ovat ihan kuin mieltä vailla, etenkin ne, jotka ovat vähänkin etevämpiä muita olevinaan, mutta että ei se myöskään tulisi olemaan kukaan näiden ylpeiden yankeitten tyttäristä, sen päätin yhtä lujasti.

— Oletpa ehkä ylen ankara naisraukkojamme kohtaan. Tosin tämä nuori vapaus tekee että siskomme vähän karkaavat yli aisojen niinkuin sanotaan, vaan kyllä he tasaantuvat aikaa myöten. Mutta sinä erehdyt asiasta, kysymys oli . . .

— Ei, äiti, en minä erehdy siitä, minä etsin ainoastaan johtoa perussyytä siihen, mikä ei ole selvillä Marian ja minun välillämme. Siksipä täytyi minun alottaa alusta.

— Ah, jatka!

— Mennyt syksynä ollessani Newyorkissa käyskelin eräänä päivänä rantaa pitkin. Ilma oli harvinaisen kaunis, oikein houkutteleva soutoretkelle, ai-noastaan hiljainen maininki kävi rantaa kohti. Minulla oli väliin ollut eräs vanha ukko poikinensa soutamassa itseäni, ohjasin sen vuoksi askeleeni sinne, missä tiesin ukon veneen tavallisesti olevan kiinnitettynä. Nyt ei näkynyt kuitenkaan ukkoa eikä venettäkään. Mutta juuri sillä kohdalla istui ja nojasi päin laiturin sivua eräs nuori, huonosti puettu mies. Hän näytti terävä-älyiseltä, vaan hänen katseessaan oli jotakin synkkää, kun hän altakulmansa vilkasi minuun. Tuo ei mielestäni kuitenkaan ollut mitään kummallista, sillä nuori terve mies ja työtöinnä, kyl-lä maar se katseen synkistyyttää. Enkä minä sitä sil-loin juuri miettinytkään, perästäpäin se vasta on selvinnyt eteeni. Kysyin: Missä ukko veneineen on tästä, tiedättekö?

— Soutamassa, vastasi mies välinpitämättömästi.

— Joko hän on ollut kauvankin ulkona, kysyin edelleen, ja viipyneekö ehkä?

— Puoli tuntia sitte, koko illaksi, vastasi mies sylkäischen kuin olisi häntä koko puhelu inhottanut.

Ai'oin lähteä etsimään jotakin toista soutajaa. Minä olin juuri silloin pari tuntia ennen saanut tuon kirjeenne, äiti, jossa kehoititte minua etsimään vaimoa itselleni. Teidän sananne olivat herättäneet sielussani kaipauksen tahi oikeammin halun johonkin, joka häämöitti etäällä. Ja asiaa hetkisen huoneessani miettityäni lähdin ulos, ajattelin: meren ulapalla kentiesi saan jonkun hyvän aatoksen. Nyt se tuuma kuitenkin, mitä ukkoon koski, oli mennyt myttyyn, eikä minulla ollut oikein halua tällä kertaa ottaa ketään muuta soutamaan kuin juuri ukon, sillä olin kuvitellut itselleni, että ukon veneessä istuisin ja mieltisin. Aloin käydä edes ja takaisin laiturilla. Se oli vähempi venelaituri sivulla päin ja tänään melkein tyhjä, toisessa päässä oli muutamia veneitä lukittuna. Kun tarkastin lähemmin paikkaa, jossa tuo mies loikoili, huomasin hänen katseellaan seuraavan minua. Tuossa katseessa oli jotakin omituista, epämiellyttävää, kun hän isot vaaleat silmät raollaan ja silmäluomet värähdellen tirkisteli minuun, ja kuitenkin tuntui minusta kuin olisin ollut pakotettu hänelle puhumaan. Niin vastenmieliseltä kuin se tuntuikin, alotin taaskin puhetta miehen kanssa, jolloin välillämme syntyi seu-

raava keskustelu.

— Irlantilainenko olette?

— En, Ruotsalainen. Ruotsalainen Suomesta, toisti hän vastauksensa.

— Oletteko kauvankin ollut täällä uudessa maailmassa?

— Kolme vuotta melkein.

— Mikä on nimenne, jos suvaitsette?

— James Mortons.

— Eihän se ole alkuperäinen nimenne, tiedämmä?

— Se on nimeni täällä, omat nimemme ovat kankeat näiden sanoa, sentähden vaihdamme ne täällä. Hän supisti huulensa puolihymyilyyn.

— Hyvä, hyvä, se on sangen tavallista.

Miehellä oli jotenkin säännölliset kasvojen piirteet ja ihan varmaan olisi ken hyvänsä sanonut, että hän oli kaunis mies, mutta hänen kasvonsävyissään ilmausi väliin jotakin salakähmäistä, en tiedä mitä se oli, mutta se rumensi hänet.

Mitä, jos tekisin tuolle miehelle jonkun asiaani koskevan kysymyksen, ajattelin. Mutta miksi juuri hänelle? Ja miksi ei kuitenkin hänelle, eihän se minua mihinkään sido? Näin lensivät ajatukset äkisti pääs-

säni. Minä sanon suoraan, äiti, että minulle oli sillä hetkellä tullut juuri kuin haaveellinen halu jollakin erinkaltaisella, tavallisuudesta poikkeavalla tavalla saada vaimo itselleni, jospa se sitte tulisikin vähän kalliimmaksi. Sen tähden en tahtonut kääntyä minikään varsinaisen avioasioitsijan puoleen. Te tiedätte, että minulla on vähän noita vanhanaikuisia käsitteitä avioliitosta, minä vaadin siltä, kumminkin aluksi, jotakin runollista, jokapäiväisyydestä poikkeavaa. Voitte väittää että minulla olisi pitänyt olla sangen vähän toiveita runollisuudesta tuonlaisen henkilön kanssa puhetta asiasta alkaessani. Tätä vastaan voisin kuitenkin väittää, sillä joka asialla on kaksi puolta, mutta se veisi meidät liian pitkälle sivuseikkoihin. Sentähden sanon ainoastaan, ikäänkuin puolustukseksi, että minulla puhetta alkaessani tietysti ei ollut pienintäkään aikomusta käyttää häntä apuna asioissani, vaan ai'oin ainoastaan tehdä hänelle jonkun kysymyksen. Ja asian uutuus oli kenties suurin viehätys, sillä kysymys oli juuri kuin huulillani, se tahtoi väkisin ulos.

— Onko siellä kauniita tyttöjä Suomessa? kysyin häneltä.

— Kauniita ja rumia kuin muuallakin, vastasi hän: noh, onhan joukossa jotakin, kun on toistakymmentätuhatta naisia enempi kuin miehiä.

— Luulisitteko, että joku heistä, joita niin paljon on, sanoin naurahtaen, olisi kyllin vapaamielinen, kyllin ennakkoluuloton ottaakseen mustan miehen?

Hän katsahti minuun tarkasti.

— En tiedä, sanoi hän pitkäänsä.

— Miettikäähän asiaa ja jos luulette tietävänne siellä kotomaassanne jonkun tytön semmoisen, niin kirjoittakaa hänelle kysymys. Minä ottaisin mielelläni vaimon kaukaa. Hänen tarvitsee ainoastaan olla kaunis ja nuori, kuudentoista ja yhdeksäntoista ikävuoden välillä ja taatusti hyvämaineinen tyttö kansan joukosta, köyhä hän tietysti saapi olla.

— Hm!

— Minä maksaisin aristelematta, sanoin, sillä miehen kylmä välinpitämättömyys pisti minua, sille tuhat dollaria, jonka kautta voisin saada itselleni mieluisan vaimon.

— Ah, kehumisia.

Hän tähtäsi minuun samalla ivallisen uteliaan katseen, sylkäisten taaskin.

— Minkätähden se kehumista olisi? kysyin vähän ylväästi, sillä hänen väitteensä loukkasi minua sen tähden, että hän piti minua valehtelevana lavertajana.

— Että tottako puhutte? Hänen silmänsä välkähitivät, hän oikaisi itsensä suoraksi istumaan puolimaakaavasta asemastaan. — Saispa tuota koettaa miettiä, jos se totta on?

— Totta? Tietysti! vastasin minä, ja varmuudeksi saatte tässä osoitteeni. Minä kirjoitin lyijykynällä osoitteeni käyntikorttiin ja annoin sen hänelle. Tulkaa minulle sanomaan sitten kuin tiedätte jonkun sopivan, joka olisi halukas tulemaan, mutta tietysti tahdon nähdä hänen valokuvansa ensiksi, ennenkuin teen varman päätökseni. Oman valokuvani annan teille myöskin, hänelle lähettääksenne. Ja jos hänen nähtyään on mieluinen tulemaan vaimokseni, on se minulle takeena siitä, että hän on ennakkoluuloton nainen.

Kun näin ilmaisin ajatukseni, vaikka ei minulla ollut hyvää luottamusta mieheen, enkä, niinkuin jo sanoinkin, aluksi aikonutkaan sitä tehdä, huomasin hänen katseestaan, että jos hän tahtoisi asiaan ryhtyä,

hän kyllä sen pian toimeenpanisi sekä että hän myöskin omasi eroituskykyä sen hyvin tehdäkseen. Ja oma etu kun hänellä oli kysymyksessä, koettaisi hän tietysti parastaan ja kun minulla taasen valokuvan nähdesäni oli päättämisvalta, niin en otaksunut siitä minulle mitään haittaa tulevan. Toivoin itselläni olevan tarpeeksi ymmärrystä kasvojen sävyistä kuvassa, eroittaakseni tavallisen seikkailijattaren kunnan ihmises-tä.

Seuraavana aamuna jo tuli Mortons luokseni. Hän sanoi nyt muistavansa erään tytön, jonka hän varmaan luuli kauniiksi. Tyttö oli ollut viisitoistavuotias hänen kotomaasta lähtiessään, pitkä ja kaunis silloin jo. Hän pyysi nyt valokuvaani, jonka annoin, vaikka tosin asia ei aamulla enää miellyttänyt minua läheskään niin paljon kuin edellisenä iltana. Se oli ruvennut näyttämään minusta liiaksi seikkailulta, mutta olin kuitenkin utelias näkemään mitä Mortons saisi toimeen, sentähden en peruuttanut illallisia sanojani.

— Teidän varoituksenne kotoa lähtiessäni yliopistoon olivat vieläkin minulla kyllin muistossa, äiti, mutta toivoin, ettei tästä asiasta mitään rettelöitä syn-

tyisikään, vaan päättyisi se meille kaikille mieliksi. Eikä hän sen vuoksi suinkaan näyttänyt rentulta, vaikka hän oli huonossa pukimessa, hänessä ilmausi lujaa tahtoa, asianymmärtäväisyyttä ja toimintakykyä, siitä olin vakuutettu.

— Oh, John, mitä ajattelet? Sinä tahdot näin seikkaperäisesti puhua, ett'en luulisi sinun varoitukseni unohtaen kevytmielisesti antauneesi seikkailuihin. Tunnenhan minä sinut, oma poikani. Mutta jatka!

— Niin, äiti. Oli kulunut liki kolme kuukautta. Olin jo miltei unhottanut tuon syksyllisen tapahtuman. Aikani oli jaettu kauppatoimieni sekä sanomain, joista tarkkuudella seurasin vaalitoimia ja taisteluja ynnä muun, keveämmän lukemisen ja teatterin välillä. Naimatuumat olivat siis taaskin lentäneet tiehensä. — Silloin eräänä päivänä tammikuun lopulla seisoo tuo syksyllinen tuttavani laiturilla edessäni. Hän oli nyt siisti ja hyvässä vaatteessa, minä tunsin hänet kuitenkin heti, sillä miehen muoto oli niitä, joita ei kohta unhoteta.

— Ah, Mortons, sanoin, olette sananne pitävä, vaikka en enää juuri toivonutkaan.

— Tietysti sanani pidin, mutta asiat eivät ole oven-

rivassa. Hän veti puhuessaan taskusta lompakkonsa, otti siitä ulos erään kokoonkäännetyn paperin ja oikaisi sitä minulle. Tässä on nyt valokuva, jonka lupasin teille toimittaa.

— Tunnustan, että jotenkin välinpitämättömästi, ehkä vähän uteliaasti tietysti, ojensin käteni sitä otamaan, itsekseni tehden sen päätöksen, etten välittäisi tuosta naisesta, joka oli niin valmis tulemaan neekerille. Mutta valokuvan nähdessäni muuttui peräti mieleni, minä ihastuin heti noihin hienoihin, puhtaasti neitsyeellisiin kasvonpiirteisiin, jotka siinä esiintyivät, ja katseesen, joka oli niin avoin, vilpitön ja lempeä.

— Mikä on hänen nimensä? kysyin.

— Maria.

— Maria . . . Maria. Käsitin, että hän aikoi olla varuillaan, eikä siis sanonut perhenimeä. Ja hän on siis luvannutko?

— Sitä en vielä voi sanoa. Tahdoin ensiksi kuul-la Teiltä, oliko tämä tyttö mieleisenne. Oli mielestäni sopimatonta ja kovin rohkeata ennen hänelle tehdä kysymystä.

— On, hän on ihan mieleiseni, vastasin tyytyväise-

nä tuohon hänen osoittamaansa hienotunteisuuteen, joka sitäpaitsi silmissäni korotti sitä henkilöä, jolle ei hän ollut rohjennut kysymystäkään tehdä. Laitta-
kaatte nyt vaan, että saan pian vastauksen. Mutta luu-
letteko minulla olevan mitään toivoa?

— En tiedä, saapi koettaa.

— Mutta mitenkä olette voineet tämän valokuvan saada häneltä? kysyin, koska asia minusta näytti epäselvältä, ja mitä hänelle olette kirjoittanut, kun ette asiaa ole ilmoittanut?

— Niin, nähkääs, se on serkkuni. Ne ovat nyt siirtolaiskuumeessa sielläkin ja minä esitin hänelle, että täällä on hyvät ansiot naisilla — niinkuin onkin — ja lupasin, jos hän haluaisi tulla, lähettää tiketin, jonka hän sitte saisi maksaa. Samalla pyysin sukulaisuuden vuoksi saada hänen valokuvansa — Hän on sangen köyhä ja äiti on leski. — Ja niinkuin olin arvannutkin, tyttö lähetti valokuvansa ja ilmoitti samalla olevansa matkahaluinen. Ja nyt riippuu Teistä, jatketaanko asiaa, sillä minä en tyttöä tänne turhan tähden viekoittele.

— Hyvä, hyvä, vastasin, se on oikein.

— Ai'on nyt vasta, sanoi hän, lähettää kuvanne, jo-

ta en silloin lähettänytkään, ja kysyä. Saanko sanoa, että olette nähnyt minulla hänen kuvansa ja siis pyydätte häntä vaimoksi, se ehkäpä parhaiten vaikuttaisi.

— Sanokaa ja tässä käteni vakuudeksi siitä että saatte tuhat dollaria, kun hän on minun. Missä asutte?

— Hän sanoi osoitteensa, jonka heti kirjoitin muistiini, ja poistui.

— Kuvasi, tyttö, annan isontaa, sanoin itsekseeni, että voin selvästi nähdä kasvonsävynsi. Se on pöydälläni. . .

— Niin, niin, minä näin sen äsken.

— Nyt en enää unhottanut asiaa, minä ajattelin sitä yhä kiihkeämmin joka päivä. Tosin kuvittelin sitä ajatuksissani kuin kauppasiaa tavallisesti, eikä se juuri muuta ollutkaan, mutta kuitenkin kiinnitti se kokonaan mieleni. Minä tunsin, että tuollainen sen tarvitsisi olla, jota kentiesi voitiin lempiä, ja tiesin myöskin ett'en ollut vielä koskaan lempinyt. . . en. Mutta että hän oli tuon miehen serkku, siitä en ollut oikein hyvilläni, olisin mieluummin suonut, että hän ei olisi ollut tälle sukua ollenkaan. Se kummin-

kin oli vähäpätöinen seikka. Silloin otin taaskin esille tuon tytön kuvan ajattelevine, kysyvine silmineen ja sanoin itselleni: noissa silmissä ei ole vilppiä, olkoon sukua kelle hyvänsä — Täten kului lähes kaksi kuu-kautta. Minä tulin maltittomaksi, menin ja etsein ylös tuon miehen, joka kahden itaaliaisen kanssa asui eräässä vuokratussa hökkelissä.

— Noh, miten on asiat, lupaako tyttö? olivat ensi sanani.

— Niin, asia on siten, sanoi hän pitkäänsä, että minä tulin näyttäneeksi sitä korttia eräälle toiselle neekerille, ennenkuin toin sen teille, ja hän lupasi minulle kaksituhatta dollaria, jos tytön hänelle toimitan, vaikka minä tahdoin pitää sanani teille ja toin sen nähdäksenne, mutta nyt olen ollut vähän kahden vaiheella, miten teen.

— Hävetkää, on keinoa siten kaupitella, sanoin, ja sukulaistanne lisäksi.

— Tämä on minulle puhdas affääri, ei mitään muuta ja tuossa on mies, joka sen maksaa, sanoi hän kylmästi, sama minusta, kumpi hänet saapi.

— Hän näytti minulle ruman, paksun, rikkaasti puetun neekerin kuvan.

— Näkeehän tyttö heti, ettei henkilö, jonka kuva tämä on, vastaa kuvaan, jonka hänelle olette lähettänyt, ja siten tulee petos kohta ilmi, sanoin ylväästi.

— Hän nauroi lyhyen, terävän, melkein äänettömän naurun, joka ainoastaan kerran sähähti, ja sanoi pilkallisesti:

— Te luulette toki, että maalaistyttö, joka ensi kerran eläessään näkee mustan miehen, heti osaa tutkia hänen kasvonsävynsä niin tarkoin, että hän voipi varmasti väittää, ettei kuva ole henkilön kanssa yhtäpitävä. Ja kenpä siinä niin heti ymmärtäisi hänen valituksensa? Tuon miehen huolena olkoon häntä lohduttaa.

— Mutta minä voin vartioida tytön tullessa, sanoin liian ajattelemattomasti.

— Minne hän tulee? Ja mistä? Sekä koska? Tahi mikä on hänen nimensä?

— Taas tuo omituinen, äkisti katkaistu nauru.

— Että olin sattunut yhteen hurjan petturin kanssa, siitä olin nyt selvillä, mutta miten ilman mitään todistuksia voisin saada hänet ansaan? Eikähän ollut vielä mitään tapahtunutkaan. Minä olin siis pakotettu pitäytymään puolustusasemassa ja itse suhteeni ai-

noastaan olemaan varuillani, ett'en antaisi mitään aiheita häväistysjutuille. Siis, vaikka uskoin hänen valhettelevan, pidin kuitenkin itseäni halventavana tämänkaltaisessa asiassa tinkiä, kun en kuitenkaan voinut olla varmasti vakuutettu siitäkään, että tuo uhkaus oli peräti tuulesta temmattu, sillä kaupittelemisen makuun päästyään hän luultavasti koettaisi vasta tehdä mitä sanoi jo tehneensä. Sitäpaitsi olin täydellisesti hänen käsissään, sillä miten olisin muuten voinut tiedon saada tytöstä, jonka nimen ja kotopaikan ainoastaan tuo mies tiesi? Ja antaisinko tuon konnan tyttö rukkaa edelleen kaupitella? Ei!

— Mortons näkyi kasvonsävyistäni seuraavan ajatuskulkuani, ja hiljaa vihellellen, kädet housuntaskuissa seiso i hän edessäni antaen minulle aikaa tehdä päätökseni.

— Kaksituhatta dollaria, sanoi hän vihdoin painolla, ei senttiäkään alle eikä päällekkään, muussa tapauksessa on kauppa purettu.

— Lujasta vedossa hänen ahneiden huultensa ympärillä ja laskoksesta silmäkulmien välissä näin, että hän, maksoi mitä maksoi, varmaan olisi sanansa pitävä.

— Mutta, lisäsi hän, minun vielä vaietessani, annan teille senkin tiedon, että tyttö lupailee, vaan pyytää kuitenkin itselleen vielä miettimisen aikaa muuttaman viikon, mutta koska ei hän tykkänään kiellä, niin luultavasti hän vasta antaa varman lupauksensa.

— Lupasin senvuoksi, pikemmin tullaksemme päätökseen ja päästäkseni erilleen hänestä, kaksituhatta dollaria.

— Taaskin kului lähes kaksi kuukautta levottomassa odotuksessa. Päätin kuitenkin, että tällä kertaa hän saapi etsiä minua. Ja huhtikuun lopulla tulikin mies ja ilmoitti että tytyltä oli tullut varma lupaus.

— Nyt olisi siis matkapiletti lähetettävä, huomautti hän.

— Minä tietysti tarjousin sen maksamaan ja samalla pyysin saada kaikki Mariaa koskevat menot, joita Mortons kentiesi joutuisi tekemään, minun laskulleni luetuksi. Ja heti voin tähän lisätä, että hän tässä suhteessa on ollut sangen tarkka. Kun tyttö nyt oli antanut lupauksensa, katsoin itseni tähän oikeuteksi, enkä tahtonut missään tapauksessa jäädä Mortons'ille sentinkään velkaa. . . . Ja nyt on Maria täällä.

— Mutta en vieläkään käsitä . . . sanoi mrs Tomkins.

— Nyt tulemme siihen. Olin kuvitellut itselleni, minkä vaikutuksen ensi näkemiseni tekisi häneen. Olin otaksunut, että hän tuntisi minut heti ja ujos- ti rientäisi minua tervehtimään. Tuo avoin, melkein lapsellinen katse valokuvassa ja hänen tulonsa, joka ei edellyttänyt epäröimistä, oli antanut aiheen tähän otaksumiseeni. Mutta miten pahasti minä petyin. — Kun hän juuri oli sydämmellisesti tervehtinyt tuota miestä, kuin sukulaistaan ja tuttavaansa tietysti, joka vielä oli aviovälittäjänäkin, sai hän samassa silmänsä minuun, mutta oi, miten hän hämmästyi. Minä luulen, että hän kalpeni oikein, kun aioin astua häntä tervehtimään. Pelkäsin hänen taintuvan, en rohjenut liikahtaa paikaltani. Tuskin kuulin, miten Will nauraen sanoi: katso, morsiammesi pelkää meitä luulemma, mutta kaunis, kaunis, onnittelen sinua! Tämä ei ollut minulle ollenkaan hauska ilmiö. Käsitin kyllä, että tyttö hämmästyi, kun ensi kerran, kuten Mortons oli sanonutkin, näki mustia miehiä. Mutta tuo inho, sillä inhoa, pelkään minä, se oli. . . Niin, sekin oli luonnollinen, se seurasi siitä että hän kuvaili tulevaa

elämäänsä mustan miehen vaimona synkemmillä väreillä. Mutta miksi hän sitten oli tullutkaan —? Kai-ken tämän käsitin silmänräpäyksessä. Olin melkein valmis sanomaan irti koko avioliiton, sillä enhän minä vaimokseni tahdo ketään, joka ei mielellään antaudu. Mutta minne hän sitte joutuisi. Ja hän oli niin kaunis — ja tuon miehen vallassa. Päätin senvuoksi antaa asian mennä menoaan.

— Nyt puhui Mortons hänelle jotakin, johon hän vienosti hymyillen vastasi. Sitte istuivat he lähemmäksi ja Mortons esitti hänet morsiammenani minulle. Hän vastasi kauniilla hymyilyllä ja vienolla väryksellä kädenpuristukseeni ja minä olin vakuutettu siitä, että hän ymmärsi sanojeni sisällyksen, kun kiitin häntä tulostaan. Nyt on minulle kuitenkin selvennyt, että hän ei sanaakaan ymmärtänyt.

— Kuitenkin täytyi hänellä olla käsitys pääasiasta, vaikka hän ei kieltä ymmärtänytkään — sanoi äiti — koska hän on tänne tullut.

— Tietystä hän sen käsitti, ja hän näytti sitten varsin tyyneeltä melkein iloiselta, niin että jo aloin uskoa ensi näkemisellämme olleeni harhassa. Mutta sitte taaskin rauhantuomarin luona, kun sormukset pi-

ti vaihdettaman, rupesi hän äkisti epäröimään, kunnes Mortons kuumeentapaisesti kuiski hänelle jotakin ja hän, kääntäytyään katseensa Mortons'ista minuun, vihdoin pelokkaasti antoi sormuksen. En voi selittää, minkätähden, mutta tahto heräsi minussa lujaa, järkähtämätön. Minä tahdoin kerrassaan nytkäistä hänet tuon miehen vaikutukselta. En ajatellut sitä, tulisinko häntä rakastamaan vai enkö, mutta minä tunsin ett'en olisi peräytynyt jospa kaikki omaisuutenikin olisi ollut kysymyksessä, vaikka vielä hetkeä ennen olin valmis vetäytymään takaisin. Minä tahdoin laillisen voiman häntä suojellakseni. Ettekö usko, äiti, että tuo mies on jollakin tavoin pakottanut hänet siihen, mutta miten, se on minulle arvoitus.

— Voipi kyllä ollakin mahdollista, että häntä on pakotettu mutta ett'ei hän itse millään tavalla ole syyllinen, siitä olen vakuutettu.

— Ei, ei suinkaan!

— Ja kyllä asia selviää, kun hän oppii kielen.

— Niin, se on nyt viimeinen keino ainakin. Mutta ehkäpä jo ennenkin sattumalta löydän jonkun, joka ymmärtää hänen kielensä.

— Olisin sängen kernaasti saattanut tuon mie-

hen oikeuden tutkittavaksi, mutta Marian sukulainen kun oli, en tehnyt sitä hänelle, vaan soin hänen päästä menemään rahoineen, kun kumminkin olin päämaalini saavuttanut, sillä luultavasti hän ei niin varsin pian tule sukuloitsemaan.

— Mutta liekö hän sukua?

— Hyvä olisi, ellei hän ole. Mutta miten olisi hän muuten tuon valokuvan saanut, eihän semmoinen tyttö kuin Maria jokaiselle, jolla olisi rohkeutta pyytää, muotokuvaansa lähettä.

— Niin, niin.

— Ettekö huomannut, äiti, kysyi John, hetken vaihtelun jälkeen, ettei hän kanno sormustani?

— En tosiaan, sitä en katsonut, mutta eikö se ollut tullessa?

— Hm, sen hän oli vetänyt sormestaan täällä, ennenkuin hän tuli illalliselle.

— Kummallista! Sitä en ottanut huomioon, mutta hän istuikin vasemmalle.

— Käsitätte siis, rakas äiti, ett'en voi nyt muuta kuin odottaa, kunnes asia selviää, sillä onhan se selvä kielto, ja pätevä syy hänellä täytyy olla käytökseensä.

— Kiitos, poikani, siinä teet oikein ja Jumala viepi

kaikki hyvään loppuun.

— Niin minäkin toivon, John huokasi syvään. —
Hyvää yötä, äiti, tai hyvää huomenta, sillä aurinko on
jo hetken ollut ylhäällä.

— Hyvää yötä.

John lähti hitain askelin huoneisiinsa.

V.

Maria istui jo täydessä pukeessa ikkunan äiressä ja katseli ulos.

Näköala olikin viehättävä, ihana maisema vuorineen metsineen. Kevyet, kosteat, kesäiset pilvet, jotka joukkioissa utuisina liitelivät taivaalla ja joiden takaa aurinko uutimien välitse kurkisteli, tekivät ihmehen ihanan värivaikutuksen maisemaan. Siinä näkyi valo- ja varjokohtia, joita ei pilvetön taivas koskaan voi luoda. Tuolla oikealla kirkas valokohta vuoren rinteessä ja tumma varjo kupeella sekä vieressä sijaitsevalla metsällä. Mutta varjo ei ulotu kauaksi, kirkkaana kuvastimena siintää eräs merenlahti kaukana taustalla ja sen ääressä loistaa metsä viheriässä juhlapuvussa. Mutta valo taaskin vaihtuu varjoon, johon eräs kumpuinen seutu maataloineen vasemmalla kätkeyypi.

Maria oli aukaissut akkunan ja hengitti syvään raitista ilmaa, katsellen ulos avaruuteen ja kuunnellen lintujen viserrystä, jotka lensivät ilmassa sekä istuivat siellä täällä seisovain tuuheain puiden oksilla.

— Maailma on kuitenkin sangen ihana — sanoi hän itsekseen, kevyellä huokauksella.

— Mary — sanoi ystävällinen ääni hänen takanaan.

Se oli mrs Tomkins, jonka askeleet pehmeällä matolla melkein kuulumattomina olivat Marialta jääneet huomaamatta. Hän nousi nyt joutuisasti ylös ja vastasi mrs Tomkins'in tervehdykseen, jonka katse lepäsi tutkivana ja äidillisesti osaaottaen hänessä. Tuntui Mariasta kuin olisi tuo katse tunkeutunut hänen sydämeensä asti ja kuin olisi hän niin mielellään avannutkin sille koko sydämensä, sanonut kaikki huolensa, kaipauksensa ja ikävänsä.

Maria kaipasi kovin arkkuaan, jossa oli siistejä ke-säpukuja, sitä varten tehtyjä, että hän niitä kotosalla Amerikassa saisi käyttää. Enhän minä nyt aina taida silkissä käydä, ajatteli hän, arkun sisältöä muistaessaan. Hän katsoi pitkänsä ja kainosti pukuansa.

Mrs Tomkins, joka käsitti hänen ajatuksensa, laski tyynnyttävästi vasemman, sormuksilla koristetun kätensä hänen kädelleen, ojensi oikean kätensä pöydän tykö sohvan edessä ja painoi kerran hopeaista kelloa siinä. Kello antoi heleän äänen, joka kuului ympäri

huonerivin.

Nopsat askeleet kuuluivat. Sisään astui miellyttävän näköinen nuori, soreakasvuinen ja siististi puettu neekerityttö. Hän teki kumarruksen Marialle, johon tämä ystävällisesti vastasi päännyökäyksellä.

— Ester, katso — sanoi mrs Tomkins — avaimet on piirongilla, vedä ulos keskinen laatikko ja ota siitä ne vaaleat kesäkankaat tänne.

Mrs Tomkins oli itse ostanut ja pannut ne laatikkoon. Näistä toimista ei tietänyt mr John mitään.

Ester teki niinkuin rouva käski.

Nyt käsitti Mariakin, mistä kysymys oli. Hän rupesi heti hilpeällä mielellä tarkastelemaan hienoja, kevyitä kankaita, jotka hän luuli Maunon ostamiksi. Hänen mielensä kävi iloiseksi nyt ja hän tunsu itsensä kiitolliseksi tästä huomaavaisuudesta. Hän valitsi erään vaaleansinisen kankaan ja kun mitta oli otettu, poistui Ester sen kanssa.

Nyt vei mrs Tomkins Marian ruokasaliin. Täällä oli kahvipöytä katettu. He sijoittivat itsensä pöydän ääreen.

Mrs Tomkins kaatoi tuota höyryävän kultaista nestettä, jota kahviksi nimitämme, hienoihin kuppei-

hin.

Kuului kolisevia askelia. Will Tomkins tuli touhasi sisään, teki pienen tervehdyksen, heittäysi istumaan ja ojensi kuppiaan äidilleen. Kaikki yhdessä tuokiossa.

Mrs Tomkins nuhteli vähän, vaikka hymyillen Will'iä, jonka poikamaisen käytöksen hän pelkäsi saattavan Marian hämilleen, sillä viimemainittu tuskin ennätti vastata hänen tervehdykseensä, kun hän jo oli puuhassa kahvinsa kanssa.

Will, kuullessaan nuhteen äidiltään, katsahti Mariaan ja nauroi tuttavallisesti.

Maria puolestaan ei tuntenut ensinkään olevansa hämillään Will'in läsnäollessa. Will oli hänestä kuin vanha tuttu ja hyvä poika, hän senvuoksi hymyili vain ystävällisesti Will'ille, joka latki kahviaan ja ahmi vehnäsiä.

Nyt kuului taaskin miehekkäät, nopsat askeleet. John Tomkins astui sisään, tervehti kohteliaasti Mariaa ja otti myöskin tilan pöydän ääreen, toiselle puolelle.

Maria vastasi tervehdykseen, mutta hän tunsu tulelevansa vähän hämilleen. Tuo syvä, tutkiva, ehkä

lempeä katse, teki häneen omituisen, tenhoavan vaikutuksen. Hän olisi tahtonut vetäytyä sen taikavoiman alta, mutta ei voinut. Kun John puhui äidilleen, seurasi Maria tarkasti väreilyä hänen äänessään ja mielenilmeitä hänen kasvonsävyissään, ja niissä ilmeni hänen mielestään kauneus, jota ei hän voinut käsittää. Hänen käsitteessään kauneudesta oli aina valkea ja verevä muoto ollut pääehtoina, ja nyt tuo mies, musta kuin yö, miten se kaunis olisi? Eikä hän kaunis olekaan, ajatteli hän, vaan silloin kun hän elostuu ja viehättyy jostakin, silloin kyllä selvästi näkyy, että Jumala loi ihmisen kuvaksensa, olkoon hän valkea tai musta. . . . Mutta jos hän olisi valkoinen? Ei, ei, sitte hän varmaan olisi ruma, nyt hän on juuri semmoinen kuin hänen pitääkin oleman. Oi, jospa kuitenkin ymmärtäisin mitä hän puhuu. Tuonkaltaiset tunteet ja ajatukset liikkuiivat Mariassa.

Mutta kun John silloin sattumalta käänsi katseensa häneen, lensi Marian kasvoihin punastus. Hän oli kuin epärehellisessä toimessa kiinni saatu ja loi katseensa ujosti alas.

John katseli häntä ilosta ja ihastuksesta säteilevin silmin.

— Maria — sanoi hän, nousten ylös ja läheten — tahdotko tulla puutarhaa katsastamaan kanssani?

Hän otti Marian käden ja vei hänet ikkunan luo, joka oli puutarhaan päin ja osoitti sinne kädellään.

— Jes, vastasi Maria iloisesti, sillä hän käsitti heti mistä kysymys oli.

Will etsi myös lakkiaan, tehdäkseen seuraa, mutta äiti, joka hymyileviä katsein seurasi meneviä, pidätti hänet puhellen hänelle hänen mieliaineestaan, matkasta enonsa tykö.

Maria ei ollut koskaan uneksintakaan mitään niin ihastuttavaa, eloisaa ja luonnollista, kuin tämä hiljaisessa tuulessa tuutiva puutarha, missä linnut ja hyönteiset vierastelivat ja missä etelämaiset loistokasvit rehottivat. John kuljetti häntä toiselta kukkaryhmästä toiseen, mitkä taiteellisesti muodostettuina kauneudessa ja loistossa kilpailivat keskenään. Maria ihaili niitä kaikkia ja John oli hänelle avullinen taittamaan kauniimmat kukkakimpuiksi. Mutta viileä suihkulähde keskustassa, ensimmäinen laatuaan, minä hän koskaan oli nähnyt, oli hänestä erinomaisin. Kuullut moisesta hän kyllä oli, mutta ei nähnyt. Hän räiski vettä kädellään ja piti kukkia väsisäteitten

alla, toisella kädellä lykäten ylöns hian, ettei se kastuisi, ja siten paljastaen kauniin käsivarren.

John ei ollut koskaan mielestään nähnyt niin luonnollista, lapsellisesti vapaata ja kuitenkin niin naisellista olentoa, joka juuri näiden ominaisuuksien kautta tuli niin viehättäväksi. Hänen rintansa paisui lemmeistä ja toivosta.

Nyt kuului ajoneuvojen jyrinä tieltä.

Maria sävähti. Hän kuunteli.

— Magnus! huudahti hän äkisti ja lähti juoksemaan puutarhan veräjälle päin.

John huusi hänen jälkeensä, että se on omaa väkeä, joka siellä ajaa, mutta Maria, joka ei ymmärtänyt sanoja, juoksi yhäti. Veräjälle ehdittyään näki hän kuitenkin heti erehdyksensä. Nyt kävi hän alakuloisena takaisin, häntä hävetti että oli niin juossut.

John seiso i ja tuijotti silmillään omituisesti häneen, kun hän palasi takaisin.

— Magnus — sanoi hän kysyvästi — Magnus.

Hänen silmissään leimahti jotakin, jota Maria ei käsittänyt mitä se oli, mutta lempeyttä se ei ollut.

— Niin, Magnus, — sanoi Maria painolla ja kummeksuen.

Häntä kummastutti, että John aivan kuin paheksui sitä että hän Maunoa odotti ja kaipasi. Tietääpä hän sen, että Mauno on mieheni, puolusti hän itseään ajatuksissaan, vaikka ei meillä vielä olekaan kirkollista siunausta, mutta hänen käsitteidensä mukaan sen pitää oleman täydellinen avioliitto ja kaipaukseni on siis kyllä oikeutettu ja paikallaan. Hän kiinnitti sen vuoksi haavoitetun katseen Johniin.

John melkein ällistyi.

Miten, ajatteli hän, Maria mainitsee minulle, joka olen hänen miehensä, nimen, joka on erään toisen miehen! Sentähdenkö hän on vetänyt sormuksen sormestaan? Ken on tuo mies? Ja mitä on se hänelle? Onko veli, vai olisiko armas? Ja tuo äänen paino ja katse tuota nimeä mainitessa, mitä sisältävät ne?

Hänen katseensa synkistyi tätä ajatellessaan, sävyt hänen kasvoissaan vääntyivät katkeriksi, silmät supistuivat kokoon ja lähettivät leimauksia. Hän kumarsi äkisti, käänsi ympäri ja jätti hätäisillä askelilla puutarhan.

Kyyneleet tunkeusivat äkisti Marian silmiin ja tipuivat kukkien päälle, jotka hänellä vielä olivat kädessään.

— Kukka-raukat, te olette kyynelissä niinkuin minäkin, sanoi hän surullisesti.

Hän äkkäsi etäällä puutarhan kulmassa tiheää pensaikon, sinne suuntasi hän nyt rientäen askeleensa.

Täällä, tiheäin, korkeain pensaiden varjossa löysi hän puunrungoista ja oksista kokoonlyödyn lavitsan. Sille heittäysi hän nyt, kätkien kasvonsa käsiinsä ja itkien katkerasti.

— Oi, kuinka nyt tunnen itseni kovin yksinäiseksi. . . kyllä äidillä oikein oli, kun sanoi minun olevan niin yksin täällä, vieraalla maalla. . . ja miksi hän kuitenkin toimitti minua matkaan? Oi, jospa en olisi äitiä jättänyt. . . nyyhki hän. Ja mitä tekee nyt äitirukka kotona, ikävöipikö kyllä? Jos kirjoittaisin hänelle! Mutta ei, ei vielä, ennenkuin tulee paremmaksi mieleni. Hän kuolisi murheesta saadessaan surullisen kirjeen minulta, enkä minä äidille muuta voi sanoa kuin totuuden. Odotan Maunon tuloa ensin. Vaan koska tulee hän takaisin? Mutta rakastaako Mauno minua? Kyllä hän vakuutti kirjeissään, että hän rakastaa minua ylitse kaiken maailmassa ja muistutti minua siitäkin, miten enon häissä, kun yhdessä olim-

me tellan pitäneet, hän minua tanssitti — niin, eikö vain hän minusta jo silloin pitänyt? Mutta nyt tänne tultuani ei se juuri siltä tuntunut. Hänellä olikin niin kiire, mutta hän oli niin käskevä, oikein minua pelotti. Noh, niin kai, hän piti tietysti itsensä jo miehen oikeuksissa. . . Täällä kun kaikki käy „niin äkisti“ kuten hän sanoi, ei luultavasti siedetäkään mitään kuheruskuukautta. Ja yhden tekevä. Mutta „ylitse kaiken“, eikö se jo itsessään olekin mahdottomuus? Voisinko minä nyt häntä rakastaa enemmän kuin — äitiäni? En! Enkö minä juuri äidin tähden, suurimmaksi osaksi kumminkin, tänne lähtenytkin, että äiti-rukka näkisi tuon mieliaatteensa toteutuvaksi. Itse en tuosta omasta talosta paljoa välitä, mutta äiti. . . Mutta eikö nyt ole velvollisuuteni rakastaa Mauroa ylitse kaiken? Tietysti minun niin pitää tehdä, tietysti. Hän itki ja nyyhkytti hiljaa. Minä koetan.

Tässä lavitsalla oli hän uudestaan läpitse ne pari tuntia, mitkä hän oli Maunon seurassa viettänyt, mutta haikeudella huomasi hän, ett'ei se lyhyt hetki ollenkaan vastannut hänen toiveihinsa eli tyydyttänyt hänen sydäntään. Nyt muisteli hän tarkasti mitä tuolla rauhantuomarin luona oli tapahtunut. Mutta kun ei

hän sanaakaan ymmärtänyt, oli siinä niin paljon arvoituksia hänelle. Tapahtumat kulkivat kyllä uudestaan hänen sielunsa silmän ohitse, vaan pikenmin ai-noastaan käsitteinä ja tunteisena tajuntana asiasta, kuin selvänä tietona siitä mitä oli tapahtunut.

Ajatusten täten harhaillessa etsien pohjaa ja perustusta sille, mitä ei hän käsittänyt, oli yhäti John Tomkins'in katse hänen mielessään. Hän näki nuo mustat silmät aina edessään, milloin lempeinä, anovina tahi iloisina, tulisina, milloin taas ankarasti leimahtavina, mutta aina kauniina ja uljaina, jommoisia hän ei ollut koskaan nähnyt. Mutta miten oli hän nyt suuttunut Maunoa mainitessa? Oliko näillä mustilla todellakin niin erinkaltaiset käsitteet käytöksestä, ett'ei saanut poiesoolevaa miestään kaipauksella mainitakaan? Ei, sepä nyt vasta olisi ollut ihan naurettavaa, hullunkurista ja mahdotonta kristittyjen ihmisten keskuudessa! Joku toinen syy siinä siis täytyy olla, hän ajatteli, mutta mikä? Miten olen John Tomkins'ia vastaan rikkonut? Oi jospa tietäisin vähänkin noita kiusallisia tapoja. . . ja mitä sanoo Maunokin, kun tulee, syyttäneekö minua taitamattomuudesta? Oi, ja mikä tulee neuvoksi täällä?

Kauvan oli hän tuonkaltaisten tunteiden valtaamana. Hän ei tietänyt itsekään, kuinka monta tuntia hän oli istunut ja itkenyt. Nyt kuului askelia puutarhassa.

Askeleet lähenivät hiljakseen. Maria ei katsonut ylös. Olisiko se herra Tomkins, ajatteli hän, joka kattoo minut niin jättäneensä? Ei suinkaan, naisen askeleet ne ovatkin.

Nyt laskeutui eräs käsi hänen päällensä, hän sävähti vähän ja katsoi ylös.

Mrs Tomkins seisoj huolestuneen näköisenä nojautuen hänen ylitsensä. Hän osoitti Marialle kädelään, että tämä seuraisi häntä sisään.

Maria nousi heti ylös, hän halusikin tulla omaan huoneeseensa. Sisään tultuaan istuutui hän sohvan kulmalle ja tuijotti eteensä.

Mrs Tomkins otti tilan hänen viereensä.

— Mary — sanoi hän lempeästi, ojentaen kättään vetääkseen häntä likemmäksi.

Maria katsoi häntä silmiin, hän oli niin säälivän näköinen, jonka vuoksi Maria tunsj itsensä kiintyneeksi häneen ja nojasi päänsä hänen rintaansa vastaan ja nyyhkytti hiljaa.

Mrs Tomkins painoi huulensa hänen puhtaalle otsalleen ja likisti häntä sydäntänsä vastaan, hänen katseensa sanoi Marialle, ett'ei hän tietänyt mitä oli tapahtunut.

John oli muka lähtenyt ratsastamaan. Hätäisesti valjastettuaan ratsunsa oli hän käskenyt tallirengin sanoa, ettei häntä tarvitsisi odottaa puoliselle. Sitten oli hän kiidättänyt pois kuin vihuri, eikä ollut vielä palannut takaisin. Mrs Tomkins itsekin oli ollut ulkona edelläpuolisen, sill'aikaa kuin hän luuli Marian ja John'in olevan puutarhassa.

Mrs Tomkins soitti kaksi lyöntiä.

Sisään astui pian Jim, sama nuori neekeri, jonka jo olemme nähneet. Rouva käski jotakin ja palvelija meni. Pienen ajan kuluttua tuli hän takaisin, kantaen isoa tarjotinta, jolle oli ladottuna hienoihin astioihin ruokaa ja hedelmiä.

Mrs Tomkins'in huolenpidosta tunsu Maria itsensä sangen kiitolliseksi, sillä vaikka hän olikin suruisaan, vaikuttivat terveys ja nuoruus kuitenkin ruokahalun ja hän tunsu, että hän nyt kyllä tekisi kunniaa laitoksille. Mrs Tomkins söi itsekin puolisensa Marian kanssa, ettei asia herättäisi mitään huomiota Marian

suhteen. Hän käsitti ettei Maria nyt tahtoisi näyttäytyä pöydän ääressä tänään, tunteiden syystä tahi toisesta vielä kuohuksissa ollessa.

Kun Jim oli vienyt pois tarjottimen tähteineen, laski mrs Tomkins Marian hellällä huolenpidolla sohvalle lepäämään, sillä hän otaksui, että uni parhaiten tyyntäisi hänen ärsyyntyneet tunteensa. Sitte poistui hän sulkeutuakseen omiin huoneisiinsa.

Luonto ottikin pian oikeutensa ja vaivutti Marian syvään, levolliseen uneen.

VI.

Vasta myöhään illalla yöhön mennessä palasi John Tomkins kotio.

Äiti oli käsenyt palvelian ilmoittamaan isännälensä, että hän, mrs Tomkins, vielä tahtoisi häntä puhutella tänä iltana.

John astui nyt siis sisään äitinsä huoneeseen.

Mrs Tomkins osoitti kädellään tuolia sohvan vastassa. Itse nojasi hän mukavasti sohvankulmassa.

John istuutui ja rummutti sormellaan pöytään, kiinnittäen pois kääntyvän katseen erääseen maalattuun vuorimaisemaan, joka riippui seinällä ja jossa kärpänen juuri juoksi alas vuoren huipulta.

— Missä olet ollut tänään, John?

— Metsässä.

— Metsässä! Luulin sinun ratsastaneen jonkun luoksi vanhoja tuttuja tapaamaan.

— En.

— Sinä ole niin vähäsanainen, John.

— Hm.

— Jotakin ikävää on varmaan tapahtunut sinun ja

Marian välillä, minä löysin hänet iltapuolella pensaikosta puutarhassa, siellä hän rukka makasi lavitsalla ja itki.

— Vai niin.

— Minä toin hänet sisään, hän näytti minusta niin suruun vaipuneelta, hänen puhuvat silmänsä, paremmin kuin sanat sen olisivat tehneet, sanoivat: minä olen kuin yksinäinen lintu vieraalla maalla. Minä ojensin käteni ja hän vaipui nyyhkien rintaani vastaan.

— Te olette aina hyvä, äiti.

— Minä toivon, John, että samaten kuin Mariakin sanattomalla kielellään teki, uskot äidillesi huolen, mikä painaa mieltäsi, sillä jos en pety, ovat ne yhteydessä keskenään.

— Niin, äiti, minulla ei ole mitään salattavaa.

Nyt kertoi John mitä oli tapahtunut hänen ja Marian välillä puutarhassa ja miten hän oli sen jättänyt.

— Ja mitä luulette, äiti — lopetti hän — ken on tuo Magnus ja missä suhteessa hän on vaimooni?

— Jos tuo Magnus nyt on ken hyvänsä, niin on Maria nyt kumminkin sinun vaimosi. Ja viattomuus hänen katseessaan ja hänen avoin käytöksensä ovat

meille takaus siitä, ett'ei hänen suhteensa tuohon mieheen ole mitään huonoa.

— Siitä olen itsekin vakuutettu, mutta mikä tuo suhde on, sen tahdon kuitenkin tietää.

— Olisiko veli?

— Otaksuin minä sitäkin ensiksi. Mutta kuinka hän tänne veljeään odottaisi, eipä hän ole hänelle tietänyt osoitetta antaa, jos hänellä veljeä onkaan?

— Eikö Mortons tietänyt sitä?

— Ei. Sitä en huolinut hänelle ilmoittaa. Tässäpä siis onkin arvoitus.

— Etkös ole tullut ajatelleeksi, että se ehkäpä olisi Mortons itse ja Maria luulee hänen saaneen osoitteesi sinulta?

— Olen kyllä sitäkin otaksunut, mutta sekin olisi miltei kummallista. Mies ei ole häntä kolmeen vuoteen nähnyt, sillä Mortons on, niinkuin hän sanoikin, ollut kolme vuotta täällä Amerikassa, siitä olen hankkinut itselleni tiedot; pieniä kepposia hän on tehnyt, mutta aina luiskahtanut läpitse. Maria on hänen lähtiessään kotomaasta ollut melkein lapsi, tuskinpa hän silloin vielä on lemmestä mitään tietänyt — noh olisi-han se mahdollista — mutta en heidän hyvästijättäes-

säänkään huomannut heissä hituistakaan syvempää tunnetta. Miehestä näkyi selvästi, että tämä oli, niin kuin hän sanoikin, „puhdas affääri“ hänelle.

— Mutta Maria itki, sanoit.

— Niin, mutta minä laskin tuon tunteen ilmauksen yhteyteen sen tunteen kanssa, joka kuvastui hänen kasvoillaan minut ensiksi nähdessään sekä sormuksia vaihtaessamme, eikä yhteyteen tuon miehen kanssa. Miehen katseessa on jotakin, joka ei miellytä minua niinkuin jo sanoin. En uskoisi Marian voivan kaipaamalla muistaa häntä, pikemmin oli pelon tunne valtavin hänessä tuohon mieheen nähden. Sen näin varmasti juuri silloin kuin sormukset vaihdoimme.

— Paras on, että jätämme arvelut sikseen, kunnes ne selviävät itsestään. Käsität itse, että kaikki otaksu-
miset ovat turhia nyt. Ja jos hän miestä pelkäsi, niin on se merkki siitä ett’ei hän häntä millään hellemillä tunteilla kaipaa, jos hän kaipausta tunteeka-
an. Mutta, rakas John, eikö hän sukulaistaan muuten voisi kaivata kuin lemmen tunteilla?

— Mutta tuo hänen haavoitettu katseensa puutarhassa, se sanoi ylen paljon, ainoastaan sukulaisen ta-

hi tuttavain kaipauksesta puhuakseen. Se soimasi minua niin oikeutetulla oman arvon tunteella, että sitä on mahdoton pitää ainoastaan pintapuolisen tunteen tulkkina. — Niin, olkoon nyt miten hyvänsä, mutta kyllä kuitenkin pian tahdon selon asiassa. Huomenna lähdän Newyorkiin, ehkäpä tapaan jonkun siellä, joka osaa tulkita sanamme toisillemme. Luultavasti löytäisin jonkun lähempääkin, mutta en tahdo kelle hyvänsä aviollisia suhteitani tiedoksi tehdä. Ja kun asioimisenikin soveltuu matkasuuntaani, niin matkustan heti.

— Se on hyvä, John, siinä teet oikein. Mutta kun et jo heti tuonut myötäsi jotakuta . . .

— Niin, siinä teinkin väärin, mutta syynä oli se, ett'en olisi tahtonut mitään välittäjää tunteittemme ilmaisemisessa toisillemme. Olisi ollut paljon runollisempaa arvata toistensa tunteet ja ajatukset ja siten voida toisensa kielenkin oppia ymmärtämään. Kun joka puolelle tulee palkollisia ja työväkeä, jotka pian kyllä kieleen perehtyvät, pidin sen seikan vähäpätöisenä ja ainoastaan asian huvittavana puolena. Muussa tapauksessa olisin jo kyllä itsekkin edeltäpäin tutkinut hänen kieltänsä.

— Mutta mitä kieltä hän puhuu?

— Luulen, että se on joku murre muinaisruotsia,
sanojen äänteestä päättäen.

— Ah, vai niin, runollista.

VII.

Aamulla kun Mrs Tomkins taaskin astui sisään Marian huoneeseen, istui tämä vielä puolipukeessa saman ikkunan ääressä kuin eilen aamullakin. Huoli ja kaipaus olivat aivan kuin heittäneet suruharson hänen rusottaville kasvoilleen, hän istui pää käteen nojattuna. Silmät olivat kosteat kyynelistä.

Mrs Tomkins'ia seurasi Ester kantaen uutta vaaleaa pukua Marialle.

Maria tuli sangen iloiseksi sen nähdessään ja kiitti ystävällisesti. Hän oli hyvin tyytyväinen siihen, ett'ei enää tarvinnut tuossa komeassa silkkipuvussa esiintyä. Hän puki nyt uuden puvun oikein mielihyvällä hymyilevänä ylleen.

Mrs Tomkins tunsikin myöskin itsensä tyytyväiseksi, sillä hän oli juuri toivonutkin tuota uuden puvun aikaansaamaa vaikutusta sekä jouduttanut sen valmistusta ja itsekin ollut avullinen siinä.

He kävivät nyt saliin ja Maria katseli vähän aikaa pöydillä olevia hienoja kuvateoksia, joista Milton'in kadotettu paratiisi enimmäkseen kiinnitti hänen huomio-

tansa, koska kuvat siinä puhuivat kieltä, jota hänkin käsitti.

He olivat juuri aikeissa siirtyä ruokasaliin, kun mr John'in askeleet kuuluivat. Hän näkyi jo uutimien välissä ja astui sisään saliin.

Hän oli vakavan näköinen, mutta samassa kun hän loi silmänsä Mariaan vaaleassa, yksinkertaisessa puvussa, joka häntä erinomaisesti somisti, saivat hänen kasvonsävyensä iloisen vivahduksen.

Maria tämän nähdessään, sisällisiä tunteitaan seuraten, astui kainosti häntä kohti, ojentaen hänelle kätensä. Että hän eilisen tapahtuman muistaessaan punastui taaskin, sen hän tunsii; hän oli kuitenkin iloinen siitä että John nyt oli hänelle leppynyt.

John läheni joutuin ja sulki ainoastaan silmänräpäkseksi Marian käden kevyesti omaansa. Hän oli päättänyt olla antamatta tunteilleen valtaa, ennenkuin voisivat puhua keskenään. Kuitenkin seurasi tervehdystä hymyily ja kaunis katse hänen mustista silmistään.

— Kiitos, äiti! sanoi hän katsoen äidin puoleen. Minä en olekaan vielä tullut ajatelleeksi noita toimia, mutta teillä on, niinkuin ainakin, ajatusta ja huolen-

pitoa minunkin edestäni.

Tähän vastasi äiti kauniilla hymyilyllä.

Vielä samana päivänä illemmällä valmistausi John Tomkins matkaan niinkuin hän oli illalla luvannut.

Vaunut ajoivat esiin.

Nytkin tunsi Maria värähdyksen kuullessaan pyörien jyrinän ja tähtäsi kiinteästi katseensa avointa salin ovea päin, mikä vei etehiseen, vaan jonka uutimet varjosivat. Tallirakennukset olivat loitolla ja toiselle taholle kuin sali, joten hän ei voinut tietää, ajoivatko vaunut sieltä vaiko etäämpää.

Tämä hänen liikkeensä ei jäänyt mrs Tomkins'ilta huomaamatta, vaikka hän ei ollut sitä havaitseviinaan, mutta hän ravisti kuitenkin hiljaa päätään.

Samassa astui mr John sisään matkapuvussa. Hän kävi äitinsä luo, joka puristi hänen kättään lausuen sydämmellisiä sanoja. Sitten kääntyi hän Mariaan.

Tämä oli kalvea ja hämmästyneen näköinen. Näkyi selvästi, ettei hän ollut aavistanut John'in lähtöä ja että hän nyt otaksui pitkän eron, kentiesi viimeisen, tapahtuvan, sekä että hän tulisi häntä muistamaan. Hän senvuoksi kohotti niin suopean katseen John'iin, kuin olisi hän tahtonut sanoa: anteeksi että

olen käyttäytynyt niin kummallisesti teitä kohtaan ja saattanut teille levottomuutta, mutta minulla on eri tavat ja käsitteet asioista kuin teillä.

John sulki hänen molemmat kätensä omiinsa. Syvä tunne kuvastui hänen mustissa kasvoissaan; sääli, joka nykyhetkenä huomattavasti puhui niistä, teki ne ihaniksi, ja melkein kosteat silmänsä vielä enensivät katseen lempeyttä ja syvyyttä.

Maria koetti hymyillä, mutta huulet värähtivät.

Mrs Tomkins seurasi poikaansa ulos.

Maria istuutui sohvankulmaan ja ajatteli häntä, joka nyt oli lähtenyt. Minne hän matkustaa? Ken sen minulle sanoisi? Tuleeko hän milloinkaan takaisin? Mutta mitä onkaan minun sillä väliä, vieras hän minulle on? Mutta oli hän kumminkin tuttu jo, nyt vasta olenkin oikein yksin. — Ja Mauno puhui varmaan väärin hänestä, hän ei suinkaan ole semmoinen peto, jommoiseksi Mauno hänet maalasi, vaikka hän onkin pikainen ja vaikka hänellä onkin kummalliset käsitteet asioista; päinvastoin hän on hyvä, oikein hyvä ja näyttääkin oikein jalolta. Noh, tottahan Maunokin tuntee hänet hyväksi, koska nimitti hänet ystäväkseen ja sanoi, että häneen voisi luottaa. Mutta

minkätähden hän häntä pelkäsi sitte, sillä hän pelkäsi varmaan, sen näin selvästi, aivan kuin olisi henki tosiaankin ollut vaarassa? Nämä ovat ihan arvoituksia, tulenko niistä milloinkaan selville? Mutta minä luulen, että Mauno on tullut pelkuriksi täällä Amerikassa ja ruvennut näkemään kummituksia selvällä päivällä. Ja minäkin epäilin samalla, yhdessä hänen kanssaan, ja vähältä ett'en inhonnutkin. . . . Mutta nyt tunnen, ett'en koskaan enää voisi epäillä hänestä, enkä pelätäkään. . . inho ei tulisi kysymykseenkään, vaikka hän on niin musta, kummallista. . . . vaan että aina, jos hänet joskus maailmassa vielä näkisin, täydellisesti luottaisin häneen.

VIII.

Seuraavana päivänä John Tomkins'in lähdöstä kuljetti mrs Tomkins Mariaa kanssaan ympäri talossa. Huvilassa käytiin ja ulkokuoneet kaikki katsastettiin.

Maria kummeksui ajatuksissaan sitä suurta rikkautta, mikä joka paikassa vallitsi, se varsin painostutti häntä.

Miten on mahdollista, että Mauno kolmessa vuodessa on saanut kokoon tämän tavaran? ajatteli hän itsekseen. Työllään, niinkuin hän kirjoitti, ei hän ole sitä koonnut, vaikka täällä paljon kokoon saadaankin; siksi on liiaksi iso ja komea tämä talo tavaroihin. Mutta miten on hän sitte sen omistajaksi tullut, ei hän liene vain millään epärehellisellä tavalla saanut sitä itselleen? Maria tuli sangen miettiväksi, tuo viime ajatus oikein tuskastutti häntä. Enhän mahtanekaan olla rikoksellisen petturin vaimo? Miten nyt senkaltaista saatan ajatella Maunosta, hyi, nuhteli hän taaskin itseään. Sitten ajatteli hän kaikkia mahdollisia keinoja pikaiseen rikkauden saantiin,

kullankaivuuta, arvanvetoa y. m. m, mutta ne näyttivät hänestä kaikki yhtä mahdottomiksi ja haaveelliseksi oletuksiksi, eivätkä senvuoksi tyydyttäneet häntä.

Eräänä päivänä teki hän löydön huoneessa, joka oli hänen oman huoneensa vieressä. Se oli tavallinen miehen huone. Kirjoja oli pöydällä ja lautasilla.

Herra John'in huone — oli hänen ensi ajatuksensa — hän on siis tässä asunut. Enkö ole kuullut joskus hänen liikkuvankin täällä? Hän katseli uteliaasti ympärilleen. Mutta nyt äkkäsi hän kirjoituspöydällä oman kuvansa. — Kas kortti — huudahti hän — jonka lähetin Maunolle. Mutta tämä ei kuitenkaan olekaan sama, sillä tämä on enemmän kuin toista vertaa isompi ja selvempi, mutta minä se olen, oikein omassa puvussani ja hienoon puitteeseen suljettuna. Kummallista, huoneen siis kumminkin täytyy olla Maunon! Herra Tomkins'illa ei se sovi olla tuo kuva, eipä hän minua ole voinut tietää maailmassakaan olevan! Hän on siis muuten vaan, nyt Maunon poissa ollessa, tässä huoneessa liikkunut ja oleskellut. Mutta miten herrasmaiseksi Mauno on tullutkaan täällä Amerikassa, niin, rikkaus sen tekee. Ja niinpä niiden sano-

taan kaikkien täällä tulevankin, kyllä maar minäkin siihen pian totun. Hän huokasi vähän. Mutta hän oli kuitenkin hyvin iloinen nähdessään tuon kuvansa, se oli ensimmäinen ja ainoa, mutta samalla kyllin riittävä todistus eli tunnusmerkki siitä että hän oli omassa kodissaan, Maunon talossa. Oliko hän sitä epäilnyt? Ei, vaan kummeksunut olosuhteita siellä. Mutta tämä todistus ilahutti häntä, sillä se oli ihan kuin vastaus kysymykseen, mikä koko ajan, jonka hän oli ollut täällä, oli kaikunut hänen sielussaan: eikö täällä löydy mitään tuttua esinettä, joka muistuttaisi Maunosta, kotomaasta, tahi jostakin, jonka ennen olen nähnyt? Ja tämä vastaus oli sitä selvempi hänen mielikuvituksessaan, kun ei se kuvakaan, minkä hän näki edessään, ollut sama, jonka hän oli antanut, vaan oli kuitenkin samasta otettu; se siis aivan kuin sanoi hänelle: älä odota täällä mitään entistä, täällä on kaikki uutta, minäkin olen uusittu.

Ei silmänräpäyksikään tullut hänen mieleensä, että mitään petosta häntä vastaan olisi tehty, sillä joskin tapahtuma sormuksia vaihdettaessa rauhan tuomarin luona oli herättänyt hänessä epäröimistä, oli asian oikea laita kuitenkin hänen vilpittömäl-

le, kokemattomalle ja ulkomaailman elämää tunte-
mattomalle mielelleen jäänyt huomaamatta. Tähän ei
vaikuttanut ainoastaan hänen luottamuksensa Mau-
noon, vaan vielä enemmän se, että rikos oli niin pe-
rästi harvinaista laatua, sillä petokset aviollisissa suh-
teissa ovat tavallisesti ihan toisenkaltaisia. Ja kun Ma-
ria tiesi itsensä köyhäksi, olisi hän pikemmin voinut
luulla joutuvansa hyljättyksi varattomuutensa täh-
den, kuin otaksua että joku rahoja maksaisi saadak-
seen hänet houkutelluksi matkustamaan yli Valtame-
ren, kun vielä sama joku ei milloinkaan olisi häntä
nähtykään. Sentähden olikin tuo tapaus rauhantuo-
marin luona nyt hänen mielessään ainoastaan kum-
mallisena muistona, ei sen vuoksi, että asia vielä oli-
si vanhennut tahi hän saanut siihen tyydyttävän se-
lityksen, vaan syystä että näiden mustien avoin, re-
hellinen katse ja ystävällinen kohtelias käytös hän-
tä kohtaan vaikutti rauhoittavasti. Hän tiesi ja tun-
si heidän kohtelustaan, että hän oli kotonaan. Ja kun
John Tomkins päätöksensä mukaan odotti, kunnes
saisivat puhua keskenään, ei voinut Marian kaukai-
sinkaan ajatus asian oikeasta laadusta John'iin näh-
den langeta häneen. Ja John olikin nyt poissa, eikä tie-

tänyt Maria tulisiko hän enää koskaan takaisin. Sitäpaitsi oli Marialla niin paljon ajattelemista siitä, miten Mauno oli rikkautensa hankkinut, ett'ei hän sormusten vaihtoa paljon miettinytkään; se oli hänestä ainoastaan sivuasiasia. Tosi on, että hän pitkäksyi aikaa ja mietti syytä Maunon pitkään poissaoloon, mutta hän otaksui samalla, että Mauno oli estetty noiden rahaasiainsa tähden, ja oli ainoastaan pahoillaan siitä että hän kentiesi oli antanut itsensä ylen isoihin toimiin, ehkäpä, kun kaikki ympäri kävi, oli suuressa velassakin. Miten hän olisi kyennyt toimimieheksi ja saanut niin paljoa velaksi, sitä ei Maria suuresti miettinyt, tuskinpa käsittikään hän sitä kysymystä.

— Kummallista, ettei Mauno ole kirjoittanut minulle kertaakaan sitte lähtönsä — sanoi hän tyytymättömästi itsekseen. Tietysti luuli hän pikemmin palaavansa, niinkuin sanoikin ett'ei tämä ero tulisi pitkäksi, mutta olisi kumminkin pienen kirjelijun sopinut lähettää niinkuin ennenkin, ja koska muutkin talon asujat usein saavat kirjeitä, olisi hänen pitänyt käsittää, että olen huolissani hänen tähtensä.

Tähän suuntaan liikkuvat ajatukset Marian mielessä sinne ja tänne. Ett'eivät asiat olleet hänen miel-

tään myöten, oli kyllä selvää, mutta siitä syytti hän ensi sijassa Maunon poissaoloa ja omaa kielen taitamattomuuttaan. Kun Mauno tulisi, suoriutuisi kaikki hyväksi, Mauno tulkitsisi muiden ihmisten sanat hänelle j. n. e.

— Jospa olisin kuitenkin löytänyt jonkun kirjan, jonka kieltä käsittäisin — sanoi hän itsekseen. Hän aukasi pari kirjaa välinpitämättömästi, keskeltä. Englannin kieltä tietysti. Mahtaako hän osata niitä lukeakaan, ovat ehkä vaan koristuksia. . . Oi, kun ark-kuni tuominenkin niin viipyy, olisi siinä jokunen kirjakin. . . Mutta miten vaativaksi olen tullutkaan, oikein itsekkääksi, kaikkia moitin. Mistä tiedän hänen esteensä ja huolensa, tämä on oikein ikävää. Ja ovat-han ihmiset minulle hyviä.

Nyt lensi taaskin ajatus pois matkustaneesen John Tomkins'iin, hänen ystävälliseen, huomaitsevaan käytökseensä, tuota salaperäistä puutarhasta lähtöä lukuunottamatta, jolla mahtoi olla hänen mielestään tärkeä syynsä. Niin, herra Tomkins on matkustanut, missä on hän nyt? Ja missä, missä onkaan Mauno? Oi, kunhan ei hänelle vaan olisi mitään pahaa tapahtunut —.

Samana päivänä iltapuolella otti hän eräästä pii-rongin sisimmästä laatikosta avioliittokirjansa esiin sitä katsellakseen. Hän oli sen heti tultua laskenut sormuksen kera sinne, käsitettyään että huone oli hänen. Mutta ensi sanat kun heti olivat englannin kieltä, minkä hän edeltäkäsikin tiesikin, harhailivat hänen silmänsä äkkiä sen ylitse. Hän kuuli samassa mrs Tomkins'in askeleet ja käärysi nopeasti paperin kokoon sekä pisti takaisin laatikkoon, jonka hän sulki. Häntä hävetti istua kontrahti kädessä, koska kyllä tiedettiin, että hän ei sitä osannut lukea. Muuten ei pannut hän tuolle paperille suurta arvoa, sillä hän piti kirkollisen vihkimisen ainoana todellisesti sitovana ja oikeana.

Viikon päivät kuluivat täten Marialta levottomassa mielenjännityksessä. Selvästi näkyi, että hän odotti jotakin. John'inkin poissaolo teki ajan pitkäksi. Itse ei hän käsittänyt eikä syvemmin miettinytkään, miksi hän niin paljon ajatteli noita mustia silmiä. Se on kenties sentähden, että hän on Maunon ystävä ja että hän on niin hyvä, sillä hänen silmistään ja kasvoistaan puhuu hyvyys, ajatteli hän.

Suurimmaksi mielihyväksi Marialle hänen ikävässään oli, että hän huomasi mrs Tomkins'in teke-

vän paljon hyvää köyhille. Oi, jospa olisin vakuutettu siitä, että se tapahtuu Maunon tahdosta ja hänen tavarastaan, niin olisin sangen iloinen, mutta luultavasti tuo hyvä rouva antaa omastaan. Hän huokasi.

Mrs Tomkins oli ottanut erään miss Miriam Cough'in, joka oli taitava ompelijatar, Marian vaatteusta valmistamaan.

Miss Cough oli hilpeä, puhelias ja iloinen, oikea neekeritär. Hänellä oli erinomaisen kauniit hampaat ja hän hymyili melkein aina, niin että hampaat helmiriveinä loistivat suusta. Hän oli noin viidenkolmatta vuoden vanha, lyhytkasvuinen tyllerö, jonka pyöreissä kasvoissa enimmäen huomattavina olivat pieni pystynenä ja kaksi pientä vilkasta, tummanruskeaa silmää. Hänen kielensä oli melkein taukoamatta liikkeessä, mutta erinomaisella taidolla ja ahkeruudella hän siitä huolimatta hoiti työtään.

Mariaa huvitti katsella tuota vilkaskielistä, aina iloista, ahkeraa naista, joka silmillään seurasi hänen pienintäkin liikkettään ja nähtävästi koetti arvata hänen ajatuksiansa. Sillä sen voi hyvin nähdä miss Miriamin liikkuvista kasvoista, että nuori rouva hänen silmissään oli henkilö, jonka kaikki vaatimukset piti

täytettämän, mutta jota kuitenkin hienolla tavalla oli johdatettava. Ja ett’ei neiti jälkimäisessä suhteessa ollut niinkään väärässä, sen käsitti kyllä Maria.

Hän viihtyi hyvin työhuoneessa, joka oli iso, ruokasalin vieressä sijaitseva huone, josta oli näköala ulos kartanolle työväen huonerivejä ja etäämpänä olevia ulkokuonrakennuksia kohti, ja josta melkein aina näki kisailevia neekerilapsia telmimässä.

Mrs Tomkins tahtoi, että kaikki olisi täydellisessä kunnossa poikansa takaisin tullessa, mitä Marian vaatetukseen kuului. Työtä senvuoksi tietysti tehtiin paljon enemmän ulkona kuin kotona sekä valmiita ostettiin. Oli kuin olisi tulvinut uusia esineitä vaatetuksen alalta joka päivä, mitkä toimet kaikki olivat miss Coughin hallussa. Tämä melkein painostutti Mariaa, hän ravisteli ajattelevasti, mrs Tomkins’in ja miss Miriam’in kummastukseksi, päättään.

Mitä näillä kaikilla tekisinkään? Mitä sanoo Mauno tullessaan, onko milloinkaan aikunut minulle näin paljoa? Täten kysyi hänen huolestunut ajatuksensa. Kyllä tunnen itseni kiitolliseksi häntä kohtaan, mutta eikö kuitenkin rouva Tomkins ole ymmärtänyt väärin hänen tarkoitustaan? Muuten on kyllä uusien puku-

jen saanti hupaista.

Itsekin otti hän mielellään osaa työhön, vaikka se oli ainoastaan vähän, mitä hän, joka oli tottumaton, mitä sanottiin, osasi tehdä; kuitenkin oli se vähäkin hänelle huviksi, ja oppiva luonnostaan kun oli, sujui häneltä työ näppärästi ja joutuin. Mutta tunne siitä, että hän oli kuin nukke, jota toiset pukivat, tunki masentavasti hänen mieleensä. Olisiko hänellä milloinkaan tässä komeassa talossa mitään tehtävää, ja jos olikin, miten voisi hän sen suorittaa?

Mutta mistress Tomkins tavallisesti, huomattessaan hänen vakavasti ajattelevan muotonsa, tuli ja otti ystävällisesti pois hänen työnsä ja vei hänet kanssaan joko puutarhaan, huvilaan puistossa tahi kävelyille.

Hän oli tästä kyllä kiitollinen rouvalle, mutta siitä huolimatta ei hän edeltäkäs in olisi voinut uskoa viikkoa niin pitkäksi kuin se oli.

IX.

Maria sävähti. Hän tunsi, miten hänen sydämensä rupesi tykyttämään. Hänen hieno korvansa oli eroittanut vaunujen jyrinän edempää.

Tuleeko nyt vihdoinkin Mauno, oli taaskin hänen odottavan mielensä kysymys. Oi kuinka monta kertaa jo olenkaan turhaan sävähtänyt.

Hän siirtäysi ompeluineen niin, että sopi nähdä ulos kartanolle, kukkapengerten ja koristuspensaiden taakse.

Miss Cough pyörähytti itseään ympäri tuolillaan, ett'ei joutuisi istumaan selin nuoreen rouvaan.

Ester, joka tuon kääntein kautta jäi miss Congh'in taakse, hymyili salaa hänen äkkinäistä liikettään. Ester itse oli varsin sujuva liikkeissään.

Jo edempää tunsi Maria rautiot.

Nyt ajoivat vaunut kartanolle. Mutta Mauno ei se ollut, joka nyt astui nopeasti ulos niistä. John Tomkins se oli ja Maria tunsi iloa hänet nähdessään.

Mutta ken on tuo toinen, joka hiljaa kömpii ulos perässä, se on vanhanpuoleinen mies ja näyttää ole-

van kankea jaloistaan? Mutta se nyt kuitenkin on tavallinen valko-ihoinen ihminen, vieläpä vaaleahko kuin pohjoismaalainen.

Jo kävivät he huonerivin luo ja astuivat portaita ylös.

Pitäisikö minun mennä etehiseen? kysyi hän taas-kin itseltään, laskien pois työnsä. Mutta ehkäpä hän haluaa tavata äitinsä ensiksi. Menen vaan saliin, luultavasti hän sinne tulee heti, koska hänellä on vieras mukanaan. Hän lähti nopein askelin saliin.

— Mary, Mary, huusi iloisesti mrs Tomkins etehisen ovelta Marialle, joka juuri toiselta sivulta oli ehtinyt sisään saliin.

Maria kävi lähemmäksi.

Jo astuivat herratkin sisään.

Maria hymyili ja ojensi kätensä esiin rientävälle John Tomkins'ille.

John otti hänen molemmat kätensä ja sulki ne iloisesti katsahtaen kiinteästi omiinsa. Senjälkeen esitti hän vieraan nimellä mister Svensson.

Marian suureksi iloksi tervehti tämä ruotsinkielellä.

Hän otti tilan eräasen nojatuoleista divaanipöy-

dän ympärillä, mistris Tomkins istui divaanille käsi-
töineen ja Maria asettui pöydän toiselle puolelle vas-
tapäätä Svenssonia.

— Minä olen kadottanut perheeni ja omaisuuteni-
kin — sanoi vieras kääntyen Marian puoleen — mi-
nua ei siis estänyt mikään myöntymästä miehene
pyyntöön asettua vähäksi ajaksi tänne, ollakseni teil-
le, rouvaseni, apuna englannin kielen ymmärtämi-
sessä.

— Ah, sepä on oikein hupaista, että jäätte tänne!
Olen oikein kiitollinen siitä. Te olette, herraseni, siis
hänet tavannut?

— Kenenkä?

— Tarkoitan miestäni — sanoi Maria ujosti. Hän
ujoksui nimittää Maunoa miehekseen, koska ei hei-
dän avioliitollaan vielä ollut kirkollista siunausta.

— Miestänne? Minä tulin hänen kanssaan.

— Minne hän siis jäi? Tuleeko hän pian kotio?

— Miten? En minä käsitä. . .

— Kysyn, minne mieheni on jäänyt teistä ja tulee-
ko hän pian kotio.

Vieras katseli häntä niin suurilla silmin ja kum-
mastuneen näköisenä, epäröiden siirtäen katseensa

John Tomkins'iin ja taaskin takaisin häneen, että hän punastui.

Mitä olen sanonut sellaista, joka antaa aiheen tuommoiseen ällistykseen? kysyi tuskallisesti hänen ajatuksensa.

Ja John, joka seisoi kädet tarttuneina tuolin selkätuelle, Marian ja Svenssonin välillä, seurasi kiinteästi liikkeitä heidän kummankin kasvoissaan. Nyt pyysi hän saada kuulla mitä hänen vaimonsa oli sanonut.

Epäröiden ja ajatellen, että kyllä tämä tehtäväni taitaa tulla vaikeammaksi kuin luulin, sanoi herra Svensson viivytellen englannin kielellä:

— Rouva kysyy miestään, minne hän on jäänyt ja tuleeeko hän pian kotio.

— Miestään?! huudahti mr John.

— Niin.

— Kysykää — hänen äänensä värähti — mikä hänen miehensä nimi on.

Maria, joka huomasi, mikä muutos sydämmellisestä iloisuudesta synkkään vakavuuteen John Tomkins'issa oli tapahtunut, odotti kärsimättömyydellä, että Svensson hänellekin selittäisi tämän sanat.

Nyt kääntyi Svensson häneen ja jotenkin ällisty-

neen näköisenä sanoi hän:

— Mister Tomkins pyytää minua kysymään, mikä rouvan miehen nimi on.

— Minunko?

— Niin, tietysti.

— Se on Magnus Sandviik, eikö hän sitä tiedä.

— Magnus Sandviik — huudahtivat John, hänen äitinsä ja Svensson yhteen ääneen.

John tarttui Marian käsivarteen, katsoi häntä ankarasti silmiin ja unhottaen, ett'ei hän voinut ymmärtää häntä, kysyi hän:

— Onko teillä mies Suomessa, rouvaseni?

Maria vavahti, hän käsitti, että jotakin mahtoi olla karsaassa. Olisiko Mauno tehnyt jotakin paha ja istuuko vankeudessa? Tahi ajetaanko häntä takaa ja olisiko hän nyt ilmaissut pahantekijän nimen? Täten lensivät hänen pelokkaat ajatuksensa salaman nopeudella.

John päästi Marian käsivarren.

— Selittäkää hänelle, mister Svensson, minä pyydän.

— Mister Tomkins kysyy, onko rouvalla mies Suomessa.

— Suomessa! Olisiko hän matkustanut sinne?

— Asia tulee yhä sekaisemmaksi, sanoi mr John, Marian sanat ymmärrettyään.

— Mikä oli sen miehen nimi — kysyi mrs Tomkins, mikä tähän asti oli istunut melkein ääneti — joka nousi hänet laivasta ja johdatti rauhantuomarin luokse? Kysykää!

— Magnus Sandviik tietysti, olihan herra Tomkins siinä — vastasi Maria häneen kääntyen.

— Ah, Mortons! huudahti John.

— Jo selviää, sanoi mrs Tomkins.

— Selviää? Onko mies myynyt vaimonsa minulle? Milloin ja missä meni Maria avioliittoon Mortons-Sandviikin kanssa, on kysymys, johon pyydän vastauksen.

— Pari viikkoa sitte Newyorkissa — sanoi Maria vähän loukkaantuneena — tietääpä herra Tomkins sen itsekin.

— Onko mahdollista? huudahti mrs Tomkins. Tässä on siis avain arvoitukseen, John.

— Itselleenkö — kysyi John — Magnus Sandviik pyysi Mariaa vaimoksi kirjoittaessaan hänen peräänsä Suomeen?

— Niin tietysti, kenelle sitte? vastasi Maria nous-
ten äkkiä ylös tuolilta.

Hän punastui äkisti eikä tarvinnut vastausta. John Tomkins'in katse, joka nyt samassa oli selvennyt ja tullut lempeäksi, selitti hänelle asian.

— Etkö sinä tiedä Mary rukka, sanoi John hymyil-
len, kenen vaimo sinä olet? Nämä sanat jäivät kään-
tämättä.

Hän laski keveästi kätensä Marian käsivarrelle,
hänen katseessaan ilmausi syvä sääli.

— Eikö Maria siis ole saanut muotokuvaani Suo-
meen? lisäsi hän.

— Ei, en koskaan! Oi, sanokaa minulle Jumalan
tähdien kaikki, änkytti hän.

Väri, joka tähän asti oli vaihdellut hänen kasvoil-
laan, pakeni äkisti, hän kalveni, rupesi värisemään,
tarttui tuoliin ja vaipui sille.

Nyt kertoi mrs Tomkins vilkkaasti ja lyhyeissä piir-
teissä Svenssonille koko seikan, poikansa ja Mortons-
Sandviikin yhteensattumasta, muotokuvista, Marian
tulosta ja sen varalta Sandviikille luvatuista tuhan-
nesta dollarista, mitkä hänen sitä vaatiessaan olivat
nousseet kahdeksituhanneksi.

John, joka äidin puhuessa oli käyskellyt laattialla, pysähtyi nyt ja sanoi:

— Oi, äiti, ei sitä — ei rahasta nyt.

— Se on välttämätöntä, että asia kerrassaan puhutaan suoraksi — sanoi mrs Tomkins vakavasti — sillä käsittäähän Maria sen itsekin, ett’ei tuo konna ole tehnyt moista tekoa hyötyään katsomatta. Ja hän tarvitsee myös oppia tuntemaan petturin täydellisesti.

— Se on tosi, äiti.

— Mutta säälivästi, mister Svensson, minä pyydän — sanoi hän kääntyen häneen — sillä pelkään, että hänellä ei ole oikeaa käsitystä avioasioitsijan toimesta, ja nyt kun mieli on niin syvästi haavoittunut, voisi hän olettaa siinä jotakin loukkaavaa.

Svensson selitti senvuoksi Marialle niin malttavasti, kuin asianhaarat myönsivät, kaikki.

Näöltään tyynenä kuunteli hän tuota kertomusta. Jännitys hänen tuijottavassa katseessaan ja kasvosävyissään ainoastaan osoitti, että mieli oli kuohukissa. Ei sanaakaan sanonut hän koko aikana, ennenkuin Svensson oli lopettanut.

Hänen katseensa kääntyi John Tomkins’iin, kuin kuolevan naarashirven surmaajaansa.

— Myyty — ja rahalla ostettu!

Sanat tunkeusivat sydäntä vihlaisevina hänen huultensa välitse, sävyt hänen kasvoissaan olivat haikeasti vääntyneet ja silmät täyttyivät kyynelillä. Hän hoipteli ulos omaan huoneeseensa ja sulki oven perässään.

— Isku oli liian äkkinäinen ja kova — sanoi mrs Tomkins, katkaisten vaitiolon, joka pujosi sisään Marian poistuttua — lapsi raukka!

— Jospa hänellä olisi ollut, sanoi Svensson vakavasti — jospa ei juuri ihmistuntemustakaan, sillä niiden ikävuosien varrella ei sitä vielä voi olla, niin ainakin vähän enemmän tietoa ulkomaailman oloista, olisi hän Newyorkiin tultuaan voinut huomata ja välttää ansan, mutta luonnonhelmasta kun hän luultavasti on, ei tämä ole aivan kummallista.

— Tämä ei ollenkaan ole kummallista mitä Mariaan koskee — sanoi mr Tomkins — kun minä itsekin. . . Ah, nyt käsitän vasta oikein sen kiireen, jota Mortons Marian tultua osoitti, kun hän edeltäkäsin sanoi heti täytyvänsä lähteä matkalle, jota ainoastaan Marian tulo viivytti. Hän tahtoi muka kuitenkin nähdä tytön kohtalon turvatuksi ennen lähtöään. Mi-

nä puolestani otaksuin ainoaksi syyksi sen, että hän niinpian kuin mahdollista tahtoi nostaa ansaitseman-
sa rahat. Mutta sekään ei minua juuri suuresti kum-
mastuta, että itsekin olen tullut nenästä vedetyksi, sil-
lä vaikka en vähääkään epäillyt, että Mortons'in oi-
keudelliset käsitteet sallisivat tuonkaltaisen rikoksen
tekoa, niin en kuitenkaan voinut ajatellakaan hänen
tässä asiassa käyttävän kavalia juonia, kun hän suo-
raakin tietä, mikäli ymmärsin, voi saavuttaa tarkoi-
tusperänsä.

— Mr John Tomkins'illa lie tuskin käsitystä siitä,
miten siviiliavioliitto solmitaan, ja sentähden on hän-
tä kohtaan, kielen taitamattomana petos itse teon ta-
pahtuessa ollut mahdollinen ja vieläkin, vaikka hän
on kontrahdin omistaja, pysynyt salaisuutena.

— Minä vakuutan, että minun — sanoi mrs Tom-
kins — samoissa suhteissa olisi käynyt samaten.

Hän jätti paikkansa ja meni keittiön puoleen.

John Tomkins käyskeli edestakaisin lattialla. Hän
oli sangen levoton Marian suhteen, mutta ei rohjen-
nut mennä sisään hänen huoneesensa, sillä hän pel-
käsi tällä hetkellä haavoittavansa hänen tunteitaan.

Tunnin kuluttua avautui ovi Marian huoneesen ja

hän astui saliin. Hänen tavaton kalveutensa ja itke-
neet silmänsä osoittivat, että hän oli ollut riitaisten
tunteiden valtaamana. Nyt oli hän tyyne ja päättävä
näöltään. Kontrahti oli hänellä kädessään. Hän meni
suoraan Svenssoni tykö ja ojensi sitä hänelle.

— Minä pyydän, että luette tämän minulle kään-
nettynä.

Heikko väräys kuului hänen äänessään.

Hän istuutui sohvaan ja nojaten päänsä käteensä,
odotti hän kontrahdin lukemista.

Svensson täytti hänen pyyntönsä.

— Ja onko — sanat eivät tahtoneet oikein tulla
kuuluviin, sillä hän tunsi kuin olisi häntä tukehdu-
tanut — onko tuo paperi laillisesti sitova? Olenko mi-
nä siis — hän pysähtyi vähän, loi katseensa alas ja
loppusanat: — herra John Tomkins'in vaimo? lähtivät
epäselvinä hänen huuliltaan.

— Varmaan tämä on laillisesti sitova — vastasi
Svensson vakavasti antaessaan paperin takaisin Ma-
rialle — varmaan olette lain ja yhteiskunnan edessä
hänen vaimonsa.

— Mutta, mutta hän, jonka nimeä en enää tah-
do mainita, vastasi kysymykseeni, että avioliittomme

vahvistettaisiin vihkimyksellä. . . En koskaan olisi-
kaan muulla ehdolla suostunut tulemaan hänen vai-
mokseen. Enkä siis katso itseäni vielä sidotuksi ole-
maan herra Tomkins'in vaimona.

— Ei mikään estä meitä kirkon siunausta saamas-
ta, sanoi John Marian väitteen kuullessaan.

— Ei, ei! Sitä en tarkoittanut, mutta onpa avioero-
kin huokea täällä, olen kuullut.

Hän katsoi kysyvästi heihin.

— Ei niin perin huokea — sanoi John vakavas-
ti. Enkä mielelläni tahtoisi antaa nimeäni alttiiksi
sanomalehti-ivalle — jatkoi hän katkerasti, sillä tus-
kinpa sitä siinä tapauksessa voisi välttää. Ja neeke-
rijuttuna se tietysti nykyään olisi sanomalehdille hy-
vinkin tervetullut. Sitä hanhea kai seuraisi koko sarja
ankkoja. . . Jos asiaa lain tietä rupeaisi selittämään,
tahi toinen meistä jättäisi maan, kummassakaan ta-
pauksessa emme voisi välttää julkisuutta, sillä avio-
erolla on aina julkisuus. . . Ja minä pyydän Mariaa
ajattelemaan, että tästä asiasta, jos se nyt kävisi siksi,
voisi olla varsin ikäviä seurauksia minulle, sillä miten
voisin yleisön silmissä haihduttaa sen varjon, mikä
todennäköisesti, Marian nyt heti eroa vaatiessa, lan-

keaisi minuun, nimittäin että petos olisi tieteni tapah-
tunut.

— Ah ei, ei suinkaan, minä tiedän teidät syyttö-
mäksi!

— Se ei riitä yleisön edessä; se vaatii todistuksia.

— Oi Herra Jumala!

Kyyneleet, joita Maria oli koettanut tunkea takai-
sin, tulivat nyt väkisin silmiin.

— Ah, älä itke Maria, en minä pakota sinua. Mutta
mitä nyt sitte ottaisit tehdäksesi?

— Etsisin palvelusta, sanoi Maria arvokkaasti.

— Sinäkö palvelukseen? Ei ikänä!

— Mutta, Jumala auttakoon minua, en koskaan voi
palvella itseäni irti, kaksituhatta dollaria, miten se
olisi mahdollista?

Hän kätki kasvonsa käsiinsä ja itki.

— Selittäkää Marialle, minä pyydän, mister Svens-
son, ett’ei mikään laki voi vaatia häntä edesvastauk-
seen Mortons-Sandviikin rikoksista, ja jos niin kama-
la laki löytyisikin, minä en kumminkaan koskaan sitä
häntä vastaan käyttäisi.

— Sen käsitän — vastasi Maria — mutta en tahtoi-
si, jospa syytönnäkin, olla aiheena niin suureen tap-

pioon teille.

— Se on pikku asia. Mutta Maria on vaimoni, joka laillisesti kantaa nimeni, jota seikkaa en minä voi muuttaa. . . Ja minä lemmin teitä sekä toivon voitavani vastalempenne. En tahdo kuitenkaan pakottaa teitä elämään yhdessä kanssani, sillä en halua vaadittua myöntymystä, vaan vapaatahtoista antautumista. Saatte siis vapaasti valita itsellenne asumapaikan muualle minne haluatte, matkustaa tahi niin toisin, siinä tapauksessa maksan teille tarpeeksi suuren eläkkeen. Sillä koska itse olen antanut aiheen Sandviikille juoneensa, vaikka en sitä siksi tietänyt, olen velvollinen korvaamaan teille siitä syystä että olette tullut tänne viekoitelluksi. . . Mutta nimeni soisin teidän kantavan, sillä se antaisi teille suojaa ja oikeuttaisi minut teistä huolta pitämään.

John Tomkins puhui ihan tynesti käydessään edestakaisin, ainoastaan heikko väre hänen ääneseensä ilmaisi syvenpää tunnetta. Hänen katseensa oli tyyne ja lempeä, vaan sangen vakava.

Maria vuoroon punastui, vuoroon kalveni kuullessaan Svenssonilta hänen sanansa. Sanaakaan hän ei vastannut.

John pysähtyi hänen eteensä, pari kertaa käytyään vielä edestakaisin.

— Mitä vastaa Maria?

— Oi jos pääsisin takaisin, äitini luo Suomeen.

Maria puhui tuskin kuuluvasti ja väistäen hänen katsettaan.

— Ah!

Hän jatkoi kävelyään. Ainoastaan synkistynyt katse, kokoonvedetyt kulmakarvat ja jäykistyneet kasvojen sävyt osoittivat hänessä levottomuutta.

— Minä myönnän senkin, maksan puolestanne matkarahan ja saatte lähteä, vaikka minä tiedän, että senkautta tulen onnettomaksi. Ja kuitenkin, Mary, jos miehen lempi, hänen väriään katsomatta, voipi luoda naisen onnen, niin. . . Hänen äänensä oli saanut omituisen haikean soinnun, joka kävi katkeraksi, kun hän lisäsi: — Mutta, sinä inhoot minua — inhoot mustaa miestä.

Hänen silmänsä lähettivät synkän leimauksen.

Oi, kuinka hän juuri nyt näytti ylevältä.

— En inhoa teitä, en inhoa, sanoi hän hiljaa.

— Sano, lemmitkö sinä häntä vielä, tuota petturia? kysyi John synkästi.

— Häntäkö! Häntäkö voisin lempiä, joka julkesi myydä minut? Ah, en taida kyllin kiittää Jumalaa, joka on varjellut minut joutumasta hänen vaimokseen. Ennen kuolemakin. . . Mutta eikö herra Tomkins soinnut saada itselleen vaimoa ostamatta? Luulisin päin vastoin hänen kyllä. . . Hän kääntyi Svenssoniin.

Nyt selitti herra Svensson hänelle vakuuttavin sanoin, että tuommoinen naima-asioiminen on sangen tavallista sekä laillista, eikä siinä ole naiselle mitään alentavaa, mutta että se tietysti tapahtuu molempien asiallisten suostumuksella eikä petoksella, niinkuin tässä, vastoin herra Tomkins'in tahtoa oli käynyt.

Nyt tuli Jim ja ilmoitti, että illallispöytä oli katettu. Senjälkeen ei keskustelua enää jatkettu, vaan tehtiin lähtöä ruokasaliin.

Maria oli toivonut pääsevänsä takaisin Suomeen äitinsä luokse ja John Tomkins oli senkin myöntänyt, oli luvannut suorittaa matkakustannuksetkin, mutta hän ei ollut oikein tyytyväinen siihenkään. Hän melkein oli harmissaan siitä, että John Tomkins niin heti oli hänen toivomukseensa myöntynyt. Hän ei tietänyt itsekään mitä häneltä puuttui, hän olisi ainoastaan tahtonut itkeä. Alakuloisena istui hän ruokapöydän

ääressä ja vastaili hajamielisesti Svenssonille, joka istui hänen vieressään.

Mr John näkyi olevan huvitettu keskustelustaan herrojen Wilkien ja Cobbins'in kanssa, vain väliin kääntäen sanansa Svensson'iin ja äitiinsä.

Hän ei varmaan ajattele koko asiaa enää, huokasi Maria itsekseen. Maksaa ensin tuhansia oikusta ja sitte ei välitäkään siitä sen enempää.

Mrs Tomkins puolestaan koetti ylläpitää kanssapuhetta Svenssonin avulla Marian kanssa, ett'eivät Wilkie tahi Cobbins ja varsinkaan miss Cough olisi huomannut mitään epäsointua John'in ja hänen vaimonsa välillä. Se onnistuikin varsin hyvin, niin ett'ei tuo vilkaskielinen neiti saanut mitään vihiä heidän oudosta suhteestaan.

Mutta Maria ei voinut luoda katsettaan pois John'ista. Maneetin tapaisesti veti John'in tyyne ole ja miehevä henkilöllisyys Marian koko huomion puoleensa, hänestä tuntui kuin olisi hän nyt vasta ensi kerran oikein nähnyt John Tomkins'in. Mitään muutosta entisestä Maria ei voinut huomata hänessä ja kuitenkin näytti John hänestä miehekkäämmältä, voimakkaammalta entistään. Mutta tämä miehekkyyys, voi-

ma ei ollut ulkonainen, vaan sisällinen, henkinen, sielun silmillä nähtävä.

Mrs Tomkins'in katse lepäsi mieltymyksellä Mariassa, hän luki heräävän lemmen tytön sydämmessä hänen värähtävässä katseessaan ja hennoissa kasvonsävyissään. Ja erinomaisella vilkkaudella ylläpiti hän keskustelua pöytäkumppaniensa kanssa päivän kysymyksistä, joista Tom Steffen'in ja Peggy Sanders'in kihlaus oli merkittävin ja josta miss Cough tiesi tehdä selkoa pilkusta pisteeseen. Siten kääntäen pois kaikkein huomion Mariasta mr Tomkins vilkastutti puhelua.

Kun Maria illallisen jälkeen oli vetäytynyt omaan huoneeseensa, ajatteli hän päivän tapahtumia. Hänestä näkyi nyt John Tomkins peräti toisessa valossa kuin Mauno. Ja hänen katseensa oli niin syvä, niin lempeä ja kuitenkin niin uljas. Mutta miten oli hän itse käyttäytynyt, kun tuo katse äsken oli tullut niin synkäksi eikä enää etsinytkin häntä? Hän oli halunnut pois, takaisin Suomeen, ja nyt saisi hän lähteä, häntä ei mikään estäisi. Mutta hän tiesi myös, ett'ei hän koskaan unhottaisi tuota mustaa miestä. Ja mahtaisiko John enää uudistaa kysymystään hänelle? — Ei suinkaan,

siksi on hän liian ylpeä. Ja nyt kävelee hän tuolla huoneessaan, jonka ainoastaan ohut seinä eroittaa tästä. . . kävellyt jo tuntikauden eikä etsi lepoa. . . Mutta enkö sentään mieluummin matkusta äidin luo? Äiti rukka! — Maria huokasi.

Hän hiipii nyt ovelle ja kuuntelee. Yhäti kestää tuota kävelemistä.

Vihdoin astuu John ovea kohti, joka eroittaa hänet Mariasta.

Maria vavahtaa. Aikooko hän tulla? ajattelee hän. Molemmiin käsin ottaa hän hiljaa, mutta lujasti ovenvääntimeen kiinni. Ei, hän pysähtyy oven ulkopuolella ja kuuntelee luulemma hänkin, minä voin kuulla hänen hengityksensä näiden ohuein ovien läpitse. — Itse ei hän uskalla hengittää pelosta että se kuuluisi. Hän hymyilee ja kuitenkin ovat hänen silmänsä kosteat. Hänen mielensä on kummallisesti kuohuissaan.

John noputtaa kolme kertaa oveen.

— Maria, — sanoo hän. — Maria!

Maria ravistaa päätään vastaamatta.

John seisoo hetken ja kuuntelee, huokaa syvään, lähtee ovelta, menee pöydän luo ja istuu tuolille.

Tyttö painaa kädellään sydäntään ja nielee huo-

kauksen, joka tungeikse hänen povestaan.

Nyt vetää John kelloaan, nyt kuuluu paperien kahinaa. Mutta nyt kuuluu rahan kilinää, jota nopeasti liikutellaan.

Rahaako nyt! ajattelee Maria pettyneenä.

Samassa kuuluu edempää läheneviä askelia. Joku noputtaa ovelle mr John'in huoneesen, astuu sisään ja hiljaista kuisketta kuuluu.

Mutta nyt ajavat vaunut esiin.

Ken nyt näin myöhään tulee? ajattelee Maria — tu-leeko vieraita yöksi?

John nousee äkisti ylös, molemmat liikkuvat. — He menevät vierasta vastaanottamaan, lentää Marian ajatus. Sieltä kuuluu rapisevaa liikettä huoneesta, aivan kuin jotakin otettaisiin mukaan. Ja nyt jättävät molemmat huoneen.

— Suuri Jumala, lähtekö hän pois? huudahtaa Maria. — Hän tahtoi siis ainoastaan sanoa minulle hyvästi. Oi, kuinka kiittämätön olenkaan. — Mutta lähtekö hän pois minun tähteni, ett'en minä. . . ?

Hän juoksi ulos ovasta John'in työhuoneesen ja akkunalle. Siitä näki hän, miten John päällysviitassa kävi vaunuja kohti, joihin Will jo oli juossut, ja huuteli

mennessään jotakin eräälle neekerille, joka etäämpänä häämötti.

Maria aukasi akkunan.

— Huutaisinko? sanoi hän — mutta jos ei hän kuule, kun itsekin puhuu kovaa ja tuulee niin vastaan.

— Juoksisinko? Ei, ei, se on myöhäistä. Oi, mutta minun täytyy tavata hänet vielä kerran, ainoastaan sanoa hyvästi, ja sitenpä hän itsekin tahtoi.

John astui jo vaunuisin.

— John! tunkeusi haikeasti Marian huulilta, sana melkein takertui hänen kurkkuunsa eikä kuulunut.

Illalla oli ruvennut terävästi tuulemaan. Maria päästi ikkunan ja tarttui epätoivossa kädellään ottaensa, toisella pyyhkästen kyyneliä, jotka väkisin nousivat hänen silmiinsä. Tuuli, joka sai ikkunapuoliskon valtoihinsa, pärähytti sen kovasti seinään.

John, jonka juuri piti istuutuman vaunuihin, käänsi äkisti päätään ja katsoi ikkunaa kohti. Siinä näki hän Marian, joka oli vetämässä ikkunaa kiinni.

Kuin olisi saanut siivet alleen oli John heti takaisin etehisessä.

Maria juoksi sinne häntä vastaan ja ojensi hänelle kätensä.

— Mary! sanoi John sydämmellisesti puristaen hänen kättään.

Kattolampun valossa näki John Marian kostean katseen ja huulten värähdyksen, jotka koettivat hymyillä.

Hän kietoi käsivartensa hänen vyötäisilleen, vei hänet nopeasti sisään työhuoneesensa ja asetti hänet viereensä sohvalle istumaan.

Maria vapisi sekä hämmästyksestä, joka seurasi hänen omaa rohkeuttaan, että lemmen tunteesta; hän painoi päänsä John'in olkaa vasten, kun tämä kiinteästi sulki hänet syliinsä.

Oi, kuinka mielellään hän nyt olisi halunnut ymmärtää sanat, jotka innokkaina kuiskeina tulvailivat John'in huulilta, mutta ne jäivät kaikki häneltä ikuisen hämärään; kuitenkin käsitti hän niiden tarkoituksen: äänen sointu huulilta, jotka etsivät hänen omiaan, selitti ne hänelle.

— John, me myöhästymme junasta — huusi Will, joka oli suuttunut odottamaan, jotenkin karkeaäänisesti alhaalta etehisen ovelta.

John havahtui äkisti.

— Heti! vastasi hän ja irroittihe hiljaa Marian sy-

leilystä, meni sitte joutuisasti läpi etehisen Svensson'in huoneen ovelle ja naputti.

— Astukaa sisään — kuului Svensson'in ääni.

John aukasi oven.

— Olkaa hyvä ja tulkaa tänne, pari minuuttia ai-noastaan.

Svensson, joka vielä oli valveilla ja luki, tuli heti.

— Tahdon nimittäin sanoa Marialle — sanoi John sill'aikaa kuin he menivät — että tunti sitte sain sähkösanoman, joka kutsuu minut heti enoni luo, jonne William seuraa minua, sinne muutamaksi aikaa jäädäkseen. Enolla ja meillä on yhteisiä asioita. En viivy poissa muuta kuin joitakuuta päiviä ja tullessani tuon papin, joka vihkii meidät, sillä nyt olen vakuutettu siitä, että Maria antaa suostumuksensa.

Hän puristi sydämmellisesti Svensson'in kättä, jonka tämä ojensi hänelle.

Svensson selitti nyt lyhyesti Marialle asian.

— Oi niin, niin — sanoi Maria. — Kiitos, herra Svensson!

— Kiitän, mister Svensson. Hyvää yötä!

John ojensi hänelle kätensä.

Svensson vastasi ja meni huoneesensa.

— John, John — huusi Will uudestaan.

— Niin, minä tulen!

Maria irroitti nyt hymyillen itsensä ja työnsi hiljaa sulhonsa luotaan.

John juoksi portaita alas ja astui vaunuihin. Ja heti olivat hevoset karussa ja vaunut vierivät nopeasti pois.

X.

Kirje Marialta äidilleen.

Oldville 10—VIII—187..

Kallis rakastettu äitini!

Varmaan olet jo kaipauksella odottanut kirjettä minulta, mutta en ole tahtonut Sinulle kertoa puolieräisiä asioita, jotka vaan suotta olisivat tehneet Sinut levottomaksi. Ensiksi olisi kai nyt kerrottava matkas-tani, mutta nyt on niin paljon tärkeämpää kertomista, että jätän sen tällä erällä ja sanon ainoastaan, että se oli hupainen.

Niin, ja nyt olen minä ollut viikon avioliitossa, tahi oikeastaan lain mukaan neljättä, sillä täällä tehdään tuollainen „kontrahti“ — niinkuin Eerik Eerland ker-toi meille kotio tullassaan täältä. — Ja nyt tahdon minä sanoa ensimmäiseksi, ennenkuin kerron miten minun on käynyt, että minä olen sangen onnellinen, ett’et pelästyisi, äiti, vaikka asiat ovat menneet toisin kuin aiottiin.

Niin, oi äiti, miten me petyimme Maunon suhteen. Hän on tehnyt konnantyön minua kohtaan ja kuitenkin on hän ollut ase Jumalan kädessä minun onneni saavuttamiseen. En taida häntä vihata, sillä nyt en voisi vihaa tuntea ketään kohtaan, mutta — niin, minä en tahdo hänestä enemmän puhua kuin täytyy. —

Jospa nyt osaisin puhua oikein selvästi, jotta käsittäisit, sillä se on sekava asia. Eräs herra Tomkins, neekeri, musta-ihoinen, oli viime syksynä pyytänyt Maunoa toimittamaan hänelle Suomesta nuoren tytön vaimoksi ja oli antanut valokuvansa tytölle lähetettäväksi. Tytön kuvan oli hän itse nähdäkseen vaatinut ja luvannut, jos nim. saisi mieluisensa vaimon, 1,000 dollaria (yli 5,000 m:kaa) puhemiehen toimesta Maunolle. Hän on nuori ja sangen rikas. Miten Mauno onnistui, tiedät ja kun hän oli saanut kuvani käsiinsä, vaati hän sillä Tomkins'ilta 2,000, sillä hän sanoi erään toisen, kuvani nähtyään, sen tarjonneen. Ja kun en minä ymmärtänyt taota kontrahtia tehdessä sanaakaan siitä, mitä puhuttiin, paitsi mitä Mauno sanoi. Vaikka minä kyllä kummeksuun eräitä kohtia siinä, en kuitenkaan voinut aavistaa juuri sillä hetkellä senkaltaisen petoksen, itse oikeuden paikassa tuoma-

rin edessä, voivan tapahtua! Oi, äiti kulta! Mauno oli sanonut, tiedätkös, minun antaneen avioliittolupaukseni neekerille ja oli siis itse ainoastaan todistajana John Tomkins'in ja minun välilläni tehdyssä liitossa, kun minä luulin olevan päinvastoin! Mutta Jumalan kiitos, se oli minulle onneni, ett'en tuota sittekään heti käsittänyt, sillä luulenpa, että olisin kadottanut järkeni, jos asia olisi kohta minulle selinnyt. Minä olisin katsonut asiaa ainoastaan siltä kannalta, että hän oli minut myynyt. Myynyt kuin orjan, kuin kauppatavaran, mustalle miehelle. — Mutta kun minä sen vasta pari viikkoa myöhemmin oikein käsitin, olin jo oppinut kunnioittamaan samaa miestä, joka sitäpaitsi onkin täydellisesti syytön. Nyt en itsekään tiedä, miten se on käynyt, mutta — minä rakastan häntä. — Niin, minä rakastan häntä ylitse kaiken maailmassa! Minä tiedän, äiti, ett'et ajattele kateellisesti tätä, sillä Sinä iloitset onnestani, eikä lempeni John'iin vähennä rakkauttani Sinuun. . . Ja äiti, hän, John, olisi maksanut minun edestäni matkarahan — sillä hän on jalo ja ylevämielinen — että olisin päässyt takaisin Suomeen sinun luoksesi, jos olisin halunnut — minä en tänne pakosta ole jäänyt — mutta minä näin, miten hän kär-

sei ja minä kärsein itse sanomattomasti, enkä muista oikein, miten se tapahtui, mutta vihdoinkin tulimme selville — Niin, täällä on eräs herra Svensson, ruotsalainen, tulkkina. — Ja viikko takaisia eräs norjalainen pappi, nimeltä Olesen, vihki meidät kirkossa ja me lähdimme heti matkalle, että ainoastaan juuri ehdin vaihtaa valkosen morsiuspukuni matkapukuun. Oi äiti, jos olisit nähnyt Maijusi morsiamena! Toiste kerron enemmän siitä, mutta nyt tulee jo yö ja minä olen väsynyt matkasta, kun juuri olemme kotiohtineet — ja John odottaa minua —.

Hyvää yötä, rakas äiti! Pian saat taaskin kirjeen
omalta

Marialtasi.

J. K. Mieheni — oi äiti, kuinka hauskaa sanoa mieheni, — niin, hän kävi juuri tässä, ja hän lähettää terveisensä äidille ja antaa minun sulkea tähän tämän 20 dollarin setelin. Ei ole juuri oikein täten salaa lähettää rahaa postissa, mutta teen sen nyt tämän kerran, ettei kirje viipyisi todistusten hankkimisen tähden, vaan saisit sen heti käteesi. Edellä joulun lähetän sinulle enemmän, silloin vakuutan kirjeen. Jos

siis tarvitset rahaa ennen, niin ota lainaksi joltakulta siksi; ja onhan Sinulla syksyllä se pieni eläkkeesikin talosta, eikä ole enää menoja minun tähteni.

Ah, muista sanoa tädillekin terveiseni ja kaikille tuttaville.

Maiju.

XI.

Heti kun Mauno, niinkuin arvoisa lukija muistaneen, erosi Mariasta hänet rautatiejunaan saatettuaan, astui hän laivaan, jolla matkusti yli Atlantin ja Ruotsiin. Sieltä oli hän pian Suomessa.

Hän oli pelannut uhkapeliä, sen hän kyllä tiesi, mutta hänellä oli nyt enää kaikki voitettavana tahi kaikki hävittävänä, sen hän myöskin tiesi. Hän ei siis saanut silmänräpäystäkään tuhlata aikaa, vaan täytyi kiiruhtaa kuin pakeneva hirvi, sillä Maria saatti pian tulla selville asiasta — hänen epäröimisensä rauhan tuomarin luona ei ennustanut hyvää Maunolle — ja voisi siis milloin hyvänsä kirjoittaa kotio äidilleen tahi viranomaisille siellä kotipitäjässä, ja silloin olisi hän hukassa. Ja ett’ei hänellä olisi John Tomkins’iltakaan parempaa odotettavissa, vaan että tämä, kun huomasi itsensä petetyksi — sillä Mauno ei tytön nähtyään uskonut tämän koskaan suostuvan neekeriin — tekisi kaikki voitavansa Marian puolesta. Ja että, rikas kun oli, hän voisi panna useita salapoliiseja liikkeelle rangaistuksensa veijarin, sen ymmärsi myöskin Mau-

no. Sentähden koetti hän mahdollisimman pian saada Valtameren aallot itsensä ja John Tomkins'in välille. Mauno oli siis kiihkeässä mielenjännityksessä, ennenkuin hän voi saada asiat mieleiseensä järjestykseen.

Kun hän ensiksi antautui tuohon keinotteluun John Tomkins'in kanssa, ei hän suinkaan ajatellut kaikkia vastuksia asiassa. Hän ei ajatellut seurauksia kotimaassa, hän ei ehtinyt silloin niitä miettimään, vaan hänen mielensä oli kiinnittynyt ainoastaan aikeensa ensimmäisen osan onnistumiseen s. o. saadaksean Marian Amerikkaan viekoitteluksi ja eritoten tuon vaihetuksen onnistumaan avioliittoa solmittaessa. Voimme siis hyvällä syyllä otaksua, että Mauno, kun hän aamulla jälkeen tuon iltaisen yhtymän venelaiturilla, jolla asia ensiksi tuli puheeksi, meni John Tomkins'in luo, ei ollut vielä paljon yllämainittuja seurauksia ottanut harkitakseen. Asia näytti hänestä silloin ainoastaan joutavalta kepposelta, jonka onnistumisen hän jätti kohtalon ohjattavaksi. Että hän aikoi nekeriä vetää nenästä, se ei häntä paljoa huolestuttanut, sillä se oli hänen katsantokannaltansa, jos ei juuri oikeutettua, niin kuitenkin vähän arvois-

ta. Ja neekeri, joka ei itse asiassa tulisikaan tappiolle, joskin avioliitto valmistuisi vähän eri tavalla kuin hän itse oli aikonut, ei tietysti nostaisi melua asiassa, koska oli suoriutunut siitä voittajana hänkin; sillä Mauno käsitti, että Tomkins luultavasti karttaisi julkisuutta, jos ei peräti tappiolle joutuisi. Marian suhteen hänellä tietysti oli suurempi pelko, jos tämä ennen aikaansa tulisi selville asiasta, mutta hän luotti kuitenkin hänen kokemattomuuteensa, vilpittömään mieleensä sekä kielentaitamattomuuteensa.

Mutta kun asia oli tullut alkuun ja Mauno, John Tomkins'in kanssa toisen kerran puhuttuaan, kirjoittanut Marialle, rupesivat vasta hänen ajatuksissaan seuraukset kohottamaan päätänsä ja totuus sanoaksemme häntä pelotti. Hän oli jo aikeessa kirjoittaa toisen kirjeen ja kieltää koko kosioimisensa. Kuitenkin olivat nuo tuhat dollaria iso raha ilmaiseen saaduksi ja asia voisi mennä hyvinkin läpitse. Hullapa olisin, ajatteli hän, jos kieltäisin itseltäni niin hyvän saaliin, joka ihan kuin on etsinyt minua. Hän päätti antaa Marian vastauksen tehdä päätöksen asiassa. Vähemmän välitti hän edesvastauksesta niin kauvan kuin olisi Amerikassa, pahimmassa tapauksessa

kärsisi rangaistuksensa, siinä se. Eihän tuo niin suuri asia ollut vieraassa maassa, jossa hän lisäksi oleskeli oudolla nimellä; eiväthän tuommoisesta pilasta henkeä veisi, tiedämmä, ajatteli hän; ja rahat, jospa vähän kalliimminkin ostetut, olisi kuitenkin saatui-
na. Mutta samasta syystä korotti hän, sittenkuin oli nähnyt minkä vaikutuksen Marian valokuva oli tehnyt John Tomkins'iin, hinnan kahdenkertaiseksi, sillä ei kannata, mietti hän, ottaa vuosia selkäänsä vankilassa vähemmällä.

Asia tosin oli mennyt hyvin läpitse, mutta nyt olivat seuraukset vältettävänä. Miten hän suoriutuisi niistä? Tämä huoli kasvoi hänessä Marian nähtyään. Että hän sanoisi hänen äkisti sairastuneen ja kuolleen, lankesi itsestään. Mutta ett'ei asia kuitenkaan ollut niin yksinkertaisen kuin hän alussa oli kuvitellut, sen hän käsitti, mutta hän ajatteli: kun vaan aikanaan pääsen sinne (Suomeen), niin kyllä luulen voivani jälkeni lakaista.

Maunon ensi teko, kun hän tulin kaupunkiin, oli että hän erään työmiehen kanssa, joka hänen kotipuolestansa oli tullut työhön kaupunkiin, vaihtoi itselleen hyvänpuoleisen maalaispuvun; toinen, et-

tä hän meni postikonttoriin tilaamaan sanomalehtiä. Samalla kysyi hän kirjettä anopillensa „eläkemuori Maija Leena Langviikille“ . . . n pitäjämästä.

Mauno tahtoi mennä niin lähelle totuutta kuin mahdollista, sillä jos tulisikin ilmi, että hän oli kirjettä etsinyt, niin voisi hän siitä siten selvittää, että sanoisi otaksuneensa Marian ennen sairastumistansa äidilleen kirjoittaneen, ja hän nyt olisi tahtonut viedä kirjeen muassaan äidille, jos se vielä olisi ollut postissa. Kirjeen saatuaan voisi hän sanoa sen hukkaantuneen, vieläpä luvata löytäjälle hyvän palkinnon.

Silloin ei ollut vielä mitään kirjeitä saapunut Langviikin muorille. Mielellään olisi hän tehnyt kysymyksen, olisiko jollekin muulle hänen kotoseurakunnassaan Amerikasta kirjeitä saapunut. Sitä ei hän kuitenkaan rohjennut tehdä, sillä se ehkä olisi voinut herättää epäluuloa postinhoitajassa. Eikä Mauno vielä tietänyt sitäkään, mistä sieltä kirje olisi odotettavissa, sillä hän ei ollut onnistunut saamaan selkoa siitä, missä John Tomkins oikeastaan asui tahi minne hän oli Marian kanssa matkustanut.

— Jos anopilleni tulee kirje tällä viikolla — sanoi Mauno kohteliaasti — niin pyydän, että annatte sen

maata täällä, minä tulen ensi viikon alussa kaupunkiin ja perin sen silloin täältä, siten saapi hän sen heti eikä tarvitse mitään maksaa. Mutta jos se pannaan jonkun laukkuun, täytyy hänen odottaa sitä siksi kunnes kirjeet kirkossa luetellaan, jonka jälkeen hänen on meneminen sitä noutamaan kylään, jonne on pitkä metsäpolku käytävänä, ja täytyy vielä maksaa laukkurahan kirjeestä. Niiden kirjeiden kanssa on niin paljon rettelöitä, kun ei vielä ole postiasemaaseudullamme. Olkaa hyvä ja merkitkää nimi: Maija Leena Langviik . . . n pitäjässä. Se on Maijan, vaimoni äiti.

Mauno veti tätä sanoessaan nenäliinan taskustaan ja pyyhkäsi kasvojaan — ilma olikin lämmin ja hän oli hiessä — siinä oli nimi kulmassa, joka riippui alas. Postinhoitaja heitti siihen silmäyksen ja luki selvillä kirjaimilla: Maria Langviik.

— Minä käyn joka viikko pari kolme kertaa kaupungissa, olen ajomies — jatkoi Mauno — ja vien kirjeet, kun tulen sanomia ottamaan.

Postinhoitaja merkitsi nimen.

Mauno tilasi puolen vuoden sanomalehdet, oman paikkakunnan äänenkannattajan ja erään amerika-

laisen lehden. Jälkimmäisen otti hän sentähden, että siitä heti näkisi, kuuluiko jotakin jälkikaikuja tuosta hänen kepposestaan siellä. Edellisen otti hän taaskin sitä varten, että piti sopivampana tilata kotiseudun lehden, koska siten vähemmän huomiota puoleensa vetäisi, sillä paha omatunto teki hänet epäluuloiseksi. Kirjettä oli nyt sopiva kysyä, kun sanomia kävi noutamassa.

Mauno oli nyt päättänyt ostaa itselleen hevosen ja ruveta ajamaan puutavaraa kaupunkiin, siten voisi hän joka postipäivä käydä postissa.

Jos vain vuoden ajan voin lykätä asiaa eteenpäin, otaksui hän, niin kyllä sitte jo voin tehdä näytelmästä lopun, mutta en ennen, se herättäisi huomiota siellä meren takana. Niin, tottapa sieltä nyt jo pian tieto tulee, missä hän onkin.

Hän osti heti eräältä maalaiselta itselleen kelpo vetäjän ja rattaat, n. s. „pitkät aisat“. Marian arkun, oman kirstunsa ja hyvän joukon kelvollista maahanpaniaistavaraa sijoitti hän niille. Mutta ennen kaupungista lähtöään kuulusteli hän ajoa, jota saikin kohta, sillä hän ei tinkinyt mihinkään päin, vaan tyytyi heti niihin ehtoihin, joita tarjottiin. Sitten lähti hän

kaupungista ja ajoi kotipitäjäänsä.

Omaiset ja tuttavat kotiseudulla kummeksuivat sekä säälivät Mannen kovaa kohtaloa, miestä, joka niin heti oli morsiamensa kadottanut. Ja että hän suri ja kaipasi häntä eikä enää voinut viihtyä Amerikassa hänen kuoltuaan, siitä voi ken hyvänsä olla vakuutettu maahanpaniaisissa, jotka Mauno piti oikein komeat. Mauno oli niin synkkä, levoton ja kuin jonkun taakan painostama, mutta sitä ei kummeksunut kukaan, sillä jokainen tiesi, että hänellä nyt oli raskas taakka kannettavana. Ja että hän itse talutti Langviikin Maija-Leenan, jonka hän nytkin nimitti anopikseen, ylimmäiseen sijaan ruokapöydässä ja sijoitti hänet, vaikka eukko koettikin kursailla itseltään tuota kunniaa, itse rovastin ja ruustinnan väliin istumaan, tämä ei suinkaan vähentänyt yleistä myötätuntuisuutta Maunoa kohtaan. Kaikki pitovieraat myös tiesivät, että hän oli tuonut Marian arkun kaikkine vaatteineen pienimmästä suurimpaan äidille, joka nyt murheellisena istui tuolla pöydän takana. Vieraita oli kutsuttu paljon ja eritoten kaikki säätyhenkilöt likiseudulta olivat saapuvilla.

Maunon synkkyys ja levottomuus olivat tietysti

senrauksena siitä, ett’ei hän vielä ollut saanut Marian kirjettä käsiinsä ja sentähden oli hän alituisessa pelvossa. Hän kyllä luuli, ett’ei Maria ollut kirjoittanut kelleen muullekaan vielä, koska ei hän ollut äidilleenkään kirjoittanut, mutta varma siitä ei hän voinut olla.

Syynä, miksi hän noita maahanpaniaisia piti ja oli niin kiireissään, että jo muassaan toi ainekset oli se että hän siten toivoi voivansa kiinnittää ihmisten huomion noihin pitoihin.

— Kukapa enää epäilisi tytön kuolemaa — sanoi hän itsekseen — kun hänelle annan soittaa ja pitää muistopuheen ja vielä hyvät maahanpaniaisetkin pidän? Ja kun vaatteet olen tuonut kaikki äidille, ei hän kenenkään mieleen tiedämmä mahda tulla, että hänet, alastonna sinne olisin jättänyt!

Mauno voittikin juuri sen, mitä oli toivonut, nimitäin yleisen myötätunteen ja osanoton. Ei kenenkään tullut mieleen epäillä näin julkista asiaa, vaikka siitä helposti olisi saanut selon, kysymällä sairaalasta, jonka todistuksen Marian kuolemasta yhdessä hänen papintodistuksensa kanssa Mauno oli jättänyt rovastin kansliaan.

Lähes neljä viikkoa oli Mauno käynyt joka postipäivä kaupungin postikonttorissa anoppinsa kirjetä kysymässä, mutta turhaan. Häntä jo oikein pelotti, hänellä ei ollut yöllä eikä päivällä lepoa. Hän laihtui silmännähtävästi, mutta yleinen osanotto kasvoi myötäänsä.

— Kun ei se vain ottaisi toista tietä — sanoi hän itselleen — kummallista, miksi ei hän kirjoita? Jo minä nyt tulen harmaaksi tästä kiusauksesta.

Mutta nyt oli vihdoinkin kirje saapunut. Mauno rienssi sangen mielihyvissään sen kanssa matkaansa. Hän ajoi heti hyvää vauhtia ulos kaupungista, sillä eipä hän kumminkaan voinut olla vakuutettu siitä, että tämä kirje oli tullut ilman matkatoveria. Vasta hyvän matkan päässä kaupungista rohkeni hän vähentää hevosen vauhtia ja ottaa kirjeen tarkastaaksensa. Kirje tyydytti häntä varsin hyvin, sillä siitä käsitti hän, ett'ei Maria aikonut kelleen viranomaiselle tehdä ilmoitusta asiasta.

— Ja rahaa — huudahti hän — tuli kumminkin kemut maksuun! Ja jouluksi enemmän vielä. — Ei, ei se käy päinsä, siitä tulee vaikeuksia. Ei ne summat sitä kannata. Perhana, kun rohkenisi, mutta ei. . . Nyt

on hyvät neuvot kalliita. Luulenpa tosiaan täytyväni kirjoittaa sinne vastauksen äidiltä ja antaa heille siunaukseni. Thih — hän naurahti — no hiidessä, kylä tiedän, nytpä muistan että Bergas ukko kosi ennen Maija Leenaa, minäpä yhdistän heidät nyt vasta avio-siteellä, vaikka se silloin jäi heiltä itseltään tekemättä ja annan heti tyttäreille tiedon asiasta, sillä täytyyhän minun näyttää ämmä rikkaalle miehelle estääkseni rahojen lähetykset. Se häijyä, ett’ei niitä rohkene ottaa vastaan. Mutta, jos Maija epäilee asian totuutta. . . Hm, täytyyhän sen uskoa, kun äiti itse sen sanoo. Oli pa onneksi että arkun viedessäni kuulin eukon puhuvan hänen saksistaan ja Ullastaan. Tuskinpa tuosta lampaan nimesti kylässä saakka kukaan tietääkään, kun se on tämän keväällinenkin. Ja miten voisi hän sen otaksua kirjeesen tulleen muuten kuin äidin kautta? Ja mitä kummallista siinä olisi, ett’ei hän sitä uskoisi, sanottiinpa että eukko olikin vähän kahden vaiheella siiloin. . . Ja lähtipä hänkin Amerikkaan naimista varten. Ja saanhan minä sen nähdä hänen kirjeestään, kun hän vastaa, onko hän uskonut. Onpa hupaistakin tämä kirjevaihto, sillä tuskinpa siellä niin paljon ymmärrystä on, että tulisivat jäljille siitä, että

minä täällä perin kirjeet itse postikonttorissa. Se musta pian kyllä voisi asian arvata, mutta kun ei hän itse tunne Maija Leenaa, niin. . . Ja Maija itse, hän tietysti ei voisi uskoa, mutta täytyy, vastoin järkeään. Mutta se Svensson? Hm, luultavasti ei tyttö puhu hänelle mitään epäilyksistään, sillä siksi hän lienee liian ujo, että oudolle miehelle äidistään kertoisi. Ja mitä sinne sitte kirjoittaisin niinkään sopivaa? Ja kirjoittaa minun kumminkin täytyy, se on selvää, muuten huomaavat, ett'ei kaikki ole oikein. Paras siis on tehdä se niin, että ei sieltäkään mieli tee paljon kynäillä.

XII.

Kirje Marialle äidiltään.

Suomin kaupungissa syysk. 6 p. 187*.

Sydämmellisesti rakastettu tyttäreni!

Monet monituiset kiitokset kirjeesi edestä ja sen rahan, jota oli vähän toista sataa markkaa, mikä siinä oli! Ja kiitos siitäkin että lupasit minua jouluksi muistaa! Mutta nyt on Jumala niin minun etuni katsonut, että minullakin on yltäkyllin itsellä, ettet siis tarvitse sitä minulle lähettää, vaan pidä rahat tallella tulevien aikojen varaksi ja kiitä ainoastaan miestäsi minun puolestani ja sano terveiseni.

Niin, kyllä se oli ihmeellinen tapaus, se sinun naimisesi, kun se kävi ihan toiseen suuntaan kuin se alkuaan oli aiottu. Mutta Herra suokoon teille siunauksensa! Olen iloinen siitä, että olet tyytyväinen — eikä ihmisen pidä suremankaan ennakolta päiviänsä. — Ja Herra antakoon Maunollekin anteeksi. Eivät ne taida hänelle pesää tehdä ne markat, vaikka en mi-

nä pahaa toivota, mutta kyllä siellä Amerikassa sanotaan pian marchoistaan pääsevänkin, jos niitä siellä huokeasta saakin.

Ja rakas tyttäreni, en voi kieltää että vähän hämmästyin kirjeesi sisällöstä, mutta nyt on kentiesi minun vuoroni hämmästyttää sinua kirjeelläni. — Siinä muistat, että noin kuusi vuotta sitten Bergas ukko, Karl Hindrikki, kävi täällä pari kertaa ja pyysi minua vaimoksi, mutta minä kielsin silloin kiveen kovaan, sillä en tahtonut antaa sinulle isäpuolta. Mutta tänä kesänä, heti sinun lähdettyäsi, tuli hän taaskin ja otti tuon vanhan asian uudestaan puheeksi. „Nyt on Maria poissa ja sinä olet ihan yksin, mutta olet vielä nuori ja muhkea“, sanoi hän, „tuskin neljäkymmenen“. „Jo minä olen neljä vuotta ylitse“, sanoin minä. „Noh niin, minä olen kahdenkuudetta jo, mutta en vielä tunne itseäni liian vanhaksi avioliittoa uudestaan rakentamaan. Sinä tiedät, että pidän sinut arvossa ja tiedän sinut kelpo ihmiseksi. Minä muutan tänne, en minä sinua vaadi kotoasi jättämään, tämä on kalainen lahti ja minä olen hyvä kalastaja ja Martin Kallelta saan viisisataa markkaa yhdestä kädestä vaikka tänä päivänä omasta mökistäni“. Ja niin kau-

van hän puhui, että sai minut suostumaan . . . ja meni heti pappilaan ja otti kuulutuskirjan, sillä „emme vanhat saa kauvan hankkia“, sanoi hän, meidän on elämämme ehtoolla, meidän täytyy siis ottaa ajasta vaarin; ja totta puhuen, Matin Kalle tahtoo tuvan kuu-kauden päästä haltuunsa, ett’eivät enää tarvitse vieraan nurkassa pikku joulua . . . kai sinä sen tiedät sanomattakin. — Niin, ja mennyt sunnuntaina viikko takaisin oli kirkkoherra meillä tuvassani, meidät ilta-päivällä vihkimässä pyhään avioliittoon, ja rouva oli myöskin. Ja hän sanoi minulle, kun minä sanoin: kyllä kai tämä on ihmisten mielestä kummallista kun minä vielä menen avioliittoon. „Ei, Maija Leena“, sanoi rouva, „se ole yhtään kummallista, kelvollinen jolla on muutama tuhannen lainassa ja kunnialla leskenä ollut, mitä kummallista siinä on, että hänet otatte? Ja mies tulee myös vanhaksi ja tarvitsee hoitajan ja itsekin olette yksin, molemmille teistä siis on hyvä, minä kumminkin puolestani sen siksi katson.“

Ullasi on korea ja iloinen ja on hyvin kasvanut, sillä on kelpo villa. Kun nyt olisit kotona, niin saisit keritä sen itse ja kehrätä hienoa lankaa itsellesi. Minä olen sitä pessyt niinkuin sinäkin, että se on puhdas ja

valkoinen.

Ne pikku keritsimesi löysin lähdettyäsi heti tilkkukopasta, kummallista kun menivät hukkaan juuri kuin viimeisiä pisteitä ompelit.

Kun nyt taas joskus kirjoitat — et suinkaan usein kerkiäkään eikä minultakaan tule niin vastatuksi kun olen jo hidas kirjettä toimittamaan, tämänkin kirjeen on kirjoittanut eräs hyväntahtoinen matami kaupungissa, jossa nyt olen ukkoni kanssa sen setelin vaihtamassa ja vähän ostoksia tekemässä — niin, kun kirjoitat, pane vanha nimi Langviiki vain, en minä nimiä muuttele, koska tässä asummekin, siten se tulee parhain perille.

Ja paljo sydämmellisiä terveisiä nyt uudelta isältä ja minulta! Ja voi nyt sängen hyvin! Sitä toivottaa, anoen siihen taivaallisen Isän siunausta, oma hellä

äitisi

Maria Heleena Langviik.

Kirjeen mukana silmätkäämme mekin toiselle puolen Valtameren.

— — — — —
— — — — —

Kauvan istui Maria tuo äidin kirje kädessään ja mietti sen sisällystä. Se vaikutti häneen kuin kylmä suihku. Äiti uudestaan mennyt avioliittoon —? Se nyt oli ihan mahdotonta, tunsipa hän äitinsä! Ja kuitenkin täytyi sen olla totta. Että Matin Kalle nyt erittäin oli huoneen tarpeessa, samoin kuin että hänellä oli vähän rahoja säästössä, senkin Maria tiesi. Ja hän muisti kyllä, että tuo Karl Hindrikki oli hänen noin kaksitoistavuotisena ollessaan käynyt äitiä kosimassa ja saanut rukkaset. Ja nuo pikkuseikat karitsasta ja keritsimien löydöstä tekivät juuri aiotun vaikutuksen, eipä niitä ollut muu voinut sanoa kuin äiti itse, eikä Marian siis juolahtanut mieleenkään epäillä, että kirje ei olisi äidiltä.

— Ken sitä olisi voinut ajatella — sanoi hän itsekseen — että hän nyt heti minun lähdettyäni olisi sinne nenänsä pistänyt? — Voi äiti rukka, kuinka pian unhotit Mariasi! Mutta mitä oikeutta onkaan minulla moittia heitä siitä, olenpa itse isänmaani ja äitini jättänyt — jospa kohta se tapahtuikin hänen kehoituksestaan — olen nyt kuitenkin tyytyväinen vaihtoon enkä tahtoisi lähteä takaisin, miksi siis paheksun äitiäni? . . . Niin, äiti olikin niin yksin, minä sitä kyllä

hänelle sanoinkin, mutta hän vastasi ainoastaan: „En minä ole yksin, lapsi, minulla on Jumala kanssani.“ — Hm, ei meissä ole kenessäkään kerskauksen varaa siinä suhteessa, kun äitikin . . . Vai sanoi kirkkoherran rouvakin niin . . . Äiti kertoo Ullasta — hän hymyili — hän tietää kuinka paljo pidin siitä karitsasta, vai on se kasvanut. Keritsimiä en enää olisi muistanutkaan. — Tahdon nyt kuitenkin suopeamielisesti vastata, tuntuu miltä tahansa, ettei äiti jää pahalle mielelle.

Hän viivytteli kuitenkin joitakuuta päiviä vastausta, kunnes mielensä voitti oikean tasapainon.

XIII.

Nyt kävi Mauno Sandviik aina säännöllisesti postikonttorissa ottamassa sanomalehtiään ja samalla kysymässä kirjeitä, joita jälkimäisiä vähän väliä saapuikin. Vielä ei ollut hän kuitenkaan ehtinyt saamaan vastausta omasta kyhäelmästäään. Hänen levottomuutensa kesti yhtämittaa vieläkin ja kasvoi ihan pelvoksi, kuta enemmän aika läheni niitä päiviä, jonka hän edellisten kirjeiden kulkuajasta laskien tiesi vastauksen voivan ehtiä määräpaikalleen. Mutta kun aika jo oli ehtinyt kulua toista viikkoa ylitsekin, eli Mauno miltei epätoivossa. Hän säpsähti, jos kotoseudullaan näki jonkun herrasmiehen kulkevan, luullen silloin jo nimismiehen näkevänsä.

Aina täydessä pukeessa — rahat vaihdettuina isompiin suomalaisiin seteleihin olivat taskussa — makasi hän hyvästi lukittujen ovien sisäpuolella hypähtäen vuoteeltaan, jos kuuli ulkoa tai etehisestä vieraan äänen tahi astunnan. Aina oli hän valmiina karkaamaan ulos ikkunasta, jonka pielessä seisoj ja kurkisteli akuttimien varjossa ulos takapihalle, josta

hän toivoi ehtivänsä pujahtaa talliin, taluttaa ulos hevosensa, hypähtää sen selkään ja laukata pois.

Jos ne nyt sentään ovat arvanneet ja vastaus tulee virkatietä, se oli hänen alituinen ajatuksensa. Kuitenkaan ei hän koskaan katunut tekoaan, hän olisi päinvastoin ollut valmis tekemään sen uudestaan, saman saaliin voittaaksensa. Ja kun vastaus taaskin tuli mielinen, hymyili hän itseksensä omaa pelkoaan.

Kerran syyspuolella, kun Mauno ajoi lankkukuormaansa kaupunkiin, näki hän puolikasvuisen tytön tien syrjässä polkua tulevan, iso tuokkonen kypsää muuraimia käsivarrella.

— Ahaa, tuossapa on mitä tarvitsen — sanoi Mauno itsekseen — rahoja en kuitenkaan rohkene tarjota, mutta halpahintainen lahja ja noin kauniita marjoja sitte, se ei luulemma tee asiaa huonommaksi.

— Tyttö, mitä muuramesi maksavat?

— Kuusikymmentäviisi penniä — vastasi tyttö — minä saan sillä ostaa itselleni karttuunaliinasen.

— Oletkos kaukaakin?

— En, tuossa se on lähellä kotoni, pensaikossa.

Mauno pysäytti hevosensa.

— Juokse nyt kotio tuomaan minulle puhdas pyy-

he — sanoi hän — niin valkoinen kuin löydät, johon saan sitoa tuokkosen, minä ostan sen liinoineen enkä tinki, marjoistasi saat seitsemänkymmentäviisi penniä, minä annan hevoseni seisoa sen aikaa.

Tyttö laski tuokkosen kuormalle, lähti juoksemaan ja katosi pian pensaikkoon. Hetken kuluttua tuli hän juosten huohottaen pyyhe kädessään.

— Vanhan olisitte saanut viidelläkymmenellä pennillä, mutta tämä maksaa markka viisikymmentä, kun se on uusi.

— Anna tänne.

Mauno satoi tuokkosen siihen ja laski kuormansa päälle. Sitten maksoi hän tytölle marjat ja pyyheen kahdella markalla viidelläkolmatta pennillä.

Kun hän tällä kertaa tuli postikonttoriin, oli hänellä marjanyytti kädessään.

— Mitä teillä siinä on? kysyi postinhoitaja, kun Mauno astui esiin nyytineen.

— Kypsiä suomuuraimia. Mauno avasi nyytin kummaa.

— Ah, sepä oikein hyvä, emme ole nähneetkään vielä tänä kesänä, mutta viekää keittiöön, toisesta portaasta ylös, ei täällä osteta.

— Ei nämä ole myytäväksi.

— Mutta minkätähden tuotte niitä tänne?

Mauno näki luukusta, miten eräs toinen herra, joka ison pöydän ääressä järjesti kirjeitä, hymyillen nosti päätään ja katsahti häneen.

— Anoppini lähetti tämän nyytin herra postinhoitajalle — vastasi Mauno kumartaen — ja käski sanoa paljon terveisiä ja kiitoksia siitä kun hän aina saapi täältä niin vaivattomasti kirjeensä.

— Kiitän! Onko eukolla poika tahi tytär Amerikassa?

— On — vastasi Mauno tomppelimaaisesti — ei muuraimia tahdo olla paljon tänä vuonna, halla vei kukat keväällä.

Postinhoitaja ei uudistanut kysymystään.

— Sanokaa nyt kiitokseni eukolle marjoista, kyllä saa hän kirjeensä, kun se kerran on merkitty, ett'ei niitä lähetetä, ja koska aina heti otatte ne.

— Kiitoksia, monet tuhannet kiitokset, kyllä minä sanon.

Kului puolitoista vuotta ja asia rupesi tuntumaan Maunosta huvittavalta, hän oikein kaipasi noita kirjeitä, jotka alkoivat tulemaan harvemmin. Häntä hu-

vitti sekä kummastutti se ett'ei Maria koskaan enää maininnut sanallakaan hänestä tahi vähääkään koskettanut mihinkään, mikä olisi muistuttanut hänestä.

— Puhutaan kuolleestakin toisinaan — sanoi Mauno silloin itsekseen — ja vihamiehestäkin joskus, mutta minä olen kuin en olisi ollut olemassakaan, olen tahallaan unhotettu. Niin, hän ei tahdo puhua minusta „enemmän kuin täytyy.“ Melkein tekisi mieleni saattaa hänet puhumaan itsestäni vielä kerran, mutta se olisi uhkapeliä se ja sitä ei suotta tee Mauno. Mutta tuo vaiteliaisuuskin tuntuu minusta kuin sen alla makaisi koira haudattuna?

Helmikuulla tuli Marialta seuraava kirje, jonka sisällitys oli saada Maunon hämilleen.

Kirje Marialta äidilleen.

Oldville 21 I 187*.

Kallis kaivattu äiti!

Taaskin piirrän muutaman rivin Sinulle, rakastettu äitini, vaikka en tiedä tulevatko ne milloinkaan käteesi, kun et vastaa niihin. John kuitenkin vakuuttaa

minua siitä, että ne saatte, sillä hän sanoo, että kirjeiden täytyisi tulla takaisin, jos eivät ole tulleet perille, kun kuoressa on hänen leimansa. Sentähden kirjoitan nyt taaskin, vaikka tämä vaitiolonne kadottaa minulta kaiken kirjoittamishalun. John, joka näkee miten odotan kirjettä, luulee että siitä kentiesi saisi selon minne ne joutuvat, sillä otaksumme, että kumminkin joskus olette vastannut, mutta, että niitä ehkä joku onkii täällä. Mutta minä olen esittänyt, että annamme sen olla ensi kesään, ehkäpä silloin muutenkin saamme selon asiasta, sillä. . . mutta minä säästän sen viimeksi. Ensiksi kerron Sinulle, äitini, suuren uutisen. Minulla näet on pieni poika, joka on saanut nimekseen John, niinkuin isäkin, ja se on nyt kuukauden ikäinen ja sangen kiltti ja on ihan isänsä muotoinen, mustine silmineen, ainoastaan paljon vaaleampi. — Kun saan vastauksesi, jota yhäti vielä toivon, niin lähetän kaikkein meidän valokuvamme Sinulle. Puolitoista vuotta olen jo ollut täällä ja saanut vasta yhden kirjeen kotoa! Ah, jos tietäisin, kuinka voit, oletko terve? Olen oikein levoton, kun en saa vastausta. — Että elät, sen kuitenkin tiedän, sillä muuten olisi minulle kyllä kuolonsanoma toimitettu, josta Jumala

varjelkoon! Oi, mikä sen nyt toikaan kirjeeseni, eihän se nyt lie joku paha enne . . . ? Niin, Herra lisätköön sinulle elonpäiviä ja terveyttä!

Sano äidinisälle paljon terveisiä Johnnyltä! Pikku Johnny lähettää äidinäidille tervetuisensa ja lupaa tulla isän ja äidin kanssa kesällä mummoa tervehtimään. Niin, äiti, tämä se uutinen oli, jonka säästin viimeiseksi, silloin saat taaskin nähdä

oman

Mariasi.

— Tuhat tulimmaista . . . huudahti Mauno ja löi hevosta, että se hypähti karkuun. Hänellä oli edelleen tapana ajaessaan lukea kirjeet. — Se nyt vielä puuttuisi, voi sen seitsemän, eikä tuo ole koskaan mieleenikään juolahtanut, että hän kotio tulisi noita aarteitaan näyttämään! Mustan miehen kanssa, miten kehtaakaan hän tulla hänen kanssaan tänne? Mutta hän pitää niin paljon siitä mustasta. Hm, mitä se todistaa? Eihän ihminen aina tahdo kaikkia näyttää, mistä hän pitää. Minä pidän myöskin hänen kirjeistään, mutta en suinkaan tahdo niitä kellekään näyttää. Thih, ja Mauno nauroi tihautti tuolle hänen mielestään te-

rävälle johtopäätökselleen. — Mutta ei siitä sentään niin tulla kuin itse luullaan, täällä ohjanperät ovat vieläkin. Nyt saat vastauksen, mutta et varsin heti, se herättäisi huomiota sekin. Sitten tanssitan sinua mustassa hameessa. Täytyy nyt vaan tästä puoleen ruveta kysymään toisenkin ämmän kirjeitä postissa. Mutta kun ei siitä vaan paha perisi. Joutavia, eihän niitä kukaan muu tiedä kysyä kuin minä, ja kun ei niitä kukaan kaipaa, niin mikä niistä sitte selvän otti?

Että Mauno nytkin teki laskunsa oikein, tulempian huomaamaan. Lentäkäämme siis taaskin kuvittelun siivillä ylitse Valtameren.

XIV.

Isoissa, harvoissa hiutaleissa lensivät lumihyppy-
lät ulkona ikäänkuin toisiaan etsien. Talvi jätteli hy-
västi. Sen valta ei ollut suuri ollutkaan, melkein aina
vaan oli se ollut sadetta, ja nyt oli se kaikki, sillä huh-
tikuun aurinko, joka katseli lämpimästi hymyävänä
harvan harson takaa, houkutteli talven valtansa me-
nettäneenä itkemään sen kyyneliksi maahan. Se oli
kuin pilantekoa talvelta tuo lumentulo enää, sillä ke-
dot kaikkialla olivat jo pukeutuneet rehevään, korke-
aan ruuhoon ja kevätkukkiin. Kevätvirrat juoksivat
uomien täydeltä ja kesälinnut visertivät puissa, mut-
ta siihen nähden, että nyt oli huhtikuun ensi päivä,
oli tuo pila talvelta kyllä paikallaan. Tahi olivatko nuo
pitkät kyyneleet, jotka juoksivat alas Marian ikkunoi-
ta, enteitä? Ken tietää? Siten kuvaantuivat ne hänelle
itselleen, sitte. . . Mutta olisipa ollut tarpeen muistaa,
mikä päivä se oli.

— John!

— Niin!

— Onko minulle kirjettä?

— En tiedä. Heti. . . Minä katson.

John oli työhuoneessaan, posti oli juuri tullut ja hän tarkasti sen sisältöä.

— Ei ole.

— Ooi — kuului Marian valittava ääni.

— Ah, ystäväni, täällä on kirje ihan pohjalla — huudahtaa John iloisesti.

Hän kääntää kirjettä, jossa on erään Pohjois-Suomen kaupungin postileima. Mutta mitä, hänen kätensä värähtää hiukan?

Maria on avoimien ovien kautta huoneesensa kuullut hänen iloisen huudahduksensa, hän rientää sisään.

— Minulle! huudahtaa hän.

— Niin Mary — sanoo John, joka on levottoman näköinen — tässä on sinulle kirje, mutta pelkään, että se tuopi sinulle murhetta, voitko sitä kantaa?

— Ah, murhetta — sanoo Maria hämmästyneenä. Hän otti kirjeen, luki osoitteen, katsoi postileimaa ja hymyili. — Tämä on äidiltä! Hän suuteli kirjettä.

John hymyili myös, mutta hänen hymynsä oli huolestunut, levoton.

Maria käänsi kirjettä.

— Oi Jumala, tässä on musta sinetti. . . Äitini on kuollut!

Kyynleet syöksyivät hänen silmistään ja hän vajosi miehensä syliin vavisten.

— Avaa kirje, lemmittyäni, ehkäpä se on joku muu omaisesi, jonka kuolemasta kirje tuo sanoman, kentiesi isäpuolesi.

Hänen äänensä oli epävarma.

— Ei, ei se on varmaan äiti. Minä näin hänet taaskin mennyt yönä unissani ja hän oli niin kalvea. Koko päivän olen ollutkin levoton.

Hän meni huoneesensa.

Vapisevin käsin repäsi hän kirjeen auki. Sen sisältöä, jonka ylitse hänen silmänsä syvällä liikutuksella ja riitaisilla tunteilla lensivät, kiiruhdamme mekin yli hänen olkansa lukemaan.

Mrs Mary Tomkins.

Suomi . . . n pitäjä Maalisk. 9 p. 187*.

Arvoisa sisarentyttäreni Maria!

Nyt otan kynän käteeni ja rupean kirjoittamaan ja tulen tällä lentävällä lehdellä Sinua tervehtimään,

koska ei ääneni kuulu eikä käteni ulotu. Ja saan tietää antaa, että me voimme hyvin ja toivotamme Sinulle sitä kallista Herran lahjaa, sillä mikä taitaa olla parempi tässä maailmassa kuin hyvä terveys?

Ja nyt saan minä ilmoittaa, että äitisi, minun eläessänsä rakastettu sisareni Maria Helena Langviik rauhallisesti nukkui kuolemaan 2 päivänä olevaa Maaliskuuta tänä vuonna, elettyänsä 46 vuotta, suruksi ja kaipaukseksi minulle ja miehelleen. Hän sairasti kauvan, tuli pian jälkeen Sinun lähtösi ja jälkeen sen, kuin oli mennyt uuteen naimiseen, keuhkotautiin, jonka hän sai murheesta, kun luki Sinun ensi kirjeesi, josta hän sai havaita, että Sinä olit mustan murjaanin vaimona. Hän ei saanut yölepoa, eikä ollut hänellä ruokahalua sen jälkeen. Kun hän oli kalaja perkaamassa, pesemässä ja suolaamassa, kävi sairautensa sitä huonommaksi ja päättyi vihdoin kuoleamalla.

Emme me ole sitä asiaa, että sinun on niin käynyt, täällä tahtoneet kenellekään puhua. Minä kielsinkin ja sanoin että ei suinkaan ne levittelemisestä parane, vaan olemme antaneet ihmisten olla siinä luulossa, että Sinä olet naimisissa Maunun kanssa siellä, koska

sitä varten lähditkin. Missä hän nyt mahtaa olla, Mauno, oletkos kuullut mitään hänestä? „Kun ei kirjoitakaan“, sanoo isäntäkin, Simo. Mikä hänenkin loppunsa on vehkeineen?

Emmekä me tainneet kirjoittaa vastausta tuolla oudolla nimellä, sillä silloin olisi koko asia tullut ilmi täällä. Äitisi aikoi aina mennä taaskin kaupunkiin kirjoittamaan vastausta, kun hän paranee, niinkuin silloinkin, hän luuli vaan aina paranevansa, mutta tuli joka päivä huonommaksi.

Minä olen häntä hoitanut ja vaalinut ja Karl Hindrikin kanssa toimittanut hänet kunnialla haetaan. Niin, ja hän lupasi minulle hoitopalkaksi pienet tavaransa mitä häneltä itseltä sopi jäädä, mutta kyllä ne jotensakin kuluneet ovat. Karl Hindrikki on myös kunniallisesti ostanut kaikkia mitä vaan on neuvottu, mutta ei kuoleman lääkettä tule. Lehmä siinä nyt on arvokkaampi ja pari lammasta, me teurastimmekin pari kaurista, jotta saimme tuoresta hänelle, ja he tappoivat syksyllä jo pari. Sekin on vanha jo, lehmä. „Ei suinkaan Maija niitä perimään tule tänne, tottapa hänellä on mitä hän tarvitsee, koska hän sanoo“, sanoi vainaja. Ja Karl Hindrikki saapi tuvan ja muut

huoneet. Ja hän käski minun lähettää Sinulle hänen viimeiset terveisensä. Eikä hän ole antanut ilmoittaa sinulle, että hän oli kipeä, „kyllä hänellä taitaa olla muutoinkin leiviskänsä, Maiju raukalla“, hän sanoi. Ja jos Sinä antaisit minulle jonkunlaisen vastauksen ja kirjallisen tiedon, tahdotko periä taikka ei, ja että miehesikin piirtäisi siihen puumerkkinsä alle, jotta se olisi laillinen, sitä muistuttaa meidän isä Karl Hindrikki. Ei suinkaan se nimi senvuoksi kaikkien tietoon tule, vaikka se asiakirjaan tulee, koska miehet sitä nyt tahtovat niin.

Ja tämän kirjeen panen minä jonkun matkustavaisen muassa kestikievarista kaupunkiin, en tahdo panna sitä täällä mihinkään laukkuun ihmisten tähden. Ovatko ne neekeri-mustalaiset paljonkin mustempia kuin nämät täällä? Vaikka eihän ihminen sille voi mitään, kun Jumala hänet on luonut.

Eikä nyt enää mitään muuta tällä erällä, vaan Sinulle ja miehellesi minulta ja mieheltäni ja meidän Liinalta ja Karl Hindrikiltä paljon terveisiä, jotka piirtää Sinua aina muistava tätisi ystävyydellä

Kaisa Lovisa Smeedis.

J. K. Meidän Liina, joka käy suntion koulussa, on

tämän kirjoittaja, ja minä itse olen pannut sanat.

S. S.

Maria itki kauvan. Vihdoin näytti hänen mielensä kuitenkin tyyntyvän, hän nousi ylös sohvalta, meni ja valeli silmiään raikkaalla vedellä, sitte meni hän miehensä luokse hänen huoneesensa.

Tälle kertoi hän kirjeen sisällyksen, että äiti oli pitemmän sairauden perästä kuollut, että kirje oli tädiltä, joka puhui äidin sairaudesta ynnä siitä pienestä omaisuudesta, joka oli jäänyt hänen jälkeensä. Samalla mainitsi hän aikovansa vastata että tämä saisi sen pienen irtaimiston pitää äidin hoitopalkkiona. Huoneet, jotka isä-vainaja oli itse tehnyt, eivätkä kuuluneet taloon, saisi isäpuoli pitää, niin oli äiti suonut. Hän puhui tyynesti, mutta lopetettuaan vaipui hän nyyhkien sohvalle.

John istuutui hänen viereensä, laski käsivartensa hänen vyötäisilleen ja sulki hänet kiinteästi itseensä. Mitään ei hän sanonut, sillä hän tiesi, että sanat eivät nyt auttaneet.

Jo ensi postissa kirjoitti Maria vastauksen tädilleen. Hän kiitti ainoastaan tatiä siitä että tämä oli hoitanut äitiä ja sanoi ett'ei hän pyytänyt mitään äi-

din jääneestä omaisuudesta, vaan saisi täti ja isäpuoli ottaa kaikki ja jakaa keskenään miten parhaaksi näkivät, hänellä oli kyllä itsellä. Mihinkään muuhun ei hän kirjeessään vastannut, vaan lopetti lyhyesti, allekirjoittaen ainoastaan: „sisarentyttärenne Maria Tomkins“.

Kirjeen johdosta ilmoitti Maria John’ille, että täti voisi joutua rettelöihin sen pienen perinnön tähden, jos ei siinä olisi hänenkin nimeänsä, koska Suomen laki pitää vaimon holhoustilassa.

John hymyili, mutta varmuuden vuoksi kirjoitti hänkin siihen nimensä alle.

Tädin kirje haavoitti syvästi Marian tunnetta, siinä kun puhuttiin halveksimalla hänen miehestään. Miehestä, jota hän lempi kaikesta sydämestään ja piti arvossa ylitse kaikkien muiden miesten maailmassa! Mies, joka oli sivistynyt ja jalo, ja hänet taisi täti verrata — mustalaisiin!

Mutta täti ei tunne John’ia, ajatteli hän, sentähden täytyy suoda se hänelle anteeksi. . . Muuten kuvaa tuo kirje täydellisesti tädin luonnetta, sillä täti on aina ollut pintapuolinen ja itsekäs, ihan äidin vastakohta, vaikka he silti paljon rakastivat toisiaan. Vai ovat an-

taneet ihmisten luulla, että minä olisin hänen . . . se on melkein liiaksi. Kuinka äitikin . . . ? Mutta hän on ollut kipeä, äiti-raukka, ja minä tunnen tädin, se on juuri hänen moistaan, että vaan kaikki näyttäisi ulkoapäin hyvältä. Ja hän on aina komentanut äitiä sen tähden, että hän on kymmenen vuotta vanhempi, sanoo hän, mutta se on luonteessakin hänellä.

XV.

Marian elämä valui nyt rauhallisesti kuin tyyni virta ajan uomassa. Että hän sangen syvästi kaipasi äitiänsä, on luonnollista, ja sitä syvemmin, kun hän uskoi että tuo rakas äiti murehtien hänen avioliittoaan oli saanut kuolemansyyn ja kun hänen hienotuntoisuudesta täytyi salata tämä mieheltään ja anopiltaan. Mutta kun hän tiesi itsensä syyttömäksi ja näki millä osanotolla niin mies kuin anoppikin jakoivat hänen suruaan ja huolellisesti koettivat sitä lieventää, koetti hän itsekkin voittaa sitä.

Marian suru haihtui vähitellen ja luonnollinen, syvä kaipaus oli pikemmin rakas muisto äidistä, oli ainoastaan mieto varjo hänen auringon valaisemalla elämänpäivällään. Hän tunsi itsensä sanomattomasti onnelliseksi tuon herttaisen pienen perheen keskuudessa, jonka jäseneksi hän oli sovellutettu. Hän hoiti halulla talouttaan, jossa taidossa ystävällinen anoppi häntä vähittäin oli opastanut. Hän ei kysellyt, sillä aluksi ei olisi hän kumminkaan ymmärtänyt selityksiä, mutta hän otti silmillään sen tarkemman tiedon

asioista. Hän seurasi myötä, katsoi miten tehtiin, mistä otettiin ja miten käytettiin mitäkin, aina ollen apuna missä sopi. Ja se oli hänelle suureksi avuksi, että oma äitinsä oli harjoittanut häntä hyvään järjestykseen. Päivä päivältä tuli Maria senkin tähden anopilleen rakkaammaksi, sillä tämä huomasi, että hänellä oli hyvää käytännöllistä ymmärrystä sekä että hän oli sangen huolellinen kaikissa toimissaan.

Ensi vuosilta jo kerrottujen tapausten jälkeen ei ole mitään sanottavaa kertomista. Ainoa mainittavampi tapaus tältä ajalta on, että nuori vaimo pari vuotta jälkeen lahjoitti miehelleen toisen pojan. Tämä oli isälle miltei vielä suurempi lahja kuin ensimmäinen sillä se oli sinisilmäinen, vaaleatukkainen, vaaleaihoinen ja muuten sangen äitinsä muotoinen. Pienokainen sai isän enon jälkeen nimekseen Henry.

Pikku Johnny sopersi jo isoäidin huviksi, jonka kultasilmä hän oli, isää, äitiä, isoäitiä ja monta muutakin sanaa. Muuten oli hän varsin vallaton pikkumies, jotta hoitajalla oli täysi työ hilpeän pojan peräänkatsomisessa.

Ainoa pilvi, joka nousi Marian taivaalle, sittenkuin surun saineus äidin kuolemasta jo oli huojen-

nut ja jättänyt jälkeensä ainoastaan miedon muiston, oli tuon kultaisen anopin kuolo. Tämä tapahtui viidennellä vuodella Marian avioliitosta. Mistris Tomkins oli sangen helteisen päivän jälkeen kauvan illalla oleksinut ulkona ja yöllä tuntenut jähmistävää vilua. Hän sairastui äkisti kovaan kuumeeseen, joka muutaman päivän perästä lopetti hänen elämänsä.

Marian kaipausta oli syvä ja todellinen. Hän kaipasi tuota hellää ja äidillistä ohjaajaa, johon hän niin luottamuksella oli voinut turvautua. Nyt sai hän kokea omia voimiaan. Mutta hän oli hyvin käyttänyt aikansa, eikä emännän huolet senvuoksi tuntuneet hänestä raskailta. Sitäpaitsi oli Ester, joka lapsuudestaan oli talossa ollut ja josta hän piti kuin sisarestaan, hänelle suureksi avuksi. Ester oli mistris Tomkins-vainajan johdon alla hyvin perehtynyt taloudellisiin toimiin, oli huolellinen ja luotettava ja nuori emäntä voi siis syystä sanoa, että hän oli ikäänkuin hänen oikea käntensä.

Mistris Tomkins oli nyt sangen kaunis nainen. Tuo ujo, neidollinen mietous, joka ilmausi hänen kasvoissaan, kun ensin tutustuimme häneen, oli antanut sijaa loistavammalle kauneudelle, jonka hänen varma,

mutta aina lempeä ja luonnollinen oleensa teki niin viehättäväksi. Maunolla oli tosiaankin ollut hyvä kau-
neudenaisti hänen valintansa Mariaan langetessa.

Englannin kieltä oli hän Svensson'in johdolla op-
pinut ja sitä hän sujuvasti sekä puhui että luki. Ja hä-
nen kasvoistaan puhui hänen sielunsa ylevyys, aikai-
sin elämän koulussa tallelle pantu tieto oli koonnut
pari hienoa poimua hänen otsalleen ja painanut kas-
vojen sävyihin ajatusrikkaan leimansa.

Eipä siis kummakaan, että John Tomkins tunsi
lemmen siteen, mikä kiinnitti hänet vaimoonsa, jo-
ka päivä tulevan lujemmaksi, kun hän näki, miten tä-
mä koetti lukea ajatuksia hänen silmistään ja kaik-
sa ennättää hänen mielipiteitensä. Ja ett'ei se ollut mi-
kään pelvokas, orjallinen mielisteleminen, vaan syvä,
hellä rakkaus, joka eli ja toimi Mariassa, sen tiesi kyl-
lä John.

William Tomkins ei ollut sittemmin ollut kotona
kun hän Marian tultua matkusti enonsa luo. Mutta
nyt hänkin oli kotona. Hän oli saapunut äitiään hau-
taan saattamaan muutamia viikkoja sitten. Hän ai-

koi nyt viettää lopun kesää veljensä luona, sanoi hän, nauttia maaelämästä ja elähyttää lapsuuden muistojaan veljen perheen piirissä.

Perheen lisäys William'in kotio tulon kautta teki mieluisan vaihdoksen kodin yksitoikkoisessa, vaikka onnellisessa elämässä, jossa nyt äidin poismenon johdosta kuitenkin tuntui tyhjä aukko. John'ille oli tietysti ainoan, suuresti rakastetun veljen kotiotulo vielä yksi lisäys hänen onneensa. Ja Mariallekin, joka aina jakoi miehensä tunteet, oli William'in tulo tervetullut.

William oli joka paikassa apuaan tarjoamassa ja poikien kanssa kisaili ja juoksi kilpaa ja kätköstä heidän kanssaan. Ja jos hän huomasi, että Maria tapansa mukaan oli menossa jonkun vanhan neekerin mökkiin tahi jonkun sairaan tykö, niin tuli hän, joka usein sattumoisin tapasi kälynsä tiellä näillä matkoillaan, kohteliaasti ja anasti häneltä korin käsivarrelta ja kantoi sen paikalle. Sitten pisti hän itsekin usein dollarin sairaan käteen. Ja juuri se, että William'illa oli avoin sydän kanssaihmissänsä kärsimyksille, antoi hänelle arvoa Marian silmissä. Hän on hyvä poika, ajatteli hän. Hän piti yhä vieläkin William'ia poikana, tämän isoa kokoa lukuunottamatta, sillä hän oli itse

toista vuotta vanhampi kuin William ja naisena sekä kahden poikasen äitinä piti hän itsensä nyt äidin kuoltua kuin äidin sijaisena William'illekin. Ja William'in luonnon hilpeys oli myöskin omansa ylläpitämään tuota äidillisyyden käsitettä hänessä.

Eräänä päivänä istui mrs Tomkins puiden siimeksessä vähäisen käsityön kanssa verannalla huvilassa. Hänen silmänsä seurasivat tarkkuudella poikia, jotka juoksivat verannan toisesta päästä toiseen ja sieltä takaisin yhtämittaa.

Nyt tuli mr Tomkins käyden puiston polkua pitkin ja astui portaita ylös verannalle.

Lapset juoksivat iloisesti häntä vastaan, mutta isä, vakavampi luonteeltaan kuin setä, ei juossut heidän kanssaan kilpaa, vaan sijoittautui lavitsan toiseen päähän, jolla äiti istui ja nosti pikku Henryn polvelleen. Lapsi ei kuitenkaan tyytynyt istumaan, vaan lähti taaskin kilpajuoksuun veljen kanssa, ja vaikka hän yhäti olikin tappiolla, oli hän yhtä iloinen kuin voiton ottajakin.

— Mitä ompelet, Mary — kysyi mr John hymyillen — onko sinulla taaskin joku uusi holhokki?

— Tämä puku tulee Cardyn pikku Nellylle, minä

saan sen heti valmiiksi. William ratsasti ulos äsken, mutta ehkäpä hän tulee siksi, hän lupasi tulla kanssani, kun menen sen viemään.

— Niin, kyllä se perhe nyt varmaan tarvitseekin apua, olen kuullut että Cardy itse on sairastunut. Ja montako lasta hänellä onkaan?

— Seitsemän ja kaikki alaikäisiä. Se on tukala asema työmiehen perheelle, kun isä sairastuu.

— Minä toimin sinne lääkärin vielä tänään, saat sanoa.

— Kiitos, John! Mutta nyt kuuluu kavioiden kapsetta, William tulee. Tulethan sinäkin kävelyille?

Hän tähtäsi lempeän katseensa mieheensä, likeni häntä ja otti hänen kätensä odottaen vastausta.

John laski käsivartensa hänen vyötäisilleen ja veti häntä lähemmäksi, sanoen:

— Ei tänään, huomenna kentiesi.

— Mikä sinua estää tänään?

— Minulla on nyt eräs tili tarkastettavana.

Hän nousi ylös ja lähti käyskelemään pitkin verannan lattiaa.

Nyt astui William ylös verannalle iso kaunis kukkakimppu kädessään.

Mr William oli kaikin puolin miehistynyt ja käynyt muhkeaksi. Samaten kuin mr John omasi hän sangen sorean vartalon, jonka uljas ja luja rakennus osoitti suuria ruumiin voimia. Luonteeltaan oli hän vilkas ja hilpeä ja hänen palavat tummanraskeat silmänsä säteilivät ilosta.

— Mistris Warden lähettää rakastetulle kälylleni herttaisimmat terveisensä, liitettynä näihin kukkiin, toivomuksella että kälyni jonakuna päivänä tekee hänelle kunnian tervehtimässä käynnillä. Sinä John ja teidän nöyriin palvelijanne olemme myöskin suljetut kutsumukseen — lopetti hän näytelmällisesti.

Hän tarjosi kukat syvällä kumarruksella mrs Tomkins'ille.

— Kiitos! — sanoi viimemainittu nauraen. — Ah, miten kauniita kukkia. Oliko mistris Warden terve?

— Oli, mutta valitti valvoneensa, päätä sanoi kiivistävän, luulemma — sanoi William välinpitämättömästi — ah ei, pikku Suson saapi hampaita, sitä se oli. . . Jopa Nellyn puku on valmis, näen mä, joko pian lähdemme Cardylle, Maria?

— Heti, tämä on viimeinen nappi, jonka kiinnitän. Mutta John, etkös nyt kumminkin tule sinäkin?

— Niin, mikä sinua estää, John?

— Ei, minun täytyy saada se tili tarkastetuksi edellä puolisen. Mutta minulla on eräs esitys sinulle Will, joka samalla sisältää uutisenkin.

— Ah, sinä teet minut uteliaaksi.

— Eikä sinua yksin, Willian — sanoi Maria hymyillen. — Anna meidän kuulla esityksesi.

— Sinä tiedät, veljeni, tuon Browns'in farmin, joka on varsin rappiolla. Maa on iso ja hyvä, mutta huonosti hoidettu. Ukko ei voinut sitä enää hoitaa, mutta ei tahtonut siitä eritäkään, vaikka minä olisin hänelle hyvän eläkkeen antanut. Noh, kyllä hän siitä vuosittain sai niin paljon tuloa, että se hänelle hyvin riitti, sen hän itsekin sanoi, mutta hyvin hoitaen se tietysti antaa paljon enemmänkin. Nyt kun vanhat molemmat ovat kuolleet, ukko kuoli myös viime talvena, ehkäpä muistat että eukko on ennen jo kuollut. . .

— Kyllä muistan, Meggy Browns.

— Niin. . . Nyt kun he ovat kuolleet, on siis farmitaaskin jollekin annettava. Minä esittäisin siis, jos ei sinulla ole mitään sitä vastaan, Will, että sen annamme Jim Robeson'ille, hän on kelpo mies, eikä suinkaan pidä sitä pelehdyksissä. Ja minä ai'on auttaa

häntä.

— Ah — huudahti mrs Tomkins — kyllä tiedän, se on oikein, John.

— Mutta minä en vielä tiedä — sanoi mr William — mistä saapi farmi emännän, sillä se kai se uutinen on, jonka se esitys sisältää, eihän Ester tiedämmä?

— Juuri Ester, Jimmy on itse kertonut minulle kaikki. Ja jos sinä nyt tahdot, Will, samoin kuin minäkin, sillä ei minun sovi niin suuresta maasta yksin päättää, kun meillä vielä on kaikki jakamatta, mutta jos ei sinulla ole mitään sitä vastaan, niin annamme sen heille.

— Tietysti sen annamme ja pidämme sitte heille häät. Minä kutsun itseni jo nuodemieheksi, en ole ollutkaan nuodemiehenä sittenkuin sinun häissäsi, John. Ja Maria pukee morsiamen.

— Kyllä, sen olen jo luvannutkin hänelle ja autan muuten heidän talouttaan kuntoon. Meillä on noita vanhoja huonekaluja niin paljon, kun uusia on laitettu, saanko antaa niitä, John?

— Tiedät, ett'ei sinun tarvitse minulta kysyä, mutta nyt suon sen mielellänikin, että ne annat. Ester saapi sitäpaitsi pienen pääoman, jolla pääsevät alkuun,

ja Jimmyllä on myöskin rahaa säästössä, hän on aina ollut tarkka ja säästäväinen.

— Se on siis suostuttu. Ja nyt menen taaskin sen korin etsimään, se on kai valmiiksi ladottu jo, Maria, koska tästä tulee lähtö sinne Cardylle.

— On. Jos olet niin hyvä, William.

Hän lähti juoksemaan huoneriviä kohti läpi puiston.

XVI.

Suopeamielisen lukijan suostumuksella jätämme Esterin ja Jim'in häiden vieton ja palaamme taaskin pikimmältään, kuin moniaat muutkin siirtolaiset nykyaikana, yli Atlantin kotomaahan, ehkäpä sielläkin joku aikoo häitä viettää.

Ensiksi on meidän palaaminen pari vuotta takaisin ajassa, se on siihen aikaan kuin tuo „tädin kirje“, jonka arvoisa lukija tietää Mauno Sandviikin kirjoittamaksi, oli matkalla.

Pelko sydämessä kävi hän postikonttorissa kyselemässä kirjeitä, nyt sekä anopille että tädille. Hän ei tahtonut jättää kysymättä edellisellekään, vaikka ei hän hänen nimessään nyt odottanutkaan, sillä hän ajatteli: ehkäpä näyttää luonnollisemmalta, koska niitä ennenkin olen hänelle viedäkseni ottanut, että vielä edelleenkin kysyn. Vastaus, joka toukokuun alussa saapui rouva Tomkins'ilta „tädin kirjeeseen“, osoitti että Mauno oli nytkin tehnyt laskunsa oikein. Hän tuli sen kautta vakuutetuksi siitä, että hän nyt voisi elää pelotta edellisen puolelta ja saisi rohkeam-

min esiintyä kuin ennen.

Nyt alkoi hän kauppaliikettä harjoittamaan, hän avasi kauppapuodin kototalossaan, missä hän asui. Naapureita sekä kyläläisiä olikin vähän kummastuttanut se että Mauno Sandviiki, joka oli rikas mies, eli ajomiehenä. Hän osti nyt tavaroita ja laittoi puotinsa hyvään kuntoon, sillä siihen hänellä oli hyvää älyä. Rahaa ei hänellä kuitenkaan ollut paljon kiinni liikkeessään, mutta hänelle annettiin velaksi, kun tiedettiin sitä hänellä olevan. Hän oli estelevä maksamisessaan ja maksoi ainoastaan vähäisen osan ostetusta; kauppiaat taas, joilta hän otti tavarat, antoivat mielellään velaksi, siten sitoakseen niin rikkaan ostajan ainaiseksi kauppatuttavaksi. Aluksi hän tietysti käytti enemmän rahaa, mutta pitkin aikaa kasvatti hän velkaansa kaupunkiin, ja vaikka hän joskus veikin rahaa isommissa määrissä sen mukaan kuin tavarasta irti sai, otti hän kuitenkin taaskin ulos tavaraa ylitse rahan arvon, niin että vähän ajan sisällä hänellä jo oli koko varasto velkana. Kaupungin kauppiaat nauroivat keskenään sitä ett’ei Sandviiki malttanut luopua rahastaan, vaan mieluummin osti velaksi, vaikka hänellä kyllä olisi ollut vara maksaa tavarahan hinta heti

paikalla. Tämän ivan Mauno itsekin huomasi, mutta siitä ei hän väliä pitänyt, joskin tavara joskus velaksi oston tähden nousi vähän kalliimmaksikin kuin rahalla ostaen. Kyllä sen moukilta otan takaisin, ajatteli hän. Velaksi ostoa teki hän sentähden, että hän oli varuillansa. Jos esimerkiksi joku Amerikassa matkailija sattuisi tapaamaan Marian siellä, tahi miten hyvänsä nousisi epäluuloa asiasta itseään vastaan ja hän näkisi itsensä pakotetuksi karkuun menemään, niin silloin saisi hän jättää kaikki siihen ja lähteä matkaansa rahoineen. Ett'ei hän samasta syystä kelleen lainannutkaan, on itsestään selvää, vaan sanoi aina rahat olevan pankissa, kaupassa kiinni tahi jossakin muualla. Mutta jo yllämainitusta syystä ei rohjennut hän mihinkään pankkiinkaan rahojaan sijoittaa, sillä eipä hän voinut olla vakuutettu siitä, että hän saisi aikaa ja tilaisuutta nostaa rahoja mistään pankista mensesään. Ja ett'ei hän rohjennut mennä naimisiinkaan kenenkään kanssa, se tuskin kummastuttaa, kun ottaa huomioon, että hänen aina täytyi olla vapaa pois lähtemään.

Mutta kun lähes seitsemän vuotta oli kulunut eikä vielä ollut hivahdustakaan kuulunut tuosta vanhasta

asiasta, uskoi Sandviiki sen jo ijäksi kuolleen ja unholaan haudatuksi. Ainoa, mikä voisi eloon herättää tuon kuolleen aaveen, oli nyt enää Marian todellinen kuolema ja sen kautta mahdollisesti sukulaisille lankeava perintö tai ehkäpä ilmoitus asiasta. Mutta siihen voi vielä olla pitkä aika ja tuskinpa mrs Tomkins, jos hän kuolisikin ilman rintaperillisiä, antaisi sukulaisten, joiden hän uskoi häntä häpeävän, periä itseään, ja luultavasti elikin poika ja kentiesi oli hänellä jo useampikin lapsi. Täten mietiskeli Sandviiki. Ja kaikissa tapauksissa päätti hän vieläkin olla varuillaan. Mutta nyt oli hänkin päättänyt naida, sillä Aallundan Eriika oli kahdenkymmenen vuotias kaunis, ruskeasilmäinen tyttö ja rikas, ja se seikka, että hän oli vastahtoinen Mauno-kauppiaalle, se ainoastaan kiihoitti tämän mieltä. Hän oli nyt niin rakastunut kuin hänen moiselleen miehelle oli mahdollista ja sen lisäksi harmistunut siitä että Eriika taisi pitää tuon pitkän sotilaan Ylves Joosepin, vaikka hän nyt olikin jefreitteiksi ylennetty, paremmassa arvossa ja rakkaampana kuin hänet itse. Kun siis Aallundan isäntä tahtoi lykätä tyttärensä häiden viettoa syyspuoleen, kunnes kesäkiireet olisivat ohitse, tahtoi Sandviiki niitä nyt

kesällä vietettäväksi ennenkuin tuo Ylves tulisi kotio rettelöimään.

Tapaamme Maunon taaskin Aalundan isännän kamarissa.

— Noh, käsketään nyt sitte tyttö tänne — sanoi ukko edelliselle, joka kiiruhti asiaansa.

— Se näkyi menevän kylään äsken, minun taloon tullessani. . . Kippis. — Mauno nosti lasiaan huulilleen.

Pöydällä on Mauno-kauppiaan tuoma konjakkipullo, jossa kuitenkin on väkevämpää joukossa ja pari juomalasia, joista jo on otettukin „pienet“.

Ukko otti lasistaan hyvän kulauksen.

— Äh, kiitos, hyvää ainetta. . . Mutta ei sitte auta mitään ennenkuin hän tulee, ja hän voipi olla poissa koko päivän juuri siitä pelosta.

Ukko veti esiin ikkunalta pöydälle tupakkatuokkosensa.

— Panetkos tupakkaa päälle, hampaasen?

— En, kiitos! Sandviiki veti takinlakkaristaan nopeasti esiin hienon sikarikotelonsa — Muistattehan, että minä poltan ainoastaan, ja hienoja sikareja vain, pannaan sauhuiksi.

— Niin niin, noh, eletään nyt sitte herroiksi taas-kin. Niin, tiedät että hän kieltää kiveen kovaan, tyttö, ja kun ei ole äitiä, joka komentaisi. . .

— Hm. Jos ottaisi kursailematta kuulutuskirjan pappilasta. Eihän tuo vielä vihkimys ole ja voipi hän mennä sen kieltämäänkin, jos niin kovalle ottaa. Kyl-läpä se joskus ennenkin on kuulunut tehdyn, se temp-pu.

— No niin, no niin, en tuota juuri tahtoisii tehdä, mutta. . . Kummasti itsepäinen se tyttö nyt onkin, pulska mies kuin patruuna eikä sentään. . .

— Mitäs se sen pahempi on, vaikka sen luvattakin teemme? Tiedätte itse, että tytöt aina alussa ovat vastahakoisia olevinaan, mutta aikaa voittaen kyllä suos-tuvat. Minulla ei kuitenkaan ole aikaa tuhlata noihin suostuttamispuuhiin, sentähden tahdon käydä vähän jyrkästi asiaan kiinni.

— Niin, en minä juuri tiedä, ovatko aina. . . Noh, ehkäpä ovatkin, sitäkö enää muisti — jupisi ukko itsekseseen, ja lisäsi kovemmin — Noh, mitäs muuta kuin menet sitte, Jumalan nimessä, pappilaan.

Sandviiki kaatoi isännän lasin täyteen.

— Kippis.

— Noh, kippis vaan — isäntä otti taaskin kulauksen — mutta minä luulen, että tuntuu jo päässäni.

— Ne ovat pikkuasioita miesten kesken, heittäkää menemään. Sitä vasten kai se jumalanlahja tehtykin on.

— Niinpä niinkin, olkoon menneeksi.

Ja ukko otti vielä pitemmän kulauksen.

— Mutta miten sen pappilassa käynnin kanssa nyt tehdään, lykätäänkö asia vielä viikko?

— Ei lykätä. Mutta paras olisi, luulemma, hyvä appeni, että te itse kävisitte kanssani siellä. Onhan hyvin tavallista, että isät itse. . .

— Siten voin välttää edesvastauksen asiassa — lisäsi hän ajatuksissaan — sillä eihän tyttö omaa isäänsä kumminkaan vie oikeuteen.

— Mutta miten minä siellä taidan puhua toisin kuin asian laita on?

— Ette te, appi hyvä, tarvitse mitään puhua, minä kyllä itse puhun puolestani. Ainoastaan, että ette juuri sano tytön vastaan sanoneen, kun pappi kysyy, jos hän on myöntynyt.

— Niin niin, siinäpä se, siinäpä se, ja itse rovastin edessä.

Ukko ravisti päätään.

— Hm, eihän se nyt valallinen vakuutus ole. Mutta voin minä tämän avioliiton jättää sikseenkin, ei suinkaan se muulla tavalla kumminkaan valmiiksi tule kuin pienellä pakotuksella, mutta kun ette tahdo, niin. . . — Mauno otti hienon hattunsa pöydältä, jonka ääressä hän istui, käteensä ja käänteli sitä vähän ikäänkuin ajatuksissaan ja lisäsi samassa edelliisiin sanoihinsa. — Taitaa olla paras että lähden matkoihini. Onhan niitä tyttöjä muuallakin, jos ei tässä seurakunnassa, niin kumminkin jossakin toisessa.

Hän nousi ylös lopettaessaan.

— Kah, eihän nyt vielä pakko muualle, vai luuletkos enemmän myötäjäisiä saavasi sieltä?

— Kylläpä niitä kuuluu rahatyttöjä löytyvän muuallakin.

— Ota sitte sieltä.

— Älkää suuttuko appi, niin vastaus kuin kysymyskin, ymmärrätte. Teidän tytärtänne minä olen etsinyt, enkä muita. Mutta jos en voi saada häntä, niin on kai asiat muualle, se on sitte pakosta.

— Mutta minkä tähden sitä niin kiirehdit, vävy mies?

— Minä tarvitsen emännän.

— Nonoh, tietysti, mutta viikko sinne tahi tänne ihmisen elinajassa.

— Olen jo kolmatta kuukautta odottanut ja olette juoksuttanut minua täällä kuin koulupoikaa, nyt tahdon asian valmiiksi, ellette mieluummin halua torpparinne poikaa Ylves Jooseppia käymään kanssanne pappilassa.

— Ei maar hiidessä Jooseppia, mökin poikaa, vaikka hän nyt onkin jef. . . jef. . . paha hänen tiesi mikä. Ukko nousi äkisti ylös.

— Saa häntä tulla. Mutta kun sentään tyttö olisi ollut itse kotona.

Vähän ajan perästä istuivat he Sandviikin „turkulaisissa“ matkalla pappilaan.

XVII.

Lähes seitsemän vuotta oli Maria Tomkins'in avio-
onni jo kestänyt, eikä hän milloinkaan apealla mielel-
lä ajatellut sitä, että hän oli jättänyt isäinmaansa, niin
suuresti rakasti hän miestänsä ja lapsiaan. Ja miehen
voimakas vastarakkaus oli takaus hänen onneensa.
Emme sillä tarkoita, että hän olisi unhottanut isäin-
maansa, joka sylissään kätki isän ja, niinkuin hän luu-
li, äidinkin tomun. Ei, se oli hänelle aina kallis. Ja
vaikka ei hän tuntenutkaan mitään sairaalloista kai-
hoa, eli hänessä kuitenkin yhäti aivan kuin salainen
toivo, joka katsoi aikaan, jolloin hänen jalkansa taas-
kin astuisi rakkaan Suomensa tanterelle. Ja tämä aika
oli lähempänä kuin hän luulikaan.

Onnellisuus antaa harvoin paljon kertomisen ai-
netta. Murhe ja vastoinkäymiset ihmisen elämässä si-
tä antavat. Voimme siis sanojen asemasta antaa päi-
vänsäteen iltapuolella ikkunamme kautta, etäämpä-
nä seisovan tuuhean koivun läpitse valua purppu-
roivana valovirtana yli paperin mietoine, liikkuvine
varjoineen, joita puunoksien häällyminen hiljaisessa

tuudessa saa aikaan. Tällä olisi kuvallisesti kaikki tältä ajalta kerrottuna, kuitenkin tietysti sillä edellytyksellä, että se samojen säteiden salaperäisestä vaikutuksesta jäisi valokuvattuna pysäväisesti siihen.

Näemme hänet taaskin tautivuoteen ääressä. Hänen miehensä on sairastunut nyt keväänä liikkuvaan vaaralliseen kuumetautiin. Ja vaikka lääkäri mr Backer kieltää häntä olemasta sairashuoneessa, koska tauti on hyvin tarttuvaa, hymyilee hän ainoastaan surullisesti ja sanoo:

— Tässä on minun paikkani, mister Backer.

Mr Backer oli keski-ikäinen, kaljupäinen mies, oikea täysiverinen yankee, sekoittamatonta alkuperäistä englantilaista sukuperää. Tämän tiesi hän ja oli siitä ylväs. Hän oli gentlemanni, vaan samalla amarikalainen kiireestä kantapäähän.

— Saatte huoleti, mistress Tomkins, mennä sohvallenne lepäämään, näytätte niin raukealta — sanoi hän — tämä tila potilaalla kestää useoita tunteja. Mistress Robeson kyllä vaalii sillä aikaa ja minä olen myöskin tässä, läheisessä huoneessa.

— Niin missis rakas — sanoi edellämainittu, joka oli tullut entistä emäntäänsä sairaan hoidossa autta-

maan — tiedätte, että voitte luottaa minuun.

— Tiedän kyllä sen, rakas Ester, mutta oi, sallikaa minun istua tässä, nyt en saisi unta kumminkaan.

Lääkäri loi häneen säälivän katseen.

— Miten tahdotte, mutta käveleminen kuitenkin raikkaassa ilmassa pari kertaa kautta puutarhan virkistäisi teitä ja potilas ei tiedä teitä sillä ajalla kaivata, sillä minä vakuutan että hän nukkuu nyt ainakin pari tuntia levossa, ennenkuin mitään muutosta tapahtuu. Ja herättyään on hän luultavasti tajuissansa.

— En ole väsynyt vielä sir. Ja uutimien välitse saan avoimesta akkunan yliruudusta tuolla raitista ilmaa. Mutta sanokaa, minä pyydän, onko mitään toivoa? Minä pelkään, että hän nukkuu jo viimeistä unta.

— Ei se ole vielä viimeistä, ja toivo kestää niin kauan kuin kipinäkin on henkeä jälillä.

Mrs Tomkins huokasi syvään. Hän käsitti, kuinka vähän toivoa nuo lääkärin sanat sisälsivät.

Kuten lääkäri oli sanonutkin, kesti tuota horrostilaa sairaalle pari tuntia. Sitten heräsi hän ja oli täydellisesti tajuissansa. Hän katsoi ympärilleen.

— Mary — sanoi hän heikosti vieressään istuvalle vaimolleen — ja Esterkin täällä.

Edellinen laski kätensä hänen käteensä, hän puristi sitä hiljaa.

Mistris Robeson astui myös lähemmäksi.

— Ester on ollut täällä koko ajan kuin olet sairastanut, hän riensi heti tänne, kun kuuli sinun sairastuneen ja on uskollisesti valvonut joka yö, tuskin tunninkaan lepoa itselleen ottanut.

— Kiitos, Ester! Anna minun puristaa kättäsi.

Ester laski kätensä hänen käteensä.

— Kiitos! . . . Olenko kauvankin jo sairastanut, Mary, en muista yhtään?

— Tämä on viides vuorokausi, ystäväni.

— Mitä kello on? Onko nyt yö?

— Kello on kolme aamulla.

— Pojat nukkuvat siis?

— Nukkuvat, mutta jos tahdot heitä nähdä, niin Ester kyllä on niin hyvä ja menee heidät tuomaan, he kyllä mielellään nousevat.

— Ei, ei, he voivat sairastua. Jumala siunatkoon heitä. . . Minä tiedän, ett'ei minulla ole monta tuntia jälellä. Mary rakkaani, sinä olet tehnyt minut hyvin onnelliseksi. . . Kiitos!

Maria itki hiljaa.

— Minä olen itsekin ollut onnellinen — sanoi hän.

— Mutta kun minä olen poissa, älä itke, rakas ystäväni, me saamme toisemme jälleen, kuule nyt. . . ei minulla ole paljo aikaa. Kun olen poissa, tunnet itsesi niin yksinäiseksi vieraalla maalla, minä tiedän sen. . . Muuta kotimaahasi, se on pojillekin parempi. . . Vanhassa maailmassa ei heitä rotunsa tähden niin halveksita kuin täällä. . . kun vaan kunnan miehiksi tulevat. . . Täällä on värjätty rotu vielä niin halveksittu, ett'ei sitä voi pestä pois sivistys tahi kuntokaan yksin. . . ei mikään muu kuin aika, sivistys, kunto ja. . . aika. William kyllä. . . lunastaa sinulta Oldvillen. Sano hänelle terveiseni. . . Ja matkusta sinä. . . Teetkös siten. . . Mary?

— Teen — vastasi Maria tuskin kuuluvasti.

— Kiitos!

Maria vastasi hänen kädenpuristukseensa.

Nyt vaipui kuoleva taaskin horrostilaan. Sitä ei kuitenkaan kestänyt kauvan.

Tunnin kuluttua oli kuolema jo tehnyt niittotyön-sä — — — —

* *

*

Pari päivää sen jälkeen kuin mrs Tomkins oli saattanut miehensä viimeiseen lepoon, istui hän tuolla kaippuralavitsalla puutarhassa, jolla hänet kerran ennenkin jo vuosia sitte olemme nähneet.

Tähän asti olivat hautauspuuhat kysyneet hänen voimiaan ja jännittäneet hänen mieltään, mutta nyt tunsu hän mielensä niin rauenneeksi, niin elämään väsyneeksi. Hän tunsu, niinkuin John oli sanonutkin, itsensä niin perin yksinäiseksi, ja koko maailma oli kuin suuri korpi rotkoineen, kuiluineen, jossa hänen täytyisi vaeltaa yksin. Hän ei suinkaan unhottanut pieniä poikiaan, joita kohtaan hänen rakkautensa nyt tuntui kahdenkertaiselta, mutta ne eivät voineet täyttää sitä tyhjyyttä, jonka miehen kuolo oli matkaansaattanut, päinvastoin lisäsivät ne sitä turvattomuuden tunnetta, jota hän tunsu.

Mutta vaikka hän surikin syvästi miehensä kuolemaa, kantoi hän kuitenkin murheensa kuin kristitty ja kunnan nainen ainakin. Hän tahtoi elää lastensa tähden, sillä hän tiesi, ett'ei hänellä ollut oikeutta toivottaa itselleen kuolemaa, vaan että hänellä nyt oli kahdenkertaiset velvollisuudet heitä kohtaan täytettävänä. He olivat hänen edessäsä kuin vesoja istu-

tettuna miehen haudalle, taimia, jotka olivat jätetyt hänen hoitoonsa. Ja tähän tahtoi hän nyt pyhittää koko elämänsä.

Siinä yksinäisyydessä istuessaan eli hän muistonsaan uudelleen koko avioelämänsä. Hän muisteli erittäin tuota ensi aikaa, joka aluksi oli kuin synkän pilven varjostama, mutta jota sitte valaisi todellinen onnellisuus. Hän ajatteli tätä herttaista kotoa, jonka hän nyt pian ainaiseksi jättäisi, ja jossa joka soppi oli muistoja täynnä. Kaikki puhui hänelle kadonneesta onnestaan. Kyyneleet helmeilivät alas hänen kalveilta poskiltaan.

Joku läheni käyden puutarhassa.

Hän katsoi ylös.

Se oli herra Svensson, joka tuli.

Svensson, joka näinä seitsemänä vuotena, joina hän oli ollut tämän perheen palveluksessa, oli koonnut itselleen riittävän pääoman loppuijäkseen, tuli nyt sanomaan, että hänkin tunsu koti-ikävä ja aikoi ottaa eronsa sekä tarjousi matkatoveriksi mrs Tomkins'ille kun tämä saisi asiansa selville, jotta voisi lähteä.

Tälle oli tuo tarjous tietysti sangen tervetullut ja

matka päätettiin tehdä yhdessä Tukholmaan saakka.

Mr Wilkien haltuun, joka oli perheen palveluksessa vanhennut, oli mr William Tomkins'in, joka nykyään oleskeli Austraaliassa, jättänyt kaiken hänellä velli vainajansa kanssa vielä yhteisessä pesässä löytyvän omaisuutensa, sillä veljekset eivät olleet vielä äidin jälkeen perintöä jakaneet.

Herra Svenssonin avulla sai rouva Tomkins perintöasiansa lankonsa kanssa selvitettyksi. Mr Wilkie teki tosin aluksi esteitä tuommoiselle kiireelle. Hän sanoi, että oli vaikea saada niin isoa omaisuutta niin lyhyessä ajassa selvitettyksi, sillä rouva tahtoi osansa heti rahassa. Mr Wilkie sanoi, että hän lastensa kanssa tulisi kärsimään tappiota, sillä hän, Wilkie, ei voisi maksaa hänelle läheskään puolta maaomaisuuden arvosta ja rahoista yhteen lukien, ennenkuin ensiksi nähtäisiin, mihinkä hintaan ne todellisuudessa nousevat, sillä maatilaa ei voitu nyt myydä, koska mr Will varmaan — niinkuin mr John vainaja oli otaksunutkin — sen tahtosi pitää. Ja William'in poissaolon aikana oli hän, tämän uskottuna miehenä, velvollinen hänen etuansa valvomaan. Hän oli aina, hän sanoi, enemmän pitänyt mr John'ista kuin mr William'ista ja nyt

täytyisi hänen tietensä tehdä vahinkoa edellisen leskelle, tuolle ukonkin mielestä niin herttaiselle naiselle ja hänen pienille pojilleen. Ukko Wilkie oli siis melkein mielenjännityksessä saadakseen tuntonsa molemmiin puolin tasapainoon. Ja vaikka mrs Tomkins vakuutti, ett'ei hän niin vähäistä osaa saisi, ettei se jo yltäkyllin riittäisi hänelle ja hänen lapsilleen, niin Wilkie ei kuitenkaan tyytynyt siihen puheeseen, vaan ravisti päätään ja sanoi:

— Se on vahinko, suuri vahinko, että mistress Tomkins niin vähän ymmärtää „affäärejä“. Pari tai korkeintaan kolme vuotta lisää täällä, kunnes mister Will tulee kotio, ja te voisitte saada kentiesi kolmannen osan enempi, kun kuulette mitä hän siitä tarjoaa.

Svenssonin välityksellä kuitenkin saatiin pian kaikkia tyydyttävä loppusuoritus toimeen. Rouva poikiensa kanssa sai noin puolen miljoonan suuruisen osuuden hyvissä vekseleissä, jotka hän heti kotimaahan tultuansa aikoi sijoittaa johonkin pankkiin siellä. Langon osuus, joka otettiin kiinteimistöissä, jäi tosin sitä vastaan runsaammaksi, mutta käly soi sen mielellään, kun päätarkoitus, omaisuuden eroittaminen, sen kautta oli saavutettu.

Nyt oli hän siis valmis sanomaan Amerikalle hyvästi.

Vielä kerran, viimeisen, meni hän poikiaan kädestä taluttaen hautausmaalle miehensä haudalle, mikä sijaitsi äidin vieressä, ja jolla valkea marmori puhui valon ja rauhan ikuista kieltä. — Samanlaisen kiven oli mr John äitinsä haudalle asettanut. — Kummallekin laski hän tuoreen, tuoksuvan, kyynelillä kostutetun kukkaseppeleen ja noukki kukkia ja ruohoja heidän leposijoiltaan.

Ilma oli ihana, oikea heinäkuun ilma, jota kuitenkin viileä tuulen henkäys vilvoittaa.

Rautatieasemalla vilisee ihmisiä, jotka tervehtivät toisiaan tahi ottavat jäähyvästit.

Näiden jälkimäisten joukkoon kuuluu mrs Tomkins poikiensa kanssa ja mr Svensson.

Maria syleilee kyynelin itkevää Esteriä ja mrs Warden'ia, jossa tunnemme entisen miss Mariam Cough'in, jonka pyöreät posket ovat ihan märät kyynelistä. Sitte puristaa hän mr Robeson'in kättä.

Jim pyyhkii hänkin väkisin silmiin nousevia kyy-

neliä.

Svenssoniakin liikuttaa näiden hyvien ystävien hyvästijättö.

Ukko Wilkie ja Cobbins seisovat silmät kosteana, nenäliinat kädessä, valmiina viipottamaan; he ovat jo saaneet osansa hyvästijätöstä.

Pikku Johnny hypähtää ilosta ja nykii setä Svensson'in kättä, joka häntä ohjaa ja tahtoo jo vaunuun. Ja pikku Henry, jota äiti taluttaa, nauraa Esterille ja lupaa tuoda paljon makeisia hänelle, kun tulee kotio.

Nyt kuuluu taaskin vihellys. Kaikki kiiruhtavat vaunuihin. . .

— Hyvästi, hyvästi!

Juna lähtee liikkeelle

Nenäliinoja ja lakkeja viipotetaan —

XVIII.

Rouva Tomkins on Tukholmassa jättänyt hyvästi vanhan ystävänsä Svenssonin ja hänen sisarensa Svensson oli siellä tavannut ainoan, enää elossa olevan naimattoman sisarensa, jonka kanssa hän aikoi lopun ikäänsä elää yhdessä. Molemmin puolin on luvattu kirjeenvaihtoa. Ja samaten kuin rouva Tomkins jätämme mekin nyt sen kunnan ukon hyvästi.

Nyt on Maria onnellisesti saapunut kotimaahan ja kotipitäjäänsä. Siellä näemme hänet kestikievarin pihalla seisovan ja puhuvan erään eukon kanssa, joka on paluumatkalla kaupungista. Eukko alkaa puhelun kysymyksellä:

— Mitä mahtaa olla kello?

Rouva Tomkins ottaa esiin kellonsa.

— Kuusi ja kaksikymmentä minuuttia

— Oi voi ja tuonne ne nyt miehet taaskin menivät olutta vetämään nahkaansa, kyllä ne siellä nyt viipyvät, ettei pääse kotio aikanaan edes kylpemään lauvantai iltana.

— Teillä taitaa olla vielä pitkä matka.

— Penikulma. Mutta mihinkä päin te matkustatte?

— Kirkonkylään.

— Ei sinne ole varsin pitkä enää. Te etsitte varmaan kesä-asuntoa vielä, koska on kaikenmoista kamssua kärryillä eri kuormassa teillä.

— Niin.

— Oletteko siinä kylässä ehkä ennen ollut?

— Olen.

— Missä siellä, en muista teitä ennen nähneeni?

— Ehkäpä ette. . . Langviikissa.

— Vai Langviikissa, kyllä se onkin kaunis paikka, vaikka en minä siellä ole ollut, mutta olen järveä kulkenut sivuitse, mutta sivullapäin se on.

— Ken siellä nyt asuu? — kysyi rouva Tomkins, ajatuksissaan lisäten itselleen toisenkin kysymyksen: — vieläkö Karl Hindrikki elää ja joko lie nainutkin taas?

— Eikö Maija Leena siinä itse vielä asu, tiedämmä? — vastasi eukko samassa.

— Hän on kuollut. — Hän huokasi.

— Kuollut! Ei maar tiedämmä? Vai kuollut? Noh, kyllä siitä on jo koko kuukausi, kun minä häntä viimeksi puhuttelin kirkonmäellä. Vai kuollut, mä vie-

läkin. . .

— Puhuttelitte —!

— Niin. Kyllä maar sitte jo kuolla on kerinnyt, mutta kun en minä ole kuullut kiitostakaan tehdyksi, vaikka joka sunnuntai olen kirkossa käynyt, kummallista. Vasta ma siitä huomenna yön vanha olen, että Maija Leena on päässyt pois.

— Vai puhuttelitte . . . ja mitä sanoi hän? — Rouva Tomkins voi tuskin salata liikutustaan ja mielenjännitystään. — Oliko se siis varmaan hän?

Hänen päähänsä oli iskenyt eräs ajatus kuin salama.

— Oli kaiketi se hän, enkö minä häntä tunne? Yhtenä kesänä olemme häitäkin viettäneet, kun hän Sandviikkiin vietiin Eriksdaalista, silloin kun minäkin naittiin. Niin, en minä sitä nyt muista mitä hän sanoi, lehmän sanoi olevan hyvän lypsämään, kun minä kysyin. Sanoi muuten hyvin voivansa, mutta että kaipaus tyttärensä ei tahdo kadota ja että hän tuntee itsensä niin yksinäiseksi. Mutta minä sanoin, että eikö se hyvä ole, että Herra hänet korjasi pois? Mutta koska hän sitte kuollut on, Maija Leena? Ja kuka nyt saa hänen pienet tavaransa, kuin tytärkin. . . ?

— En minä tiedä, useita vuosia sitte jo lie kuollut luulemma, tahi jos hän elää vielä!?

— Elää kaiketi — mitä vuosia? Ei siinä perää ole, kyllä hän elää, eli kumminkin silloin kuin häntä puhuttelin. Ken sitä on sanonut, semmoisen valheen nostanut, että hän kuollut on?

— En tiedä sitäkään sanoa.

— Ei, kyllä Maija Leena elää, röökynä hyvä, mutta tytär sen on kuollut siellä Amerikassa, jonne se lähti, olette tainnut sen puheen kuulla.

— Vai on tytär kuollut! Eikö hän joutunut avioliittoon siellä?

— Noh, kyllä hän sinne matkusti sitä varten, mutta ei kuolema sitä katsonut, kun aika oli tullut, että häät viettämättä jäivät siellä ja muuttuivat maahanpaniaisiksi täällä kotona, „nuorii tapan kuin vanhoi, en säästä ketäkään“. Olin minä silloinkin kirkossa, kun hänelle jälkipuhe pidettiin, eikä kuivaa silmää kirkossa ollut, kyllä se niin puhui kauniisti, pappi: että kun parhaassa kukoistuksessa otettiin. . . Mutta mistä röökynä on kotoisin?

— Oldvillestä.

— Oldv. . .

Loppu sanasta kuoli pois, sillä nyt tuli äkisti ulos pirtistä kaksi rähisevää juopunutta miestä ja menivät hevosen tykö, joka seiso i lähellä. Miehet hyppäsivät rattaiden etuistuimelle, toinen nykien ohjia, ja huusivat eukolle, että jättäisivät hänet, ellei hän kiiruusti ole rattailla. Eukko juoksikin heti jälessä ja kiipesi ketterästi ylös takaistuimelle, mikä osotti, että hänellä oli ollut hyvää harjoitusta äkkinäiseen lähtöön. Miehet löivät hevosta ja ajoivat täyttä laukkaa pois.

Rouva Tomkins kävi sisään aivan erinkaltaisilla tunteilla kuin hän oli mennyt ulos. Eukon puheesta, vaikka se jäikin puolieräiseksi, sai hän kuitenkin tietää, että äiti eli, samaten kuin hän itse luultiin kuolleeksi. Että tässä oli juonia käytetty, ja että Mauno oli niiden kokoonkehrääjä ollut, sitä ei tarvinnut hänelle kenenkään kertoa. Tästä teki hän sen oikean johdopäätöksen, että Mauno Sandviikin täytyi siis olla-kin täällä kotoseudullaan eikä Amerikassa. Hän päätti senvuoksi ottaa sivutien äitinsä luo, sillä toivoi hän saavansa äidiltä itseltä kuulla kaikki. Hän ei enää tahtonut kenellekään tehdä mitään kysymystä asiasta, ennenkuin olisi kotona, sillä eipä tiedä missä ansa väijyy, ajatteli hän. Hän aikoi ajaa läheiseen kylään,

erääsen syrjäiseen torppaan järven toisella rannalla. Sieltä saisi hän kyllä veneen lainaksi, jolla sitte soutaisi yli lahden kotirantaan. Matka tosin tämän muutetun matkaohjelman kautta tuli vähän pitemmäksi, mutta se oli hänestä haus Kempaa kuin kulku maantietä myöten. Nyt, kun hän tiesi äidin vielä elävän, tahtoi hän nähdä tuvankin jo etäämpää ja kulkea tuota rakasta järveään, elää lapsuudenmuistojen rikkaassa maailmassa.

* *

*

Raottakaamme pikimmältään Maija Leenan siistin tuvan ovea nähdäksemme mitä eukko siellä toimii.

Laattia on valkea kuin hiljan pesty, pöydät, tuolit ja kaapit puhtaita. Eukko itsekin on siistissä arkipuvussa. Takassa rätisee tuli kahvipannun alla ja iso harmaa kissa istuu takan kulmalla ja kehrää.

Eukko on juuri tullut kotio niityltään, jossa on ollut heiniään kokoamassa, ja keittää siinä nyt ehtoopuoliskahviansa.

Nyt nostaa pannun selkeämään. Heittää sitte silmäyksen ulos ikkunasta ja näkee siellä veneen tuloa

tekevän. Hän astuu lähelle katsomaan. Nainen ohjaa airolla venettä, jota pieni poika soutelee loiskii, se lähenee leudossa myötätuulessa. Toinen pienempi poika istuu ison kapusäkin päällä lippaiden ja laatikkojen lomassa.

— Ken nyt vielä näin myöhään sydänkesällä etsii kesä-asuntoa? Kai se semmoista väkeä kumminkin on — tuumi eukko itsekseen — koska on niin paljon tavaroita muassa. Lähden kävelemään tästä rantaa kohti, ett'eivät kannan ylös kampsujaan, en minä kumminkaan rupea vieraita vastustelemaan. Ja kaksi pahankurista poikaakin vielä lisäksi, joita ei rohkene komentaakaan, levottomuutta ja häiriötä matkaansaamaan, kun kerran olen oppinut tähän rauhalliseen elämään. — Eukko huokasi. — Kupin kahvia tahdon kuitenkin tarjota heille, koska juuri sain valmiiksi.

Hän käveli rantaa kohti pakistessaan.

— Äiti — huudahti Henry äkisti — onko se mummo, josta äsken puhuit, joka tulee tuolla ulos tuvasta?

— Vaiti lapsi, on — vastasi äiti, joka hymyillen kyynelelmin katseli äitiään, joka kävi rantaa kohti.

Jo etäämpänä, nähdessään hienon savun nouse-

van kotiliedestä, olivat hänen silmänsä kyyneltyneet.

Johnnykin herkesi soutamasta ja kääntyi katsomaan.

— Oi kuinka kaunis mummo, ja niin valkoinen — huudahti hän.

Eukon rauhalliset kasvot, joihin ilta-aurinko valoi loistoansa, olivatkin niin ystävälliset ja lempeät. Hän oli kuullut Henryn iloisen huudon, josta erotti sanan „mummo“ ja se oli herättänyt hänessä ystävällisiä tunteita tulijoita kohtaan.

— Souda sinä vaan, Johnny, jotta mummo näkee että osaat jo soutaa.

Ja Johnny souti kuin koko pikku mies.

— Miten ilmoitan itseni äidille — sanoi Maria itseksensä — ettei hän peljästy minut äkisti nähdesään?

Hän laski nopeasti veneesen hatun, joka varjosi hänen kasvojaan. Nyt alkoi hän laulamaan, mutta ääni takertui kurkkuun ja ensi sävel kuului ainoastaan epäselvästi hänen värähtäviltä huuliltaan, mutta hän karaisi kurkkuaan ja alkoi uudestaan:

«Tuulonen entää,
lehtohon lentää,

armahan luo kuin lentelisi.
Virtaset pauhaa,
etsien rauhaa,
meren ne pohjaan rientelevi.
Sykkäile sydän, kuuntele sie,
kai'un kun laaksoon tuulonen vie.
Väinämö soittaa
kieliä koittaa,
silläpä lientää hän suruain.»

Hänen äänensä väreili ilon tunteesta. Hänen ajatuksensa olivat etäällä laulun säkeistä ja säveleestä, hän ei ajatellut sanoja, hän tuskin tiesi mitkä ne olivat, koko hänen sielunsa oli äidin luona.

Äiti, nuo tutut säkeet kuullessaan, pysähtyi kuin kiinnitenhottu paikalleen seisomaan. Ne herättivät hänessä äkisti muistoja, loihtivat takaisin hänen eteensä menneen ajan. Hän näki hilpeän puolikasvuisen tytön, sitte nuoren neidon, oman Maijunsa, soutelevan tuolla ulapalla, kuuli hänen laulavan „Strömkarlen'ia“ siellä. Hän seisoj ja tuijotti veneesen, mutta tuskin näki henkilöitä siinä.

— Mutta ken maailmassa se on, joka noin laulaa?
— jupisi hän itseksensä pyyhkäisten kädellään silmi-

ään. — Uneksinko minä vai miten, mutta onhan tuo aivan Maijun ääni? Ja tuo henkilökin on juuri kuin hän itse, mutta kookkaampi, vanhempi ja on vallasnainen. . . Ja tuo laulu ja ääni, oi kummallista, se on ihan sama ääni. . . kun painan silmäni kiinni ja kuuntelen, niin tuntisin sen hänen äänekseen tuhansien joukosta. . . Joko nyt järkeni sekoo, makaahan lapsiraukkani haudassa? Mutta miten tuo nainen on saanut niin elävästi hänen muotonsa ja äänensä? Ja mikä tunne siinä laulussa onkaan, joka niin omituisesti tehoo minua?

Jo on vene rannassa. Maria astuu ulos siitä, vetää kokan maalle ja kiinnittää veneen nuoralla, kiertäen sen kiven ympärille. Katsoo sitte miten Johnny hyppää maalle ja nostaa kiepauttaa Henryn, joka myöskin haluaisi ottaa hyppäyksen veneen laidalta samoin kuin velikin. Ja nyt astuu hän äitiä kohti tahtuen poikiaan.

— Äiti — huutaa hän jo edempää — etkös tunne enää Mariaasi?

— Maria! Jumala siunatkoon, etkö sinä olekaan kuollut? — huusi äiti. — Enhän minä nyt aaveita mahda nähdä?

— Ei, äiti kulta, emme ole aaveita — huudahti Maria iloisesti. — Kyllä minä elän vielä, äiti rakas, näet sen itsekin. Totta minut tunnet kuitenkin vielä.

— Oi, tunnen kaiketi, lapseni!

Ja äiti, ikäänkuin vasta tenhosta vapautuneena, juoksi nopeasti nuo muutamat askeleet ja sulki tyttärensä rintaansa vasten. . . Sanaton, pitkä syleily, suutelot kyynelten ohella puhuivat tuota ikuista, vanhenematonta äidinrakkauden kieltä.

— Ja nämät ovat poikani, äiti.

— Tämä nyt on mummo, pojat, josta olen teille niin usein kertonut ja jonka niin kauvan olen luullut kuolleeksi.

— Oh, oh! — huokasi eukko. —

Hän syleili ja suuteli sanatonna tyttärenpoikiaan, joiden pyöreät käsivarret likistivät hänen kaulaansa, mutta sävyt hänen kasvoissaan puhuivat sisällisestä liikutuksesta, kyynelten helmeillessä alaa hänen ajan ja murheen kalventamilla poskillaan. Mitään ei hän kysellyt, kaikki tuntui hänestä vielä unelta eli näyltä. Se oli niin sanomatonta tämä jälleennäkeminen, ett'ei hän voinut sitä käsittää.

Nyt kävivät he sisään.

Täällä, kodin pyhitetyn katon alla kerrottiin nyt toisilleen mitä oli tapahtunut näinä seitsemänä vuonna, ja pian oltiin selvillä pääpiirteissään kaikista. Maria sai kuulla miten Mauno oli tullut kotio ja kaikkien kanssa yhteydessä olevat seikat, mitkä osanottava lukijakin jo tietää, hän nyt käsitti.

Pojat alkoivat sill'aikaa heti tekemään tuttavuutta kissan kanssa, joka heidän mielestään, äidin ja äidinäidin huviksi, jolle viimeksimainitulle edellinen selitti heidän sanansa, oli erinomaisin kissa maailmassa, niin suuri ja kirjavan harmaa.

Äidiltäkin kuuli Maria nyt Mauno Sandviikin naimepuuhistakin. Äiti oli iltapäivällä käynyt Sandviikissa, ja siellä oli emäntä hänelle kuiskannut että: „Nyt on Mauno Aallundan ukon kanssa pappilassa. Poikettiin täällä kotona Aallundasta tullessa. Niin Simo kysyi ukolta, kun Mauno kävi ulkona, että: joko nyt on pappilaan matka? johon hän vastasi: Onhan se sitä nyt, mene huomenna kirkkoon, niin kuulet, kun tulevat saarnatuolista alas.“

Maria päätti nyt kerrassaan, yhdellä iskulla, reväistä rikki koko verkon. Mieluummin olisi hän karttanut jokaista yhteensattumusta Sandviikin kanssa,

sillä petturin jälleennäkeminen, jota ei hän ollut odottanut, oli hänelle sangen vastenmielinen, mutta hän pelkäsi, että asia muuten saisi liian julkisen selvityksen.

— Älä viitsi mennä hänen puheilleen — kielsi äitikin — asiat valvovat kyllä itse itsensä, ei sinun tarvitse askeltakaan astua sen tähden. Menet vaan papilaan ja minä tulen kanssasi, sillä se on tehty.

— Mutta, rakas äiti, siten siitä tulee ruma käräjäjuttu ja — nimeni tulee vedettäväksi julkisuuteen, sillä viranomaiset tietysti tekevät tehtävänsä.

— Anna hänen kärsiä rangaistus.

— Olen sen aikaa sitte jo antanut hänelle anteeksi. Ja mieheni nimi on minulle paljon kalliimpi, kuin että sitä alttiiksi panisin hänen rankaisemisekseen. Sillä jospa minun ei itse siinä tarvitsisikaan esiintyä, niin asia harvinaisuutensa vuoksi kuitenkin varmaan tulisi sanomalehtiin, kiertäisi vielä niiden kautta Amerikkaan ja seikat, jotka mieheni eläessä kätkimme kotona, tulisivat heti hänen kuoltuaan ilmi toisella puolen Valtameren hänen kotiseudullaan, höystettynä tiesi millä valheilla vielä. Ei, minä pidän lyhyet käräjät ja olen itse tuomari asiassa. Ja minä rakastan

rauhaa. —

— Niin, niin, tietysti, mutta hän jää siis ihan ranskaisematta.

— Oi äiti, kyllä maansa jättäminenkin, kun se pakolliseksi tulee, on rangaistus. Minä tahdon itse mennä ilmoittamaan hänelle, että olen tullut kotio ja ai-on tänne ainaiseksi jäädä. Valitkoon hän sitten itse, tahtooko jättää itsensä oikeuden haltuun, vaiko jättää maan.

— Arvaathan, että hän lähtee.

— Sitäpä juuri toivonkin ja silloin olen huokeasti hänestä ikipäiviksi vapaa. Sillä käsität, äiti, että en tahdo nähdä häntä ikinä enää tämän jälkeen, mutta vankilasta voisi hän joskus palata tänne, likimmäiseen naapuriin. . . Tyttöraukkaa tahdon myöskin auttaa siteestä.

— Oikein, tyttäreni. Ja matkaevääksi saapi hän ottaa mukaansa tiedon siitä, että olisit voinut hänet rangaista, jos olisit tahtonut. Eriika myös on kiitollinen sinulle, se hyvä tyttö.

— Niinpä juuri, äiti. Ja nyt lähden heti Sandviikiin, ennenkuin viesti tulostani kerkeää kylään, sillä rettelöitä välttääkseni tosiaankin suon, että hän pääsee

lähtemään. Ja parempi on, että olen käynyt siellä ennenkuin hän kuulutetaan, sillä siten, kuuluttamattomana saapi hänen lähtönsä luonnollisemman muodon, kuin kuulutettuna. Voisin kirjoittaakin, joten en itse olisi pakotettu ollenkaan esiintymään, mutta en nyt enää usko hyvää kirjeisiin, hän voisi sanoa sen sisältäneen varsin toista, ken tietää mitä. . . Enkä muutenkaan salli hänen enää pilkata rivejäni. Tahdon puhua hänelle julkisesti omaistensa läsnäollessa.

— Juokse tuomaan hattuni veneestä, Johnny.

Johnny lähti juoksemaan.

— Mutta ehkäpä jos minä tuonne menisin — sanoi äiti — sillä kyllä sen käsitän, että ei se mieleistäni ole. Ja minä varmaan hänet pakoon pelotan.

— Ei äiti kulta, tiesi mitä hän sinulle sanoisi.

— Vähät niistä. Kyllä minä opettaisin hänen nuoria myymään ja vanhoja naittamaan, herjan.

— Parempi on kuitenkin, että menen itse, niin kuin olen aikonut, ja parempi on myöskin, että sinä, joka itse tiedät taloutesi, jäät illallisen toimeen, sillä varmaan poikien on jo pian nälkä.

— Oi niin, niin, ettäs sanot, lapsi kulta. Olen aivan kuin sekasin ilosta. Mutta etkös itsekkin söisi vähän en-

nenkuin menet kylään, voitaleipää, hiljansuolattua kalaa, minä vaikka paistan tuossa hiilillä, ja nuorta viiliä, se on heti pöydällä?

Ja eukko lähti nopeasti liikkeelle.

— Ei, kiitos äiti, kun juuri join hyvää kahvia, minä menen nyt. Tuossa tulee hattunikin jo.

— Kiitos, poikani.

— En minä viivy kauvan siellä, mutta minä tahdon tehdä sen ennen iltaa ja aurinko laskee jo pian. Tavarat saavat olla veneessä siksi kuin palaan.

Hän lähti ja kävi nopein, joutavin askelin Sandviikin taloa kohti.

— Marialla kyllä oli oikein, jupisi eukko itsekseen puuhatessaan ruokaa pöydälle — kyllä se onkin paras, että hän itse heti julkisesti esiintyy, voisipa muuten joku suurempikin rikos tapahtua... Kuka semmoisen takaa, kuinka pitkälle se menee konnantöissä? Kyllä niitä on nähty maailmassa.

Hän tuli oikein levottomaksi tuota ajatellessaan, meni ulos ja sulki oven perässään. Hän kävi edes ja takaisin tiellä ja kuunteli tarkasti jokaista risahdusta tiheässä, nuoressa metsässä. Pian tyyntyi kuitenkin hänen mielensä ja hän palasi levollisesti tupaan.

Ja pian loimotti hänellä tuli takassa.

— Tottahan tässä nyt jotakin hyvää keitetäänkin
— sanoi eukko itseksen.

XIX.

Sandviikin tuvassa asetti emäntä juuri ruokaa illallispöytään huoneen perällä. Väki oli valmiina siirtäymään pöydän ääreen. Isäntä, joka jo istui pöydän takana, kehoitti heitä tulemaan, kun ovi aukeni ja eräs vielä nuori vallasnainen astui sisään.

Vieraan tulo pidätti ruokahalua hetkeksi, niin että jokainen huoneessa olijoista uteliaasti katseli häntä. Oudon, kauniin, hyvin puetun vallasnaisen näyttäytyminen oli täällä sivuseudussa jotain tavallisuudesta poikkeavaa, ja huomattavissa oli, että tämä näky teki miltei jokaiseen miellyttävän vaikutuksen. Ainoastaan Mauno-kauppiaseen yksin, joka seiso i lähellä pöytää ja selin siihen, näky i vaikutus olevan päinvastainen. Hän kalveni, astui askeleen taaksepäin ja seiso i tuijottaen naiseen, kuin olisi hän nähnyt kummituksen edessään.

Nainen olikin heti sisään astuttuaan ja tervehdityään etsinyt häntä silmillään ja käyden lähemmäksi kiinnitti nyt omituisesti katseensa häneen.

Mauno Sandviik olisi tuskin tuntanutkaan häntä

enää sillä, rouva Tomkins oli seitsemän vuoden aikana tietysti paljon muuttunut ja Sandviik oli ainoastaan lyhyen hetken nähnyt hänet Newyorkissa, mutta tuo tyyne, vakava ja erityisesti häneen tähdätty katse sanoi hänelle heti, ken seisoi hänen edessään. Ja tuo murhepuku kertoi hänelle kaikki kerrassaan, sillä Sandviik oli älykäs mies ja hänen ajatusjuoksunsa nopea. Ja epäilemättä hän, jolla oli paha omatunto, myös oli valpas vaaran lähetessä.

— Te tunnette minut, Mauno Sandviik, minä näen sen.

Rouva Tomkins'in muuten niin soinnukas ääni kuului kylmältä. Mitään mielenilmausta eivät osoittaneet hänen kasvonsävyensä.

Mauno-kauppias oli sangen kalvea, hikihelmet nousivat otsalle, ohuet huulet värähtivät ja tuskin kuuluvasti sai hän sanotuksi:

— Niin.

Hän tarttui kädellään pöytään, jonka luona hän seisoi, sillä hän vapisi hämmästyksestä. Nyt olen hukassa, kaikui hänen sielussaan. Ennestään jo tiedämme, ett'ei hän ollut mikään sankariluonne, ja se on luonnollista, sillä juonikas on usein pelkuri.

— Te tiedätte, että minä nyt voisin heti lähettään teidät vankilaan, mutta minä en välitä teistä niin paljon, että sitä tekisin.

Rouva Tomkins puhui itsetunteella.

— Mutta mistä sitten on kysymys? ajatteli Sandviik.

— Sitäkö siis ainoastaan, ett'ette minusta välitä, tulittekin minulle sanomaan? — Hän koetti hymyillä.

Rouva Tomkins'in viime sanat kuultuaan hän taaskin hengitti vapaammin.

— Ei, mutta minä olen kuullut, että teidät ensi sunnuntaina kuulutetaan avioliittoon, sitä tahdoin, Eriika Aallundan eduksi tulla estämään.

Varmaan luulee hän saavansa asiansa täyteen, tuon vaihetuksen, joka pahin on, lensivät ajatukset Mauno-kauppiaan päässä, koska kulkee rukouskirjan kanssa pyytäen minua avioliittoani purkamaan, mitä vielä.

— Estämään — huudahti hän — ja miten? Eihän teidän kieltonne siinä nyt enää seitsemän vuoden päästä mitään estettä tee, kun itsekin olette ollut naituna, vaikka nyt puvustanne päättäen olette leskenä luulemma.

Rouva Tomkins ei vastannut Sandviikin väitteeseen, mutta katse, jonka hän kiinnitti häneen, oli täynnä ylenkatsetta.

— Minä vaadin — sanoi hän ainoastaan — että menette ja peruutatte kuulutuksen vielä tänään ja sitten purkaatte avioliittonne.

— Sitä en tee, kävi miten tahansa.

— Minun täytyy siis tehdä se, niin vastenmielistä kuin se onkin.

— Tuon seitsenvuotisen oikeutenne nimessäkö? kysyi Sandviiki ivallisesti. — Ja mitä todistuksia teillä on minua vastaan?

Kuolintodistuksesta voin ehkäpä päästä sakolla, jos vähänkin osaan asiaani ajaa, ajatteli hän.

— Hävetkää! Ettekö käsitä että minä sen teen — sen oikeuden nimessä, että elän? Tarvitsenko siihen todistuksia? Elän, vaikka te olette antanut minulle sanomakelloja soittaa, pitää jälkipuheen ja viettänyt maahanpaniaiseni.

Hän oli vähällä tulistua, mutta malttoi kuitenkin heti mielensä.

Mauno-kauppias katsahti äkisti ympärillensä. Huoneessa oli ainoastaan oma väki, veli perheineen.

— Ahhaa, ja te luulette nyt että ihminen, joka seitsemän vuotta on ollut kadoksissa, voipi astua esiin ilman riviäkään todistusta, ei vanhaa papinkirjakaan, syyttämään törkeästä rikoksesta kunniallista henkilöä, jolta hän itse on juossut karkuun — sanoi hän törkeästi. — Kehtasinko minä täällä sanoa teidän elävän?

Luultavasti käsitti hän itse puolustuksensa heikkouden, mutta hän koetti kuitenkin puolustaida.

— Minä en ole päivääkään ollut kadoksissa — sanoi rouva Tomkins arvokkaasti. — Tiedätte itse parhaiten, että avioliitto-kirjani on päivätty samana päivänä, jona astuin maalle Newyorkissa. Ja mieheni oli kyllin ymmärtäväinen hankkiakseen laivan toisen kerran tullessa satamaan sen matkustajaluettelosta todistuksen siitä että olin ollut myötä, niinikään milloin olin laivan jättänyt sekä myös että Mortons niminen henkilö oli vienyt arkkuni sieltä. Sitäpaitsi on minulla allekirjoittamanne kuitti niistä kahdesta tuhannesta dollarista, jotka saitte avioasioitsijan palkaksi mieheltäni. Nimipierros siinä sekä se, minkä laivassa arkun ottaessa olette kirjoittanut, ovat todistetut samaksi käsialaksi. Teille tulisi siis varmaan vaikeaksi

selvittää itsenne siitä, että suorastaan myitte minut kuin orjan tai muun kauppatavaran, siten että petkutitte mieheni, kun sanoitte saaneenne suostumukseni avioliittoon hänen kanssaan. Ja vaikka tämän kaikki teitte James Mortons'in nimellä, niin papintodistukseni, jonka olette jättänyt tänne kirkkoherrankansliaan ilmoituksella ja todistuksella kuolemastani, todistaa samaisuutenne James Mortons'in kanssa ja vahvistaa rikollisuutenne.

Rouva Tomkins puhui tynesti ja varmasti. Hän tahtoi puhua niin selvästi, että veli perheineen — vaimo, tytär ja kaksi poikaa — kaikin käsittivät kerrassaan koko asian.

— Noh niin. Mutta en käsitä, kun teillä nyt on nuo todistukset, mitkä sanoitte, miksi ette niitä käytä, jos luulette niillä sitovaa voimaa olevan, jota kuitenkin minä puolestani asiaa katsoen epäilen niillä olevan. Ja mitä teihin asian näin ollen minun kuulutukseni koskee?

— Ett'ette käsitä sitä, sen kyllä uskon, mutta en myös katso itseäni velvolliseksi antamaan mitään selitystä siihen teidän edessänne. Minä sanon ainoastaan lyhyesti: v a a d i n, että tänä iltana menette pap-

pilaan peruuttamaan kuulutuksenne.

— Vaaditteko mitään muuta?

— En.

— Mutta jos niin on, mikä minua pakottaa täyttämään vaatimustanne? kysyi Sandviik vähän kummastuneena. Silti voin minä tuon kuulutuksen kyllä lykätä toistaiseksi, koska siihen niin erityistä painoa panette.

Sandviikissa heräsi toivo, johon hän tarttui kuin hukkuva oljenkorteen, että rouva Tomkins pian matkustaisi pois, täällä kylässä nimeänsä ilmoittamatta. Se seikka, että hän tuli puhumaan asiassa hänen, Sandviikin kanssa, ennenkuin esiintyi muualla, toivoa elähytti. Hän ei viitsi alkaa oikeudenkäyntiä täällä, tahtoo vain auttaa Eriikaa, on kai kuullut että minun on ollut vaikea saada hänet, hapuilivat hänen ajatuksensa sinne ja tänne, sanoisinko peräti irti. . . ?

— Mutta vieläkin tahdon huomauttaa teille, rouvaseni, lisäsi hän, että se on ihan vapaaehtoista minulta, koska ei minua siihen mikään pakota. . .

— Huomenna menen itse pappilaan ilmoittamaan, ken olen, ja annan samalla kirjoittaa itseni perheineni seurakunnan kirjoihin — sanoi rouva Tomkins va-

kavasti. — Sen luulen riittävän.

— Ah —.

Mauno tuli varsin kalveaksi.

— Tiedätte siis tehtävänne.

— Niin — sanoi tämä tuskin kuuluvasti.

Hän luki rouva Tomkins'in kasvoista järkähtämättömän tuomionsa.

Tämä ei katsonut enää Mauno Sandviikiin, vaan käänsi hänelle selkensä. Hän oli nyt aikeessa lähteä kotiin, mutta isäntä, joka jo hänen puhuessaan oli noussut ylös pöydän takaa ja astunut lähemmäksi, tuli nyt hänen tykönsä ja tarttui hänen käteensä.

— Terve tuloa takaisin, Maria! — sanoi hän. — Te olette juuri kuin kuolleista herännyt. Minä tunnen teidät hyvin, olette ihan muotoisenne, ainoastaan paljon uljaampi. Pyydän, ett'ette millään tavalla lue Maunon hävytöntä rikosta minun osakseni, minä en ole voinut aavistaakaan mitään semmoista. Voi kurjaa miestä, häpeän omistaa häntä veljekseni.

Hän katsoi sivulleen, mutta Mauno-kauppias oli jo ovesta, joka vei keittiön kautta etehiseen, jättänyt tuvan.

— Miten senkaltaista olisitte voinut ajatella? —

vastasi rouva Tomkins.

Heti kun isänsä meni häntä tervehtämään, oli Mauno siepannut hattunsa naulasta sivuseinältä ja rientänyt ulos. Sen huomasi kyllä rouva Tomkins. Hän katsahti nyt ulos ikkunasta, siellä näki hän Mauno Sandviikin haamoittavan ja katoavan illan hämärään.

Emäntäkin tuli nyt tervehtimään ja pyysi häntä tulemaan vieraskamariin, kunnes saataisiin kahvia. Hän kiitti, mutta sanoi tahtovansa viettää tämän ensi illan äidin luona. Hyvästit sanottuaan lähti hän kotoa kohti astelemaan, tuota lapsuudestaan hänelle tuttua tietä.

XX.

— Sandviiki! Hyvää iltaa, terve, terve!

Rovasti lykkäsi ylös silmälasinsa, laski lehden pois luotaan pöydälle ja otti mukavamman aseman nojatuolissaan.

— Mitä hyvää kuuluu Sandviikille nyt näin myöhään?

— En tiedä juuri. . . tulin sen kuulutuksen johdosta.

— Kyllä minä sen annan lukkarille huomenna, niinkuin lupasin, en minä virassani unhotta, ei sen tähden olisi teidän tarvinnut tulla.

Rovasti hymyili.

— Mutta, herra rovasti, minä tulinkin nyt sitä kieltämään.

— Kieltämään!

Rovasti kiinnitti katseensa Sandviikiin.

— Niin — Sandviik yskähti — minä olen ruvennut katumaan kauppaani ja peruutin sen, ennenkuin on myöhäistä.

— Katumaan? Ja minä olen kuullut, että Savdviik-

kin on ollut vähän vaikea saada tytön suostumus ja nyt kun sen vihdoinkin olette saanut, olette heti valmis katumaan. Kummallista!

— Niin, juuri sen tähden, että hän on ollutkin niin vastahakoinen, kadun sitä ja päästän hänet siitä siteestä vapaaksi, ei suinkaan siitä taitaisi meille onnea kostua kummallekaan.

Maunon ääni kuului ahdistetulta, ikäänkuin hänen olisi ollut vaikea puhua selvästi puhuttavaansa. Mutta se oli hyvin luonnollista, eikä herättänyt rovas-tissa mitään epäluuloa.

— Se on oikein, se on ymmärtäväisesti ajateltu. Jos monikin samaten aikanaan peruuttaisi avioliittonsa, kun samankaltaisista syistä nousee epäröimisiä sieluunsa, niin solmittaisiin paljo vähemmän onnettomia avioliittoja maailmassa — Mutta isä, Eerik Aal-lunda, myönsi tänään täällä kysymykseeni tyttärensä antaneen täydellisen suostumuksensa . . . mitä?

— Ei suinkaan se taitanut oikein täydellinen olla.

Vaikka sanat olivatkin vähän epävarmat, antoi ääni niille kuitenkin suodun merkityksensä.

— Kai ukko nyt jääpi pahoilleen, mutta . . .

— Ah, saanhan minäkin puhutella ukkoa asiasta

— sanoi rovasti ystävällisesti. — Niin jätetään sitte kuuluttamatta. Oliko mitään muuta?

— Olisi minulla vielä toinenkin asia — Sandviiki karasi kurkkuaan — jos olisi mahdollista, että vielä tänä iltana, vaikka se tosin on myöhäinen aika jo, saisin papintodistuksen. Ai'on matkustaa Ameriikkaan takaisin. Laiva lähtee huomennan kaupungista.

— Ameriikkaan!

— Niin

Mauno-kauppias pyyhkäsi kasvojaan nenäliinala.

— Eikö kauppa kannata enää? Miten?

— Kai se juuri kannattaakin, mutta . . .

— Hylkääte hyvän avioliiton ja matkustatte Ameriikkaan, te, joka ette rahan tarpeessa kuitenkaan ole. Ja tottahan senkaltainen mies, kuin te olette, sitä täälläkin voi koota. Eikö tämä päätöksenne nyt ole liian äkillinen?

— Mutta kun minä kadun sitä avioliittoa ja Ameriikka sitäpaitsi nyt taaskin vetää minua puoleensa. Ja kaikki asiani ovat niin suorassa, ett'ei muuta kuin lähteä vain. Ja päätökseni on luja, en tarvitse koskaan

kauvan mieltä.

— Niin, niin, mutta on väärin tehty, vaikka ei asia minua koske, hyljätä isänmaansa ja muuttaa ulkomaille.

— En minä sinne muutakaan, minä ainoastaan matkustan vähäksi aikaa toista ilmaa hengittämään. En voi olla täällä näkemässä, että hän. . . että hän ottaa toisen.

Maunon ääni värähti riitaisista tunteista.

— Oikein, oikein, matkustakaa siis Jumalan nimesä tuulettelemaan itseänne, todistuksen saatte heti, istukaa, ompa siinä tuolikin, niin kauvan kuin kirjoitan. Mutta te olettekin kovin kalvea, mieli raskas, niinpä kyllä.

Rovasti kirjoitti ja Sandviiki seurasi synkällä katseella tuon todistuksen tekoa, josta hänelle nyt riippui vapaus tai vankila. Nyt ojensi rovasti sen hänelle. Hän nousi ylös.

— Mitä nyt olen velassa, herra rovasti?

— Niin, kuulutuksen maksu tulee nyt ensiksi takaisin teille — rovasti veti puhuessaan auki erään laatikon kirjoituspöydässään — tahi vedämme siitä pois tämän pienen. . .

— Ei, kiitos herra rovasti, mikä on maksettu on maksettu ja kirjoitettu se kumminkin on, joskaan ei kuulutettu.

— Olkoon siis suutappäin, niinkuin on tapana sanoa — sanoi rovasti hymyillen. — Olkaa hyvä ja sytytäkää tästä sikari, niin saatte vetää sauhuja kotimatalla.

— Kiitos!

Mauno otti sikarin ja sytytti sen.

— Kiitos nyt, herra rovasti.

— Ei mitään, ei mitään.

Rovasti puristi Sandviikin kättä.

— Onnea matkalle, niin, ja tervetuloa takaisin!

Mauno Sandviik sulki oven perässään.

— Kunnan mies tuo Sandviiki — sanoi rovasti itseksseen — vaikka ei hänen kasvonsa koskaan ole oikein miellyttäneet minua. Mielestäni on hän aina näyttänyt kuin kantaisi hän naamaria kasvoillaan. Ja nytkin juuri tein sen huomion. Hm, niin, ken juuri hänen tilassaan nyt tahtoisikaan antaa lukea joka lehden sielussaan? Niin, tässä nyt taaskin todistus siitä ett'en vielä voi sanoa omaavani riittävää ihmistuntemusta, sillä miehen käytös tässä arkaluontoisessa

asiassa on tosiaankin arvoa ansaitseva.

* *

*

Vielä samana iltana, josta edellisessä on kerrottu, ajoi Mauno Sandviik nimismiehen luo ja sai häneltä matkatodistuksen. Päivän sarastaessa ajoi hän . . . n kaupunkiin, jossa höyrylaiva teki lähtöä Tukholmaan. Eräälle ajurille, joka jo ennen oli halunnut sitä, myi hän hevosensa rattaineen. Maaherran passilla vielä varustettuna astui hän laivaan. Tukholmasta hän varmaankin matkusti jollakin isolla siirtolaislaivalla Ameriikkaan, joka maailmanosa siihen aikaan kaikki seikkailijat nieli ja sulatti hyvällä ruokalalulla.

Saamamiehet ottivat hänen tavaransa, joka jotta-kuinkin vastasi hänen velkojaan.

XXI.

Syksyllä, toisena vuonna sen jälkeen kuin rouva Tomkins taasen oli nähnyt isäinmaansa ja astunut sen pyhitetylle tanterelle, vastaanotti hän kirjeen Ester Robeson'ilta Amerikassa, jonka kanssa hän edelleen oli kirjeenvaihdossa. Puhuttuaan syvästä kaipauksestaan entisen isäntäväkensä, erinomattain hyvän emäntänsä perään ja kukista mr John'in ja hänen äitinsä haudalla ynnä omasta onnellisuudestaan, pikku Maryn kilttiydestä j. n. e., kertoi hän kirjeessään seuraavaa:

„Mr William on, niinkuin viime vuonna kirjeessä Teille sanoin viestin kertoneeksi, solminut avioliiton ulkomailla ollessaan. Tänä kevännä palasi hän matkaltaan ja toi nuoren vaimonsa kotiin. Mistris on espanjalaista sukuperää, nimeltä Esmeralda Lazáda, kaunis, köyhä tyttö — ollut näyttelijätär jossakin varietee-teatterissa, luulemma — vähäinen, tummanhilkakas, hienokasvuinen ja sangen vilkas nainen, ihan tulta ja eloa. Hän on samanikäinen kuin mr Will, mutta näyttää melkein lapselta, ja hyvin oikkui-

nen hän on, voipi nauraa ja itkeä samassa tuokiossa. Täällä on ollut herroja, mr William'in tuttuja, vähän väliä vieraisilla ja mistris on keikaillut niiden kanssa ja mr Will on ollut enemmän kuin tarpeeksi mustasukkainen. Hänellä oli jo kaksintaistelukin erään mulatin, mr Dick Jenyns'in kanssa ja sai siinä kuulun rintaansa, jotta ensiksi epäiltiin hengestä, kun eivät lääkärit hankkineet saada sitä ulos. Hän on kuitenkin jo varsin terve. Ja missis oli kiltti hoitamaan häntä, itki ja rukoili pyhää neitsyttä — hän on katoollilainen — minäkin tietysti olin siellä, koko vaikeamman ajan, avussa. Sangen vakavaksi mr William on tullut entisestään. — — — — — — — — — —“

* *

*

Erästä Ester Robeson'in kirjeestä lainaamme tähän vielä ainoastaan seuraavan pätkän:

„— — — — — — — — — — Mrs'ille se oli hyvä läksy, kun mr Will silloin hänen ymmärtämättömyytensä tähden oli menettää henkensä. Viimeksi kuluneina vuosina on heidän elämänsä ollut tasaista kyllä. . . Köyhille on mr Will kuin isä, niinkuin se perhe ainakin on ollut, missis myöskin on hyvä, vaikka vähän

ajattelematon. Suurinta huvia tuottaa kuitenkin isälle hänen silmäteränsä, pikku Sall. Lapsi, minä luulen, tulee paljon isoäitiinsä, vaikka on äitinsä muotoinen. Sall on puoli vuotta nuorempi kuin Garyni, mutta jo vähän pitempi. He opettelevat yhdessä lukemaan. Mitentä ne ajat kuluvat pian — — — —“.

* *

*

Eräänä päivänä kesällä 188* istui rouva Tomkins iltapäivällä huoneensa edustalla lukien sanomalehteä.

Tässä voimme ohimennen lyhyesti mainita, että kaunis uusi huonerivi useoine huoneineen upeilee äidin vanhan tuvan sijalla, joka jo olikin rappiolla. Etäämpänä metsän reunassa sijaitsevat siististi järjestettyinä ulkokuoneet.

Lehti, jota hän luki, oli eräs ameriikkalainen päivälehti. Vaikka seitsemän vuotta oli liukunut ajan virrassa siitä päivästä, jona hänen jalkansa jätti uuden manteren, oli sen muisto hänelle kuitenkin aina kallias, sillä se kätki hänen miehensä ja anoppinsa tomun sekä sitäpaitsi talletti niin paljon rakkaita muistoja menneiltä, onnellisilta päiviltä. Sentähden piti hän ai-

na amerikkalaisia lehtiä, jotka kertoivat hänelle tapahtumia tuosta kaukaisesta, mutta kuitenkin hänen tunteelleen aina läheisestä maasta.

Hän oli juuri aikeissa kääntää lehden kokoon ja lopettaa lukunsa, kun hänen silmänsä pysähtyivät eräasen uutiseen, jota ei hän ollut vielä lukenut, vaikka hän otsakkeen olikin huomannut. Uutinen oli sanasta sanaan näin kuuluva:

„Rosvous. Jack Dickleyn huoneesen X . . . Y . . .ssä murtautui jotkut ilkimykset t. k. 10:ttä päivää vastaan yöllä. Mies on pitänyt vähempää ravintolaa eli kapakkaa ja harjoittanut siinä sivussa jonkunmoista prosenttariliikettä. Rosvot, joiden luullaan olleen hänen kundejaan, olivat saaneet vihiä siitä, että J. D. oli 9:nä päivänä nostanut Z . . . pankista 10,000 dollaria kullassa ja arvopapereissa, osaksi siirtääkseen niitä korkeammalle prosentille, osaksi liikettään laajentaaksensa, pakottivat miehen luopumaan rahastaan ja — pääsivät karkuun. J. D. tavattiin aamulla pahoin ruhjottuna ja vietiin O . . . sairaalaan, jossa hän parin päivän perästä kuoli. Hän oli 40 à 45 vuoden vanha, hupainen mies, naimaton. Hänen kansallisuutensa on tuntematon, valtio on siis perillinen. Luullaan löyty-

vän varoja 8,000 doll. 500 dollarin palkinto on luvattu rosvojen rahoineen kiinniottajalle, ilman rahoja 100 doll. Tähän kamalaan tapahtumaan liittyy huvittava seikka. Eräs Bill Travers, hiljattain seudulle tullut, väittää olleensa J. D:n työtoverina 15 vuotta sitte (!) Newyorkissa, missä J. D. silloin oleskeli James Mortons'in nimellä, ja nyt tunteneensa miehen heti naurustaan (?), vaikka hän oli muuten tuntemattomaksi muuntunut, tullut kaljupääksi, kasvattanut parran j n. e. Poliisitarkastuksessa vainajan luona ei tullut mitään rikosta koskevaa ilmi. Mutta kun A. nosti ulos J. D:n kirstusta sisimmäisen pohjan, niin B., joka alaskyykistyneenä kurkisti kirstuun, sattui samassa katsomaan ylös ja äkkäsi paperin tarttuneen mainitun pohjan alle, joka oli pihkaisesta puusta. Paperi oli ainoastaan vanha kirjekuori, johon oli kirjoitettu osote: „James Mortons, Newyork.“ Olisiko kuori sattumuksesta joutunut vainajalle, vai onko B. T. niin tarkka naurun tuntija?“

Rouva Tomkins kätki kasvonsa nenäliinaan ja itki.

Hetken kuluttua nousi hän ylös keinulaudalta, jolle puut jo heittivät pitkiä varjojaan, pisti lehden avoi-

mesta ikkunasta sisään ja lähti hiljalleen käyskentelemään erästä kukkulaa kohti, siellä auringonlaskua järven toiselle puolelle odottaaksensa. Hän tahtoi olla vähän aikaa omien ajatustensa vallassa siksi kunnes pojat tulisivat, sillä hän tiesi, että he kyllä pian etsisivät ja löytäisivät hänet.

* *

*

Rouva Tomkins elää äitinsä kanssa onnellisessa yksinäisyydessä. Hän elää poikiensa eteen ja se tekee hänet onnelliseksi. Hän hoitaa talouttaan, tuupertaa kesäisin puutarhassa puiden, pensasten ja kukkien keskellä. Talvisin on käsityö, uusien vaatteiden teko pojille, erityisenä huolena sekä huvina, jossa mummo, joka uudelleen on nuortunut lihavaksi ja pulskeaksi, niin ettei tuntisi häntä enää samaksi, ahkerasti auttaa häntä. Ja kun pojat ovat kotona lukios- ta kesälomalla, soutelevat he järvellä äidin kanssa, silloin laulellaan, poimitaan ulpukoita tahi kootaan kalanpyydyksiä ja saaliit viedään mummolle, joka ei ole ottanut itselleen aikaa tullakseen mukaan. Häntä huvittaa enemmän olla „kodonhakana“, sanoo hän. Heidän valkea veneensä ui kuin joutsen aalloilla. Sil-

loin kulkee väliin lesken ajatus takaisin ajassa, hän on Ameriikassa. Hän hymyilee noille mustille kasvoille, joiden piirteet ja sävyt ovat ikuisesti painuneet hänen sieluunsa. Hän elää muistojen rikkaassa maailmassa, mutta ei hän senvuoksi haluaisi takaisin mennyttä aikaa, sillä nykyajallakin on sulonsa, samaten kuin menneelläkin oli surunsa. Hänen katseensa leppää hellyydellä noissa toivorikkaissa nuorukaisissa ja heistä nousee se kiitollisen kevyen huokauksen kerällä korkeuteen.

Ei mitään liikoja ylellisyyksiä löydy hänen asunnossaan, mutta kaikki on siistiä ja kodikasta. Tämä on ystävällinen, vierasvarainen koto, mutta erinomattain on sen emäntä köyhien ystävä, ehkäpä rikaskin on tervetullut. Ystävällisellä, avuliaalla käytöksellä on hän voittanut kanssa-ihmistensä kunnioituksen ja rakkauden.

* *

*

Herra John, joka jo pian toivoo ottavansa ylioppilastutkintonsa, lupaa lyyrynsä saatuaan matkustaa Ameriikkaan, setää ja hänen tyttärtään Sally-serkkua tervehtimään. Saas nähdä tuleeko siitä hankkeesta

valmista. Emme rohkene tulevaisuuden verhoavaa
huntua nostaa.
